

II. A vidéki állategészségügyi intézetek

A vidéki állategészségügyi intézetek története dokumentumokban (cikkekben és képekben)

- **Kolozsvári M. kir. Állategészségügyi Intézet**
- **Debreceni Állategészségügyi Intézet**
- **Kaposvári Állategészségügyi Intézet**
- **Békéscsabai Állategészségügyi Intézet**
- **Miskolci Állategészségügyi Intézet**
- **Szombathelyi Állategészségügyi Intézet**

Tartalom

KOLOZSVÁRI M. KIR. ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZET (1941–1944).....	395
DEBRECENI ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZET	397
A Debreceni Állategészségügyi Intézete története cikkekben	398
Beszámoló a Debreceni Állategészségügyi Intézet 5 éves működéséről	398
Beszámoló a Debreceni Állategészségügyi Intézet 10 éves működéséről	402
Beszámoló a Debreceni Állategészségügyi Intézet 20 éves működéséről	406
†Ratalics László dr.	410
Az állategészségügyi intézetek szerepe állategészségügyünk fejlődésében	411
Beszámoló a Debreceni Állategészségügyi Intézet 25 éves működéséről	415
†Hajdu Gusztáv dr. (1911–1976)	419
Temesi Zoltán (1918–1981)	421
Dr. Temesi Zoltán halotti értesítője.....	422
Dr. Tanyi János kitüntetése Hutýra-emlékéremmel	423
Hengl Rezső dr. nyugállományba vonult	423
Hírek [Dr. Tanyi János vezetői megbízása]	425
40 éves a Debreceni Állategészségügyi Intézet	426
[Hír koszorúzásról].....	428
Dr. Hajdu Gusztáv emlékülés a Debreceni Állategészségügyi Intézetben	428
Hajdu Gusztáv emlékezete	429
A Debreceni Állategészségügyi Intézet két munkatársa Miniszteri Elismerő Oklevelet kapott.....	431
Dr. Tanyi János az MTA doktora	432
Meghívó és program a Debreceni Állat-egészségügyi Intézet fennállásának 50. évfordulójára.....	434
Ötven éve alakult.....	435
†Hajdu Gusztáv (1911–1976)	435
†Hengl Rezső (1928–1999).....	437
Dr. Tanyi János nyugállományban.....	438
Zárszó	440
A Debreceni Állategészségügyi Intézete története képekben	441
Épületek.....	441
Események, életképek	446
A Debreceni Állategészségügyi Intézet 10 éves jubileuma	446
Életképek (1959–1972)	447
A Debreceni Állategészségügyi Intézet 25. éves jubileumának megünneplése.....	450
Egyéb megemlékezések, ünnepek	452
Síremlékek Debrecenben.....	459
KAPOSVÁRI ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZET	461
A Kaposvári Állategészségügyi Intézete története cikkekben	462

Beszámoló a Kaposvári Állategészségügyi Intézet 10 éves működéséről.....	462
A Kaposvári Állategészségügyi Intézet 20 éves működése	467
A Kaposvári Állategészségügyi Intézet 25 éves működése	472
Hódy András dr. nyugállományba vonult	476
40 éves a Kaposvári Állat-egészségügyi Intézet	477
Meghívó – Dr. Hódy András 75 éves.....	480
Dr. Hódy András 75 éves	480
Dr. Hódy András halotti értesítése	481
A Kaposvári Állategészségügyi Intézete története képekben	482
Épületek, életképek	482
Ünnepek	489
A Kaposvári Állategészségügyi Intézet jubileumi, 45 éves emlékülése (1996)	489
A 75 éves Hódy András köszöntése (1997)	493
BÉKÉSCSABAI ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZET	498
A Békéscsabai Állategészségügyi Intézete története cikkeken.....	499
Prokopovitsch Ottó nyugalomba vonult.....	499
†Dr. Prokopovitsch Ottó (1911–1975).....	500
Dr. Gajdács György a Békéscsabai Állat-egészségügyi Intézet igazgatója nyugállományba vonult	500
Meghívó az Intézet 50. évfordulójának ünnepi megemlékezésére	502
Új szakember a Phylaxia-Sanofinál	502
A Békéscsabai Állategészségügyi Intézete története képekben.....	504
MISKOLCI ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZET	505
A Miskolci Állategészségügyi Intézete története cikkeken	506
A Miskolci Állategészségügyi Intézet.....	506
Áldásy Pál dr. igazgató Eötvös Lóránd-díjas	507
Meghívó ünnepi ülésre – 30 éves a Miskolci Állategészségügyi Intézet.....	509
30 éves a Miskolci Állategészségügyi Intézet.....	509
30 éves a Miskolci Állategészségügyi Intézet.....	511
Búcsúztató dr. Áldásy Pál nyugállományba vonulása alkalmából.....	513
Áldásy Pál dr. nyugállományba vonult	515
†Áldásy Pál dr. (1928-1988).....	517
†Áldásy Pál dr. (1928-1988).....	520
A Magyar Mikrobiológiai Társaság 1998. évi nagygyűlésének programja Áldásy Pál emléküléssel	521
Mikrobiológus-találkozó Miskolcon	522
Mikrobiológusok miskolci kongresszusa	522
Meghívó Dr. Áldásy Pál emléktábla-avató ünnepségére	523
Áldásy emlékülés és emléktábla-avatás	524
Dr. Áldásy Pál tudományos munkássága	526
Áldásy Pál mint intézetvezető, pályatárs és barát	529
Áldásy Pál-emlékszámok	532

II. A VIDÉKI ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZETEK TÖRTÉNETE DOKUMENTUMOKBAN

A Miskolci Állategészségügyi Intézete története képekben	533
Épületek, életképek	533
Ünnepek	537
SZOMBATHELYI ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZET	541
A Szombathelyi Állategészségügyi Intézet története cikkekben	542
Meghívó a szombathelyi Állategészségügyi Intézet fennállásának 20 éves évfordulója alkalmával 1992. május 19-én rendezett tudományos ülésre.....	542
Tolnay Sándor díj	543
A Szombathelyi Állategészségügyi Intézet története képekben	544

KOLOZSVÁRI M. KIR. ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZET (1941–1944)

Forrás: Kivonat Marcis Árpád: A kolozsvári Magyar Királyi Állategészségügyi Intézet (11 képpel) című cikke alapján. *Közlemények az összehasonlító élet- és kórtan köréből*, 1942/43. 31 (2). 58–72.

Kolozsvárott 1933/1935-ben épült és 1935. július 1-től működött a „Laboratorul de microbiologie Veterinara” néven létesített oltóanyagtermelő és diagnosztikai intézet. Az intézet élén egy állatorvos-igazgató állott, aki mellett még 3 állatorvos és 10 kisegítő személyzet látta el a szolgálatot. Ez az intézet elsősorban az állatok fertőző betegségei ellen állított elő oltóanyagokat (vakcinákat) és diagnosztikai vizsgálatokat végzett. Erdély sérumszükségletét bukaresti, magyar és német eredetű – állandóan raktáron tartott – sérumokkal egészítették ki.

Amikor nyilvánvalóvá vált, hogy Kolozsvár a magyarok birtokába kerül, a románok minden mozgatható eszközt és berendezési tárgyat elvittek, így az intézetből is, a könyvtárnak, néhány laboratóriumi helyiségnek és a vendégszobának a bútorain kívül. A magyar katonai közigazgatás a m. kir. földművelésügyi miniszternek ajánlotta fel az intézmény átvételét. Dr. Bánffy György miniszter úgy döntött, hogy az intézetet az erdélyi állategészségügyi helyzet megszilárdítása és fejlesztése érdekében fenntartja, és korszerűen berendeztet. Ugyancsak ő 1941. július 9-én kelt 15.193/1941. (V.1.) számú rendeletével adott utasítást az intézet mielőbbi üzembe helyezésére. A tatarozási, átalakítási munkálatok tervszerű előkészítésével, megindításával és ellenőrzésével, valamint az intézet szakszerű berendezésével dr. Marcis Árpád egyetemi magántanárt, a Magyar Királyi Országos Állategészségügyi Intézet osztályvezetőjét bízták meg. A törvényhozás az 1941. évi erdélyi költségvetésben 60.000 pengőt, az 1942. évi költségvetésben pedig a még szükséges átalakításokra és berendezésre további 50.000 pengőt irányzott elő.

A románok által épített intézet egy emeletes főépületből és egy földszintes melléképületből állt. A 30,08*10,70 méter alapú főépületnek egy fő- és két mellékbejárata volt. A főbejárat vezetett az intézet hivatali és laboratóriumi helységeinek előterébe, illetve onnan a hosszanti közép folyosójára, ahonnan a 18–30 nm alapterületű laboratóriumok nyíltak. A mellékbejáratok egyike az intézet vezetőjének (4 szobás), másik a bentlakó állatorvosnak (3 szobás) emeleti lakásához és a könyvtárhoz vezető lépcsőházba nyílt. Mindkét lépcsőházból be lehetett jutni azonban a földszinti közép folyosóra is. A földszinti közép folyosóról vezetett a lejárati ajtó az alagsorba, ahol a mosogató, a táptalajkonyha, a raktárak, a hűtőszoba, a mosókonyha, valamint a házfelügyelettel megbízott altiszt szoba-konyha lakása volt elhelyezve.

A 52*8 méter alapú melléképületben kísérleti állatszobák, a boncoló, a hullahamvasztó, a kocsiszín és a lóistálló voltak.

Mint ahogy a tüzelőanyag tárolására nem volt sem pince, sem más helyiség, 1941-ben a melléképület mellé építettek egy 6*16,6 méteres raktárt, amelyben elfért egyévi tűzifa. A fűtés ugyanis az Intézet egészében fafűtésű cserépkályhával történt. A hullahamvasztást is fatüzelésű cserépkemencében végezték.

A telek 1 kat. hold és 631 négyszögölnyi volt a város III. kerületében, valószínűleg a város szélén, mert hátulról nem is utca, hanem szabad terület határolta. A városi gázvezeték pedig az Intézettől 700 méterre ért véget, ezért a laboratóriumi berendezéseket villany-, illetve fafűtésre rendezték be. A bakteriológiai munkákhoz denaturált szesszel táplált Bartel-féle Bunsen-lámpákat és egyszerű szeszégőket használtak.

Az Intézetben az egyik legszebb helyiség a könyvtár volt, bár csak 260 könyvvel indult, mert a románok a könyveket elvitték. A berendezése azonban megmaradt, s a legkényesebb igényeket is kielégítette. Ez a mintegy 60 nm alapterületű helyiség nemcsak olvasásra, hanem tanácskozássra, szakülésekre, tanfolyamokra, előadások tartására is nagyon alkalmas volt. Ennek megfelelően ellátták vetítógéppel, vetítővászonnal, nagyítókészülékkel stb. A lóistállóban egy lovat és két birkát tartottak vérvétel céljából. A lóval azonban intézeti fuvarozásokat is végeztek.

Az Intézet működési területét és feladatkörét a m. kir. földművelésügyi miniszter az 1941. december 2-án kiadott 240.830/1941 FM számú rendelete határozta meg. E szerint illetékessége Beszterce-Naszód, Bihar, Csík, Háromszék, Kolozs, Maros-Torda, Szilágy, Szolnok-Doboka és Udvarhely vármegyéknek, valamint Kolozsvár, Marosvásárhely és Nagyvárad thj. Városoknak a területére terjedt ki.

Feladata, illetve munkaköre nagyjából megegyezett a budapesti intézetével.

Az intézetben végzett vizsgálatok díjazásáról a 33.976/1929 FM és az ennek módosításáról szóló 245.000/1941 FM számú rendelet intézkedett. Ennek megfelelően díjtalanul történt a hatóságok és a m. kir. állatorvosok által felülvizsgálat céljából beküldött anyagok vizsgálata, az állami, hatósági intézetek és intézmények által küldött minták vizsgálata, végül az állatorvosok által magánfél érdekében kizárólag kórjelzés céljából küldött anyagok vizsgálata, kivéve a magánfél érdekében sorozatos vizsgálatokat.

A kolozsvári m. kir. állategészségügyi intézet az OÁI igazgatójának szakfelügyelete alatt állott. Vezetésével Marcis Árpád dr. állategészségügyi főtanácsost, egyetemi magántanárt bízták meg (akit 1943-ban dr. Csontos József váltott fel), és az intézetbe osztották be dr. Döhrmann Henrik m. kir. főállatorvost és Derzsy Domokos m. kir. állatorvost. Ezenkívül még további 6 fő (köztük Koza József laboráns, később Debrecenben, majd Budapesten boncmester) tartozott az Intézet személyi állományába.

Az intézet szakemberi igen szoros kapcsolatot tartottak a gyakorlattal, különösen az oda-rendelt m. kir. állatorvosokkal (pl. dr. Kollonay Endre ker. főfelügyelővel és dr. Benedek László járási állatorvossal). Közös tanulmányozták az Erdélyben honos problémákat, így az erdélyi pasteurellosist, a szarvasmarha keratoconjunctivitisét (Erdélyben népies nevén az „ülemér”-t) és az Aujeszky-vírus sertésmagzat-károsító hatását. Dolgozataik részben az *Állatorvosi Lapokban*, részben a Kolozsvárott megjelenő *Mezőgazdasági Szemle* c. lapban jelentek meg.

DEBRECENI ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZET

Létesítve: 1949. február 1. a Földművelésügyi Miniszter 8605-185.400/1949. II. 2. b. FM számú rendeletével

Illetékességi kör: Hajdu-Bihar, Szabocs-Szatmár- Bereg és Szolnok megyék (1953-ig Békés megye is)

Épült: 1948–1949

Névváltozások:

1950–1951 az OMMI Debreceni Állategészségügyi Osztálya

1987–1988 a Hajdu-megyei Állategészségügyi és Élelmiszervizsgáló Állomás
Állategészségügyi Intézete

1988–1991 Állategészségügyi és Élelmiszervizsgáló Szolgálat Debreceni
Állategészségügyi Intézete

Igazgatók:

1948–1949 Murányi Ferenc dr.

1949–1972 Hajdu Gusztáv dr.

1972–1988 Hengl Rezső dr.

1989–2000 Tanyi János dr.

A Debreceni Állategészségügyi Intézete története cikkekben

Beszámoló

a Debreceni Állategészségügyi Intézet 5 éves működéséről

Dr. Hajdu Gusztáv, az intézet igazgatója

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja* 1955. 10 (4). 141–143.

Az elmúlt év február 1-én volt öt éve annak, hogy a Debreceni Állategészségügyi Intézet hivatalosan, minden ünnepélyes külsőség nélkül megkezdte működését. Az alábbiakban szeretném ismertetni az Intézet megalakulásának történetét és 1954-ig kifejtett működését.

A felszabadulás után, mint ismeretes, csupán a budapesti Országos Állategészségügyi Intézet működött. A nagyüzemi állattenyésztés fokozatos kialakulása, állatállományunk egészségének fokozottabb védelme egyre inkább megkövetelte a budapesti intézethez hasonló intézmények hálózatának kiépítését. Pártunk és kormányunk felismerve az állategészségügyi intézetek jelentőségét, már a 3 éves terv beruházásai között is biztosította egy újonnan felállítandó intézet pénzügyi fedezetét, mely lehetővé tette az első vidéki intézet létesítését, mégpedig az országnak azon a részén, ahol a települési és közlekedési viszonyok miatt az állattartók és állatorvosok legnehezebben tudtak megfelelő kapcsolatot tartani a nagy távolságra fekvő budapesti intézettel. Ugyanakkor szükségesnek mutatkozott a túlterhelt budapesti intézöt tehermentesítése is. Ilyen megfontolások alapján esett a választás Debrecenre.

1948-ban az FM ház- és telekvásárlása folytán mintegy 1960 négyszögöl területen megindulhatott az építkezés, amely ugyanabban az évben annyira előrehaladt, hogy már augusztus 1-től az Intézet – nem hivatalosan – megkezdte működését, és 1949 őszén, még a 3 éves tervben, a felépítése teljesen befejeződött. *Az Intézet* jelenleg – pavilonszerűen elhelyezett – 6 épületből áll.

1. Az egyemeletes főépület földszintjén a különböző laboratóriumok, a táptalajkonyha, az iroda és raktárhelyiségek vannak elhelyezve, az emeleten pedig könyvtárszoba és igazgatói lakás van.

2. A boncolótermet és a kísérleti állatok helyiségeit magába foglaló épület.

3. Az istállóépület 2 nagyobb helyiségében nagy állatok részére 3–3 állás, a kis állatok részére pedig 5 helyiség van.

4. A telepfelügyelői épületben 2 összkomfortos (1 egyszobás és 1 kétszobás) lakás épült az intézet telepfelügyelője és egyik állatorvosa részére.

5. A másik utcára néző – állatorvoslakásul szolgáló – épület kétszobás, összkomfortos.

6. A garázsépület 2 személygépkocsi befogadására alkalmas nagyobb helyiségből és 1 szerzőkamrából áll.

Az épületek közül a boncoló és a kísérleti állatház, az istálló, a telepfelügyelői és az állatorvoslakás újonnan épült.

Az Intézet megindításával és megszervezésével kapcsolatos feladatok sikeres teljesítése *Murányi Ferenc dr.*-nak, az Intézet első igazgatójának érdeme, aki 1949. március végén adta át a vezetést a jelenlegi igazgatónak.

Az Intézet feladatkörét legutóbb a 18.107/1951. (XI. 17.) FM sz. r. ügy szabályozta, hogy munkakörébe azoknak a vizsgálatoknak elvégzése tartozik, amelyek a gyakorlatot folytató állatorvosok feladatkörét, illetőleg szakképzettségét meghaladják. Az Intézet felett a felügyeletet a földművelésügyi miniszter gyakorolja, a szakfelügyeletet pedig az Országos Állategészségügyi Intézet igazgatója látja el.

Az Intézet működése kezdetben Békés, Bihar, Hajdu, Szabolcs, Szatmár-Bereg és Zemplén megyék, valamint Békéscsaba és Debrecen városok területére terjedt ki. A megyék későbbi átszervezése folytán ez Békés, Hajdu-Bihar és Szabolcs-Szatmár megyék, valamint Békéscsaba és Debrecen városok területére módosult. A Békéscsabai Állategészségügyi Intézet 1953. november havában történt felállítását követően működési területe *Hajdu-Bihar, Szabolcs-Szatmár megyék, Debrecen város, Szolnok megye kunhegyesi, tiszafüredi, törökszentmiklósi járásaira, valamint Karcag és Kisújszállás városok területére terjed ki.*

Az Intézet – élén állatorvos-igazgató áll – feladatkörének megfelelően osztályokra tagozódik, melyeket vezető szakállatorvosok irányítanak. Jelenleg az alábbi osztályok működnek:

a) *Diagnosztikai osztály.* Ide tartoznak a kórbonctani, kórszövettani és parazitológiai vizsgálatok. Feladata az emlősállatok hulláinak, hullarészeinek boncolása, az ezekkel kapcsolatos bakteriológiai és egyéb – kórszövettani, parazitológiai – vizsgálatok, kísérleti állatoltások elvégzése. Ezenkívül a beküldött bélsárminták, bőrkaparékok, egyéb anyagok: tej-, vízminták stb. bakteriológiai megvizsgálása; valamint szaktanácsadás, szükséghez mérten helyszíni vizsgálatok végzése.

b) *Szerológiai osztály.* Végzi a különböző fertőző betegségek megállapítására irányuló vérvizsgálatokat és a brucellosis fertőzöttség megállapítását célzó tej vizsgálatokat.

c) *Baromfiosztály.* Feladatköre a baromfihullák és ezekből származó szervek vizsgálata boncolás és egyéb kiegészítő vizsgálatok útján. Az állami gazdaságok és kijelölt tsz-ek baromfiállományának baromfi-typhusra irányuló helyszíni vérvizsgálatának ellenőrzése, tuberkulinozása, szükséghez mérten helyszíni vizsgálatok végzése, szaktanácsadás. (Ez az osztály újabb rendelkezések folytán beolvadt a diagnosztikai osztályba.)

d) *Előkészítő osztály.* Előállítja a szükséges különböző táptalajokat. Gondoskodik a vér- és tejevizsgálatokhoz kiküldendő vizsgálati anyagok beszállítására szolgáló különböző eszközök, csövek stb. elkészítéséről, a használt eszközök, üvegneműk és más anyagok megtisztításáról és sterilizálásáról.

Az egyes osztályok munkaköre nincs szigorúan elhatárolva, mivel szükség esetén mindig kisegítik egymást. Az adminisztratív teendőket 1 könyvelő és 1 irodakezelő látja el.

Az Intézetre háruló feladatok megnövekedésével a vizsgálatok száma annyira emelkedett, hogy szükségessé vált a dolgozók létszámának emelése. Míg az 1948. évben az állandó dolgozók létszáma 4, 1949. évben már 7, 1950. évben 9, 1951. évben 8, 1952. évben 11, 1953. évben pedig 19 főből állott. Az állatorvosok létszáma ezen belül 1948-ban 2, 1949-ben 3, 1950-ben 3, 1951-ben 3, 1952-ben 4, 1953-ban 6 volt az igazgatót is beleértve. 1953 végén a 19 fő létszámba 6 állatorvos, 3 restaurátor, 5 felecsér, 3 hivatalsegéd, 1 könyvelő és 1 gépkocsivezető tartozott. 1954-ben az állandó dolgozók létszáma 20 főre szaporodott.

Az elmúlt 5 esztendő alatt, egyes években a beérkezett vizsgálati anyagok mennyiségét az alábbi táblázat tünteti fel (az 1948. évi adatok csak augusztus 1-től értendők):

II. VIDÉKI ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZETEK TÖRTÉNETE DOKUMENTUMOKBAN

Év	Diagnosztikai osztály				Szerológiai osztály				Baromfi osztály			
	Emióshullák és szervek	Kórszövettani vizsgálatok	Bélsárminták	Bőrkaparék-minták	Egyéb vizsgálati anyagok	Emlős -vérminták	Tejvizsgálatok ABR-próbával	Ondóminták	Baromfihullák és szervek	Baromfi-vérvizsgálatok csőpróbával	Helyszíni baromfi-vérvizsgálatok	Baromfi tuberkulinozás
1948	86	–	–	–	–	874	–	4	26	3 1842	–	–
1949	762	2	90	–	24	3 432	–	2	773	18 8988	–	–
1950	1375	–	17 364	15	52	4 689	1 295	37	1064	20 3229	2 3382	25 291
1951	2005	1	5 359	43	172	28 966	45	10	3609	5 4038	33 3590	28 416
1952	3298	45	5 271	26	85	20 837	18 969	32	5927	1613	28 9668	47 609
1953	3989	140	7011	21	234	49 568	17 095	42	5307	966	42 6357	50 067

A fenti táblázat szemléltetően mutatja, hogy – kisebb ingadozásoktól eltekintve – a vizsgálati anyagok, ill. vizsgálatok száma általában évről évre emelkedett. Ezt nemcsak az magyarázza, hogy a körzetünkben, megismerve az Intézet munkáját, mindinkább jobban igénybe vették annak segítségét, hanem az is, hogy állattenyésztésünk fejlődésével mindinkább szaporodtak feladataink is. A vizsgálati anyagok és eredmények részletezését – a beszámoló túlságosan terjedelmessé válásának elkerülése miatt – mellőzöm. Csupán annyit szeretnék megjegyezni, hogy Intézetünk tervszerűen részt vett az állategészségügyre háruló feladatok végrehajtásában. A szerológiai osztály tevékenyen kivette részét a takonykórra és tenyészbénaságra irányuló vérvizsgálatokból és munkájával elősegítette e betegségek felszámolását. A baromfiosztály a baromfityphusra és gümőkórra irányuló következetes, tervszerű helyszíni vizsgálatai révén e betegségek kártételét az állami gazdaságok baromfiállományában a legkisebbre csökkentette. Intézetünk a szocialista szektor állatállományában végzett – a parazitás eredetű betegségek kiderítésére irányuló – nagyobb arányú vizsgálatok kapcsán a beküldött hullák és más anyagok gyors vizsgálatával és a helyes kórisme kialakításával, valamint a helyszíni vizsgálatokkal nagy segítséget nyújt a különböző fertőző és egyéb betegségek elleni küzdelemben.

Bár a *tudományos kutatómunka* nem tartozik az Intézet feladatkörébe, az adott esetekkel kapcsolatban mégis folytak és most is folynak ilyen irányú munkák. Ezt bizonyítja az, hogy 1953-ban már 6 dolgozat jelent meg szakállatorvosaink tollából. Az Intézet megindulása óta összesen 8 szakközlemény és 1 állatorvosdoktori értekezés látott itt napvilágot. Ezek legtöbbje gyakorlati vonatkozású. Különösebb érdeklődésre tarthat számot a lóbabesiosis első hazai megállapításáról szóló közlemény. A tudományos munka terén jó kapcsolataink vannak a debreceni Orvostudományi Egyetem Közegészségtani Intézetével. Ezt az együtt kiadott 2 közös szakközleményünk is bizonyítja.

Az *állatorvosok szakmai továbbképzése* elsősorban a havonként megtartott referáló üléseken történik, ahol külföldi és hazai szakközlemények kerülnek megbeszélésre. Szakállatorvosaink szakmai továbbképzését mintegy 350 kötetes szakkönyvtárunk és 9 külföldi, valamint 10 hazai tudományos folyóirat is elősegíti. Ugyanezt a célt szolgálja a budapesti Intézetben 2 hetenként megtartott osztályok közötti tapasztalatcsere, a megyei állatorvosok részére tartott előadásokon, valamint a Budapesten megtartott különböző szaküléseken és kongresszusokon való részvétel is. Szakállatorvosaink időnként más és más munkakörbe kapnak beosztást, s így az új munkakör elsajátításával is bővíthetik szakmai ismereteiket. *A kisegítő munkaerők szakmai*

kiképzése, ill. továbbképzése előadások és gyakorlatok formájában történik. Itt említhető meg, hogy az FM által 1951-ben Budapesten rendezett 9 hónapos laboránsképző tanfolyamot – mint levelező hallgató – 3 dolgozónk végezte el sikerrel, akiknek előkészítését állatorvosaink látták el. Egyes dolgozókat időnként a budapesti intézetbe küldünk továbbképzés céljából, azzal a céllal, hogy Intézetünk kiegészítő munkaerői lehetőleg minél jobban elsajátítsák egymás munkakörét és hogy szakállatorvosaink részére minél több segítséget tudjanak nyújtani.

Részben a szakmai továbbképzést szolgálják a különböző *munkafelajánlások* és *munkaversenyek* is. Dolgozóink részt vesznek az *újítómozgalomban* is és 2 szakállatorvos újítása pénzjutalomban részesült. 3 újítási javaslat pedig még elbírálás alatt áll. A megtartott *ötletnapokon* beadott ötleteiért több dolgozónk pénzjutalomban részesült.

A helyes kórisme kialakítása érdekében és a gyakorlattal való szorosabb kapcsolat biztosítása végett iparkodtunk minél több alkalommal helyszíni vizsgálatot is végezni, így 1948-ban 4, 1949-ben 12, 1950-ben 21, 1951-ben 33, 1952-ben 47 és 1953-ban pedig már 58 esetben végeztünk ilyen vizsgálatot. Tisztában vagyunk azonban azzal, hogy a gyakorlattal való még szorosabb kapcsolat megteremtése és szakállatorvosaink gyakorlati tapasztalatainak további növelése céljából ezek számát még tovább kell növelnünk. Ebben segítségünkre van az is, hogy 1953 vége óta újra rendelkezünk gépkocsival. Szakállatorvosaink kiszállásaik során gyakran *tartanak kis előadásokat* a szocialista szektor állattenyésztési dolgozói részére a különböző fertőző állatbetegségekről, az ellenük való védekezésről, a helyes állattartásról és takarmányozásról. Eddig 3 alkalommal tartottak *továbbképző előadásokat* megyei állatorvosok részére. 1949-ben 3 szakállatorvosunk az FM megbízásából Debrecenben 14 napos tanfolyamot tartott laikus baromfivérvevők kiképzése céljából. A tanfolyam befejezése után 14 hallgató nyert képesítést. Állatorvosaink részt vesznek a *tsz-patronázmunkában* is. Bár ez a munka különböző okok miatt jelenleg szünetel, rövidesen újra folytatódni fog. Az Intézet állatorvosai megjelennek a debreceni Orvostudományi Egyetem és a Micsurin Agrártudományi Egyesület helyi szakülésein. Az előadást követő vitában több alkalommal mint felkért hozzászólók vettek részt. Intézetünk részt vesz az 1 hónapos gyakorlatra beosztott állatorvos-gyakornokok kiképzésében is.

Örömmel állapítható meg, hogy dolgozóink munkaszelleme, munkafegyelme az eltelt 5 év alatt jó volt. Ennek köszönhető, hogy az Intézet a legnagyobb munkák idején is – sokszor aránylag alacsony létszáma ellenére – a kapott feladatokat mindig teljesíteni tudta. Dolgozóink közül 3 állatorvos, 3 restaurátor, a könyvelőnk és 3 felcser jó munkájáért pénzjutalomban is részesült.

Munkánk jó elvégzését elősegítik a havonként megtartott *termelési értekezleteink* is, ahol közösen tárgyaljuk meg munkafeladatainkat és problémáinkat. Ezeken már több takarékoságot célzó ötlet hangzott el és került azután megvalósításra. Itt említem meg, hogy különösen *Temesi Zoltán dr.* szakállatorvos, valamint *Lukács Istvánné* és *Tóth Sándor* restaurátorok jó munkája és ötletei következtében már 4 éve magunk tudjuk ellátni kísérletiállat-szükségleteinket, és ezzel jelentős összeget takarítunk meg.

Dolgozóink kényelmesebb munkaviszonyainak és kulturális igényeinek biztosítására felettes hatóságunk 1955. évre oly összegű beruházást engedélyezett, hogy abból ebédlő, egy új öltöző és mosdóépület létesüljön.

A fentiekben iparkodtam összefoglalni Intézetünk eddigi működésének történetét. Talán elfogultság nélkül meg lehet állapítani, hogy eddigi munkánk során értünk el sikereket. Jól

tudjuk, hogy munkánk még nem teljes; szorosabbra kell fűzni kapcsolatainkat a szocialista szektor gazdaságaival, a magántenyésztőkkel, gyakorló kartársainkkal. Ennek érdekében arra törekszünk, hogy a helyszíni vizsgálataink számát növeljük, újra megszervezzük a tsz-patronázmunkánkat, még jobban felkaroljuk az újítómozgalmat és nem utolsósorban többet foglalkozunk a tudományos munkával is. Szüntelenül fokozva és gyarapítva tudásunkat, kollektív munkával minden bizonnyal elérjük, hogy Intézetünk jelentősen hozzájárul állategészségügyünk és ezen keresztül mezőgazdaságunk további fejlődéséhez.

Beszámoló **a Debreceni Állategészségügyi Intézet 10 éves működéséről**

Dr. Hajdu Gusztáv

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja* 1959. 14 (12). 434–436.

Debrecen, 1959. november 20.

November 20-án a Debreceni Déri-Múzeum impozáns előadótermében a Debreceni Állategészségügyi Intézet fennállásának 10. évfordulója alkalmából *ünnepi szakülésre* gyűlt össze kb. 300 állatorvos. Hajdu-Bihar és a szomszédos megyék állatorvosain kívül sokan eljöttek még messze Dunántúlról is. Ott láttuk *Pusztai Oszkár* FM igazgatót is. Az ünnepi szakülésen *Manninger Rezső dr.* egyet. tanár, akadémikus tartott előadást a sertések fertőző gyomor-bélgyulladásáról. Az általános érdeklődéssel kísért, vetített képes előadást számos hozzászólás követte. Ezután *Hajdu Gusztáv dr.* igazgató számolt be az Intézet 10 éves működéséről. A jubiláló Intézetet, dolgozóit s vezetőjét számosan üdvözölték, így: *Juhász Gyula* Hajdu-Bihar megye Tanácsa, *Kellermann Márton* a Debreceni Mezőgazdasági Akadémia igazgatósága, *Manninger Rezső dr.* az Állatorvostudományi Főiskola Tanácsa, *Kondor László dr.* a Debreceni Orvostudományi Egyetem, *Szabó László dr.* a Szabolcs-Szatmár megyei Á. G. igazgatósága, *Mészáros János dr.* az Állategészségügyi Kutató Intézet és *Kádár Tibor dr.* az Országos és a vidéki Állategészségügyi Intézetek képviselőit és nevében. Végül *Kádár dr.* átadta a „Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója” kitüntetést *Temesi Zoltán dr.* osztályvez. szakállatorvosnak, a „Miniszeri Dicséretéről” szóló okmányt és pénzjutalmat pedig *Lukács Istvánné* és *Tóth Sándor* laboránsoknak, akik hárman az Intézet legrégebbi dolgozói. Az Aranybika étteremben megrendezett közös ebéd után számosan megtekintették az Intézetet.

Jól esett látni, hogy a legrégebben fennálló vidéki állategészségügyi intézet milyen erős gyökeret eresztett, egyre inkább *szakmai központja* Hajdu-Bihar, Szabolcs-Szatmár és Szolnok megyék állatorvosainak, milyen jó a kapcsolata az illetékes orvosi és mezőgazdasági szervekkel. Kicsi, de lelkes gárdája mindenütt ott van, ahol segíteni kell és lehet. Nem véletlen, hogy az Intézet szakmai referáló ülései is oly látogatottak. Az állategészségügyi intézetek a diagnosztikai munkában, a betegségek elleni védekezés hatékonyabbá tételében, a gyakorlati fontosságú kutatások megoldásában a magyar állategészségügy biztos támaszai.

*

1959. február 1-én volt 10 éve annak, hogy a Debreceni Állategészségügyi Intézet – mint hazánk első ilyen vidéki intézete – a 8605–185.400/1949. II. 2. b. F. M. sz. rendelet alapján

hivatalosan megkezdte munkáját. Miután működésének első 5 évéről a M. Áo. L. 1955. évi 4. számában már részletesen beszámoltam, most csak főleg az azóta létrejött nagyobb változásokat, eseményeket, valamint az Intézet 10 éves működéséből levonható tanulságokat és következtetéseket szeretném ismertetni.

Pártunk és kormányunk segítő gondoskodása folytán Intézetünk a legutóbbi esztendőben *beruházások* következtében újabb épületekkel gyarapodott, ill. átalakítások folytán tovább bővült. Így 1955-ben 147 000,- Ft-os beruházással új öltöző- és mosdóépület létesült (férfi és női öltözővel, ill. zuhanyozóval, étkezőhelyiséggel és kultúrteremmel), melynek különálló felvonulási épületét megtartottuk és raktárnak használjuk. – 1958-ban 90 000,- Ft-os beruházás keretében a főépületben és a boncolóépületben történt átalakítások folytán 3 laboratóriumi helyiséggel és 1 igazgatói szobával bővült az Intézet. – 1959-ben pedig 337 000,- Ft-os beruházás keretében már majdnem teljesen elkészült a 2 lakást magában foglaló új épület, amely az intézeti dolgozók lakásproblémáját oldja meg.

A legutóbbi 5 évben jelentősen gyarapodott az Intézet *szakmai felszerelése* is. Ennek értéke az 1954. évi 465 000,- Ft-ról az 1958. év végéig 618 000,- Ft-ra emelkedett. Nyugodtan elmondhatjuk tehát, hogy most már rendelkezünk mindazokkal a helyiségekkel és felszerelésekkel, amelyek az eredményes szakmai munka elvégzéséhez szükségesek.

Az Intézet *működési területe* 1955. október 1-én – a békéscsabai és miskolci intézetek megalakulása után – megváltozott. Jelenleg *Szabolcs-Szatmár, Hajdu-Bihar és Szolnok megyék, valamint Debrecen megyei jogú város területére* terjed ki.

Szervezetileg is történtek az utóbbi években változások. A baromfiosztály megszüntetése folytán az osztályok száma csökkent, s jelenleg *2 osztályra* tagozódik az Intézet. A *diagnosztikai osztály* végzi az állati hullák és hullarészek vizsgálatát, kórbonctani, bakteriológiai, kórszövettani eljárásokkal és kísérleti állatoltásokkal, valamint az állati eredetű élelmiszerek laboratóriumi vizsgálatát is. Feladata még a helyszíni vizsgálatok elvégzése és szakvélemény adása. A *szierológiai-parazitológiai osztály* ellátja a beérkezett vér-, ondó-, tejminták sierológiai vizsgálatát és az egyéb sierológiai jellegű munkákat, valamint az összes szükséges parazitológiai természetű vizsgálatot. Feladata még a baromfityphus-vérvizsgálatok szűrőpróbaszerű ellenőrzése, helyszíni kiszállások elvégzése és szakvélemény adása. Ellenőrzi a baromfikeltető állomásokat és a parazitológiai szűrőállomásokat. Az osztályok munkájához a szükséges pénzügyi és anyagi fedezetet a *pénzügyi csoport* biztosítja, mely 1 pénzügyi előadóból és 1 adminisztrátorból áll.

Az intézeti dolgozók *létszáma* a baromfiosztály megszűnésével és a baromfi-vérvizsgálatoknak a gyakorló állatorvosok hatáskörébe történt átadásával az 1954. évi 20 főről 1955-ben 15 főre csökkent (megszűnt 1 állatorvosi, 3 felcseri és 1 hivatalsegédi állás). Az élelmiszervizsgálatokkal kapcsolatos újabb feladatok és más egyéb új feladatok (baromfikeltető-állomások és mintaközségek ellenőrzése, befulladt tojások bakteriológiai vizsgálata, trichomonas-vizsgálatok stb.) folytán az utóbbi évben azonban a létszám újra emelkedett és jelenleg 17 főből áll (6 állatorvos, 1 áeü. felcser, 4 laboráns, 3 kisegítő munkaerő, 1 pénzügyi előadó, 1 adminisztrátor és 1 gépkocsivezető).

Az elmúlt 10 év alatt az egyes években beérkezett *vizsgálati anyagok* mennyiségét az alábbi táblázat tünteti fel. (A teljesség kedvéért az 1948. évi adatok is fel vannak tüntetve, amelyek augusztus 1-től értendők.

II. VIDÉKI ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZETEK TÖRTÉNETE DOKUMENTUMOKBAN

Év	Diagnosztikai osztály				
	Emlőshullák és szervek	Baromfihullák és szervek	Tojások	Kórszöveti vizsgálatok	Egyéb vizsgálati anyagok
1948	86	26	–	–	–
1949	762	773	–	2	24
1950	1375	1064	–	–	52
1951	2005	3594	15	1	172
1952	3298	5836	91	45	85
1953	3989	5194	113	140	234
1954	2142	1905	35	60	139
1955	2170	2215	162	271	139
1956	2288	2707	4 903	271	991
1957	1755	1614	7 177	304	514
1958	1897	3301	16 492	626	725

Év	Szerológiai és parazitológiai osztály									
	Emlős vérminták	Tejvizsgálatok ABR-próbával	Ondóminták	Baromfi-vérviszsg. csőpróbával	Helyszíni baromfi-vérviszsg.	Baromfi-tuberkulinozás	Bélsárminták	Bőrkaparek-minták	Trichin-vizsg.	Helyszíni vizsgálat
1948	874	–	4	31 842	–	–	–	–	–	4
1949	3 432	–	2	18 988	–	–	90	–	–	12
1950	4 689	1 295	37	20 3229	23 382	25 291	17 364	15	–	21
1951	28 966	45	10	5 4038	333 590	28 416	5 359	43	–	33
1952	20 837	18 969	32	1 613	289 668	47 609	5 271	26	–	4
1953	49 568	17 095	42	966	426 357	50 067	7 011	21	–	58
1954	39 798	10 570	11	457	155 595	42 142	21 426	19	880	47
1955	28 176	5 175	10	209	3 246	–	41 528	32	474	32
1956	10 402	3 193	5	297	2 2087	9 17	14 882	23	75	68
1957	7 899	2 334	48	–	3 1204	–	13 194	17	112	90
1958	7 372	2 240	57	93	2 5948	–	22 414	13	49	81

A táblázat szemléltetően mutatja, hogy a vizsgálati anyagok száma 1954-ig általában fokozatosan emelkedett, ettől kezdve azonban – a békéscsabai intézetnek 1953-ban, a miskolci intézetnek 1955-ben történt megindulásával kapcsolatosan – a vizsgálatok száma csökkent. Az 1956. évi ellenforradalom az Intézet munkájában is okozott zavarokat, ez kitűnik az egyes vizsgálati anyagoknak csökkenéséből, mely még 1957-ben is megmutatkozott. Azóta azonban a vizsgálatok száma általában újra emelkedő irányzatot mutat. A helyszíni baromfi vizsgálatok és tuberkulinozások száma azért csökkent erősen, mivel ezeket most már a gyakorló állatorvosok végzik. A vér- és tejvizsgálatok száma a brucellosis elleni kötelező ilyen irányú vizsgálatok megszűnésével évről évre ugyancsak csökken. Emelkedő irányzatot mutat viszont az emlős- és baromfihullák, valamint a tojások vizsgálatának száma. Ez arra utal, hogy e legfontosabb vizsgálati ágakban egyre jobban igénybe veszik az Intézet segítségét.

A vizsgálati anyagok és eredmények részletezését helyszűke miatt mellőzöm. Csupán annyit jegyeznek meg, hogy az Intézet mindig tervszerűen részt vett az állategészségügyre háruló különböző feladatok végrehajtásában (takonykórra, tenyészbénaságra és brucellosisra, valamint baromfityphusra irányuló vérvizsgálatokban, a szocialista szektorok állományában végzett

parazitológiai vizsgálatokban stb.), és így munkájával elősegítette a különböző állatbetegségek felszámolását, ill. kártételeik csökkentését. A beküldött hullanyagok és más vizsgálati anyagok gyors vizsgálatával és a helyes kórisme kialakításával, valamint a helyszíni vizsgálatokkal és tanácsadásokkal nagy segítséget tud nyújtani a különböző fertőző és egyéb betegségek elleni küzdelemben.

A tudományos kutatómunka nem tartozik ugyan szorosan az Intézet feladatkörébe, de természetszerű, hogy az adott esetekkel és vizsgálati anyagokkal kapcsolatban ezzel is foglalkozunk a kurrens munka mellett. Szakállatorvosaink tollából a 10 év alatt összesen 18 – főleg gyakorlati vonatkozású – szakközlemény és 1 állatorvosdoktori értekezés jelent meg, jelenleg pedig még további 3 szakközlemény vár megjelenésre. Különösebb érdeklődésre tarthat számot szakmai szempontból a *lóbabesiosis* és a *juhok vírus okozta abortusának első hazai megállapításáról* szóló 1953-ban, ill. 1958-ban megjelent 1–1 szakközleményünk. Örömmel állapítható meg, hogy a tudományos munka terén is jó kapcsolataink vannak a Debreceni Orvostudományi Egyetem Közegészségtani Intézetével és a Hajdu-Bihar megyei KÖJÁL-lal. Ezt a már eddig megjelent 2 közös szakközleményünk is igazolja.

Állatorvosaink szakmai továbbképzése elsősorban a házi referáló üléseken történik, ahol külföldi és hazai szakközlemények kerülnek ismertetésre. Ezt segíti elő több mint 750 kötetes szakkönyvtárunk, valamint az Intézetünk részére járó 13 külföldi és 9 hazai szakfolyóirat is. Ezekon kívül az egyes intézetek közötti félévenként megtartott közös tapasztalatcsere, a különböző szaküléseken, kongresszusokon, tudományos ankétokon való megjelenés, továbbá a munkabeosztások időnkénti megváltoztatása is a szakmai továbbképzés céljait szolgálja. A gyakorlattal és főleg a gyakorló állatorvosokkal való jó szakmai kapcsolat, jó viszony és kölcsönös tapasztalatcsere biztosítása céljából 1955 tavaszán bevezettük az ún. *havi nyilvános szakmai referáló üléseket*, amelyeket azóta – a nyári hónapok kivételével – mindig rendszeresen megtartottunk. Ezekon szakállatorvosaink ismertetik az újabb és érdekesebb külföldi szakközleményeket, de a gyakorló állatorvosoknak is mindig alkalmuk van gyakorlati tapasztalataikat és problémáikat ismertetni. E referáló ülések népszerűségét bizonyítja az, hogy azokon néha az Intézet működési területén kívül eső megyékhez tartozó állatorvosok is megjelennek és a résztvevők száma átlagosan 30–40 között szokott lenni.

Állatorvosaink szakmai továbbképzését szolgálja az is, hogy iparkodunk a *helyszíni kiszállások* számát mindinkább fokozni, hogy így a gyakorlattal minél szorosabb kapcsolatunk legyen. Ezt nagyban elősegítette az, hogy már régebben is gépkocsival rendelkezünk. Amióta pedig ez év elejétől kezdve új gépkocsit kaptunk, a helyszíni kiszállások száma szinte ugrás-szerűen emelkedett.

Megemlítendő, hogy állatorvosaink tevékenyen részt vesznek a *szakmai továbbképzésben* is. Több alkalommal tartottak továbbképző előadásokat állatorvosok, laikus baromfi-vérvizsgálók részére, utóbbiak számára gyakorlati bemutatókkal. Az Intézet vezetője a debreceni Mezőgazdasági Akadémián 4 évig az állatbonctan és élettan meghívott előadója volt. Minden évben 15–20 állatorvosgyakornok tölti el Intézetünkben kötelező 1 hónapos járványtani gyakorlatát. Állatorvosaink részt vesznek a tsz-patronázmunkában is.

A külfölddel is van némi szakmai kapcsolatunk. Szovjet, bolgár, román és kelet-német állatorvosok több ízben is meglátogatták Intézetünket. Az elmúlt évben a nagyváradi Állatorvosi Laboratórium és Intézetünk vezetője kölcsönösen 10–10 napos hazai, ill. romániai tapasztalatcserén vettek részt. Kívánatos volna, hogy Intézetünk szakállatorvosai részére is

biztosítsanak hivatalos külföldi tapasztalatcseréket, hogy ezek által szakmai képzettségük fejlődhessen, és a külfölddel való kapcsolataink is jobban megerősödhesse.

A kiegészítő munkaerők szakmai továbbképzése a munkahelyeken történő egyénenkénti foglalkozáson kívül az utóbbi években heti 2 órai elméleti és gyakorlati oktatás formájában történik. Időnként főleg a budapesti, kisebb részben a többi vidéki intézetekben 1–2 hetes szakmai tapasztalatcseréken vesznek részt. Szakmai továbbképzésüket szolgálja az is, hogy időnként munkahelyeiket megcseréljük.

Örömmel állapítható meg, hogy az elmúlt 10 év alatt dolgozóink *munkafegyelme* ellen komolyabb kifogás nem merült fel, sőt jó munkájukért a legtöbben már több ízben is részesültek dicséretben és pénzjutalomban. *Temesi Zoltán dr.* osztályvezető és *Lázár Anna* pénzügyi előadó kiváló munkájukért „Kiváló Dolgozó” kitüntetést kaptak, míg az intézet vezetője a „Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója” kitüntetésben részesült. Munkánk jó elvégzését biztosította az is, hogy dolgozóink mindig részt vettek és részt vesznek a különböző munkafelajánlásokban, újtómozgalomban, s számos takarékossgát célzó ötletet adtak be. A rendszeresen tartott termelési értekezleteinken közösen megbeszéljük feladatainkat és problémáinkat, hogy ily módon is javítsuk munkánkat.

Természetesen tisztában vagyunk azzal, hogy eredményeink mellett még bőven vannak hiányosságaink is, így még szorosabbra kell fűznünk a gyakorlattal való kapcsolatainkat, különösen a szocialista szektor gazdaságaival, állattenyésztőinkkel és gyakorló kartársainkkal. Fokoznunk kell a helyszíni kiszállások számát, többet kell foglalkoznunk tudományos kutatómunkával is és nem utolsósorban állandóan gyarapítanunk kell szakmai felkészültségünket. Dolgozóink egészséges munkaszelleme biztosíték arra, hogy munkánkat évről évre jobbra és eredményesebbé tudjuk majd tenni.

Beszámoló

a Debreceni Állategészségügyi Intézet 20 éves működéséről

Dr. Hajdu Gusztáv

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja* 1969. 24 (12). 327–329.

Ez év február 1-én volt 20 éve annak, hogy intézetünk hivatalosan megkezdte működését. Miután az első 10 év munkájáról e lap 1959. évi 12. számának 434–436. oldalán annak idején már részletes beszámoló jelent meg, ezért most elsősorban csak az azóta eltelt újabb 10 év alatt bekövetkezett változások, események és az elért eredmények ismertetésére kerül sor.

Intézetünk *fő feladata* továbbra is azoknak a vizsgálatoknak elvégzése maradt, amelyek a gyakorlatban működő állatorvosok munkakörét meghaladják. Ez az elsősorban diagnosztikai jellegű munka 1959 óta tovább bővült. Felsőbb rendelkezés alapján ugyanis még ebben az évben megkezdtük a különféle *tápok* és alapanyagaiknak bakteriológiai vizsgálatát, 1961-ben megindultak a *méh-* és *halvizsgálatok*, 1968 óta pedig *virologiai* vizsgálatokat is végzünk. *Működési területünk* változatlanul Hajdu-Bihar, Szabolcs-Szatmár és Szolnok megyére, valamint Debrecen megyei jogú városra terjed ki.

Feladataink és vizsgálati anyagaink növekedése szükségessé tette, hogy *szervezetileg* is változások jöjjenek létre. Ezért 1963 elején *diagnosztikai osztályunkon* belül külön *emlős- és*

baromfírészleg alakult, míg ugyanakkor a *szerológiai és parazitológiai* osztály kebelében *méh- és haldiagnosztikai* részleg létesült. 1968 elején külön *vírusdiagnosztikai osztály* kezdte meg működését, és így jelenleg 3 osztályunk van. Előrelátható azonban, hogy a további fejlődés folyamán a jelenlegi részlegek külön osztályokká alakulnak át, és sor kerül majd egyes új osztályok (élelmiszerhigiéniai, biokémiai) felállítására is. Ugyancsak szükség lesz a működés anyagi feltételeit biztosító jelenleg csupán 2 főből álló *pénzügyi csoport* létszámnövelésére is.

Az emlős- és baromfírészleg különválását 1963-ban gyakorlatilag is sikerült biztosítani azáltal, hogy a kapott 100 000 Ft felújítási összegből a boncolóépületünkben levő 2 kísérleti állatszobát a baromfírészleg számára boncolóhelyiséggé, ill. laboratóriummá alakítottuk át. A kitelepített kísérleti állatok részére ugyanakkor istállóépületünkben 3 kis állatszobát létesítettünk, és 4 új sertésólat is építettünk. Az 1964-ben kapott 100 000 Ft összegből 60 000 Ft értékben felújíthattuk intézetünk elavult elektromos hálózatát, míg a fennmaradó összegből és az 1965-ben részünkre biztosított 130 000 Ft felújítási összegből további átalakításokat és karbantartási munkákat végeztettünk, továbbá betonjárdákat létesítettünk. 1966-ban 84 000 Ft összegből kicserélték intézetünk régi gáz- és vízvezeték-hálózatát. 1967-ben 600 000 Ft-os beruházás keretében istállóépületünkben modern vírusdiagnosztikai laboratórium létesült. Végül 1968-ban 330 000 Ft összegű beruházásként intézetünk összes épületeibe bevezették a földgázfűtést.

A fentiekből látható, hogy felettes hatóságunk állandóan gondoskodott intézetünk további fejlesztéséről és bővítéséről, s így mindinkább jobb és kényelmesebb körülmények között végezhetjük erősen megszorított munkánkat. Ugyanakkor állóeszközaink száma is öröndetesen nőtt. Ennek köszönhető, hogy épületeink és állóeszközaink értéke az 1958. évi 1 600 000 Ft-ról 1968 végére kerekén 7 400 000 Ft-ra emelkedett. (Ebből 1 829 000 Ft az állóeszközök, a többi az ingatlanok értéke.)

Dolgozóink létszámát felettes hatóságunk a növekvő feladatokkal kapcsolatban fokozatosan növelte. Amíg 1958 végén 17 fős létszámmal rendelkezünk (köztük 6 állatorvos), addig 1968 végén létszámunk már 30 főt tett ki (9 állatorvos, 1 pénzügyi főelőadó, 1 előadó, 1 műszaki ügyintéző, 11 laboráns, 6 kisegítő, 1 gépkocsivezető).

A fennállásunk óta évenként az intézetünkbe érkezett anyagok, valamint az általunk végzett *vizsgálatok mennyiségét* a *táblázat* mutatja. Megjegyezzük, hogy az 1948. évi adatok csak augusztus 1. óta értendők.

A táblázat szemléltetően mutatja, hogy vizsgálati anyagaink mennyisége a gyakorlatilag legfontosabbakat (emlős-baromfihullákat, bakteriológiai, szerológiai vizsgálatokat) illetően általában állandóan nőtt. Bizonyos hullámlások azért észlelhetők. Ezek egyrészt a békéscsabai intézet 1953 végén történt megalakulásával (addig Békés megyéből is intézetünkbe küldték a vizsgálati anyagokat), másrészt az 1956-os eseményekkel vagy más okokkal függték össze. A helyszíni baromfi-vérvizsgálatok és baromfi-tuberkulózisok elvégzését 1954 végétől kezdve a gyakorló állatorvosok, ill. a keltetőállomások vérvizsgálati brigádjai vették át. Az állatorvosi ambulanciák megalakulása után fokozatosan csökkent az intézetbe küldött parazitológiai és méhvizsgálatok száma. A helyszíni vizsgálatok gyakorisága a mindenkori állategészségügyi helyzetnek a függvénye.

A végzett munka fontosabb adatai

Év	Emlős hullák és szervek	Baromfi-hullák és szervek	Kórszöveti	Bakteriológiai	Virologiai	Parazitológiai	Szerológiai vizsg.	
			vizsgálatok				emlős	baromfi
1948	46	26	–	40	31 656	–	862	31 656
1949	590	773	2	198	188 988	90	3 434	188 988
1950	876	1 064	–	550	203 229	17 379	6 021	203 229
1951	1392	3 594	1	747	54 038	5 452	29 021	54 038
1952	2703	5836	45	771	1 613	5 305	39 838	1 613
1953	3053	5194	140	1 255	966	7 061	66 704	966
1954	1805	1905	60	496	457	22 340	50 367	457
1955	2011	2 215	271	422	209	42 072	33 361	209
1956	2308	2 707	271	5 085	297	15 769	13 600	297
1957	1755	1 614	304	7 539	–	13 475	10 281	–
1958	1897	3 301	626	16 915	93	22 778	9 669	93
1959	3563	5 634	365	20 683	217	15 432	7 498	217
1960	3668	9 365	1090	25 073	255	16 797	5 897	255
1961	4312	11 860	1846	29 109	2	13 403	3 338	2
1962	4191	9 387	2971	30 737	–	11 656	24 366	–
1963	3529	8 853	2984	29 524	41	5 850	24 686	41
1964	3539	11 428	3057	42 929	2	4 828	24 663	2
1965	3134	13 939	2578	53 436	125	5 058	21 222	125
1966	4216	19 093	4183	59 826	7	8 725	47 035	7
1967	4312	19 237	3019	57 967	–	8 112	60 336	–
1968	4678	14 928	2931	39 580	40	6 260	75 301	40

Év	Helyszíni baromfi vérvizsg.	Baromfi tuberkulózis	Hal-	Méh-	Helyszíni vizsg.	Tudományos közlemények száma
			vizsgálatok			
1948	–	–	–	4	–	–
1949	–	–	–	12	1	–
1950	233 82	25 291	–	21	2	–
1951	333 590	28 416	–	33	1	–
1952	289 668	47 609	–	47	–	–
1953	426 357	50 067	–	58	6	–
1954	155 595	42 142	–	47	–	–
1955	32 46	–	–	32	4	–
1956	22 087	917	–	83	2	–
1957	31 204	–	–	103	1	–
1958	25 948	–	–	91	3	–
1959	30 069	3 052	–	243	4	–
1960	95 538	–	–	251	2	–
1961	81 252	–	4	240	3	1230
1962	22 516	–	29	162	1	6051
1963	3 320	–	18	182	2	14280
1964	1 980	–	27	189	5	8360
1965	4 571	–	155	282	3	8625
1966	–	–	776	228	5	3026
1967	–	–	219	154	6	2912
1968	–	–	192	201	6	1011

Jegyzet: A bakteriológiai vizsgálatok fő részét a befulladt tojások, kisebb részét a tej-, hús- és tápminták, a parazitológiai vizsgálatok többségét a bélsárminták, kisebb részét a trichinella-vizsgálatok és tasakváladék-minták adják.

A tudományos *kutatómunka* mindig szorosan összefüggött a beküldött vizsgálati anyagokkal és a gyakorlatban jelentkezett problémákkal. Fennállásunk óta 57 tudományos közleményünk jelent meg (köztük 4 angol, 3 pedig német nyelven). Több betegség első hazai megállapítása vagy első hazai leírása intézetünk szakembereinek nevéhez fűződik. Egyes esetekben testvérintézeteink szakemberei voltak társszerzőink. Ilyenek: a *ló-babesiosis* (1953), a juh vírus okozta elvetélése (1958), a *Corynebacterium* okozta juhvetélések (1959), a szarvasmarha gombák okozta vetélése (1960), a tyúk szívhalála (1963), a szopós malacok tömeges tüdőlépfenéje (1964), a csirkék tollal borított bőrének baromfihimlője (1964), a juh *actinobacillosisa* (1965), a *harcsa kopolyúrothadása* (1967), a *ló stachybotryotoxicosisa* (1968). A nagyüzemi állattenyésztés kialakulásával mindjobban előtérbe kerültek a tartási és

takarmányozási tényezőkkel kapcsolatos megbetegedések, így különösen az anyagforgalmi, parazitás bántalmak, a különféle gyomor-bélgyulladások, valamint megnőtt a gombák okozta betegségek száma és jelentősége is. Tudományos közleményeinkben iparkodtunk a gyakorlati problémák megoldásához néhány értékes adat és megfigyelés közlésével hozzájárulni (pl. a libainfluenza, a liba mikózisa, a juh pasteurellosisa, a ponty kopoltyúrothadása stb.). Tudományos közleményeinken kívül állatorvosaink 10 *ismeretterjesztő közleményt* írtak, és 53 *előadást* is tartottak, az utóbbiakat elsősorban a gyakorló állatorvosok, részben pedig az állattenyésztő szakemberek részére. Mindezek részletes ismertetését, valamint a vizsgálati anyagaink feldolgozásának eredményeit az 1962 óta kétévenként megjelenő *évkönyveink* tartalmazzák.

A gyakorlattal való minél szorosabb együttműködést szolgálják *helyszíni kiszállásaink* is, amelyeket az egyes problémák vizsgálata, megoldása és tanácsadás céljából nemcsak gyakorló állatorvosaink és a különböző gazdaságok kérésére, hanem sokszor a magunk elhatározásából is végzünk azért, mert természetszerű, hogy az egyes betegségeket csak a helyszínen lehet jobban megismerni, tanulmányozni, és a velük kapcsolatos problémákat esetleg meg is oldani. Ebben nagy segítséget jelentett, hogy megfelelő gépkocsival is rendelkezünk. Állatorvosaink olykor személyesen is segítettek az egyes járványok elleni védekezésben. Így 1953-ban 4 szakállatorvosunk, 1965-ben pedig 1 állatorvosunk vett részt több héten át a ragadós száj- és körömfájás elleni küzdelemben.

Szintén a gyakorló állatorvosokkal való szorosabb szakmai együttműködést szolgálják és nagyon jól beváltak az általunk 1955 tavaszán elsőnek bevezetett *havi nyilvános intézeti referáló ülések* is. Ezeken nemcsak szakállatorvosaink ismertetik az újabb külföldi és hazai szakmai megállapításokat, az intézetünkben végzett kísérleteket, hanem gyakorló kartársainknak is mindig módjuk van elmondani értékes gyakorlati tapasztalataikat és megfigyeléseiket. Sikerüket bizonyítja, hogy átlagosan 30–40 állatorvos (több esetben orvos és állattenyésztési szakember is) vesz ezeken részt. A debreceni orvosi intézményekkel (Orvostudományi Egyetemmel, KÖJÁL-lal) egyébként is jók a kapcsolataink, ezt eddig megjelent 6 közös szakközleményünk is igazolja. Évente 15–25 állatorvostan-hallgató tölti el intézetünkben kötelező egyhónapos járványtani gyakorlatát, akiket a vizsgálati anyagok demonstrálásán kívül a helyszíni vizsgálatok alkalmával is iparkodunk gyakorlatilag képezni. Minden évben néhány gyakorló állatorvost is részesítünk laboratóriumi szakmai továbbképzésben.

Munkánk eredményes elvégzésének nélkülözhetetlen előfeltétele, hogy intézetünk minden dolgozója, de elsősorban természetesen szakállatorvosaink szakmailag állandóan képezzék magukat. Állatorvosaink *szakmai továbbképzését* szolgálják egyrészt a már eddig is jól bevált módszerek (a kórbonctani esetek közös megbeszélése, házi referálások, a különféle szaküléseken, ankétokon való részvétel), másrészt a testvér- vagy más állategészségügyi intézményekben történő szakmai tapasztalatcserek, továbbképzések, esetenként egyes szaktan-folyamok elvégzése. *Külföldi tanulmányúton* eddig 3 állatorvosunk vehetett részt a környező szocialista államokban összesen 4 alkalommal. Szovjet, lengyel, kelet-német, román és bolgár szakemberek többször tettek látogatást intézetünkben.

Laboránsaink szakmai továbbképzését egyrészt az intézeti házi tanfolyamok és a munkahelyeken történő egyéni foglalkozás, másrészt intézeti tapasztalatcserek, valamint a 3 éves orvosi laboránsképző tanfolyam elvégzése biztosítja. Jelenleg 3 laboránsunk rendelkezik ilyen végzettséggel, négyen pedig 1971-ben fejezik be ezt a tanfolyamot. Dolgozóink szakmai

továbbképzését segíti elő 1858 kötetes, kerekén 226 000 Ft értékű *könyvtárunk* és a részünkre jelenleg járó 7 külföldi és 11 belföldi szakfolyóirat is.

Annak elbírálása, hogy munkánk mennyiben eredményes, természetesen nem lehet feladatunk. Úgy véljük azonban, hogy szerénytelenség nélkül állíthatjuk azt, hogy a helyes diagnózisok felállításával, gyors közlésével, a szaktanácsok adásával sikerült már eddig is milliós értékvesztéseket, számos jelentős állatkárt megakadályozni. Jóleső érzés, hogy munkánkat felettes hatóságunk is elismerte akkor, amikor 2 állatorvosunkat kormánykitüntetésben, 5 más dolgozónkat miniszteri kitüntetésben, 2 további dolgozónkat pedig miniszteri dicséretben részesítette. Jóformán minden dolgozónk kapott már jó munkájáért pénzjutalmat, jutalomüdülést, egyesek már több alkalommal is.

Annak ellenére, hogy intézetünk az elmúlt 20 év alatt jelentős fejlesztésben részesült, mégis meg kell állapítani, hogy a jelenlegi épületeinkben, sajnos, már nincs mód a további fejlődésre. Az újabb feladatok (pl. a most elrendelt kémiai vizsgálatok) elvégzéséhez már nem tudunk helyiségeket biztosítani. Ezért már most szükségünk lenne egy új laboratóriumi főépületre, esetleg egy új intézet létesítése is indokolt lenne. Tudjuk, hogy az állategészségügy fejlesztéséről szóló párt- és kormányhatározat intézeteink további fejlődését is előírja. A budapesti és vidéki testvérintézeteink bővítése és fejlesztése részben már folyamatban is van, a Dunántúl nyugati részén pedig új állategészségügyi intézet létesül. Intézetünk fejlesztésére is sor fog tehát kerülni. Miután a most kiépülő megyei állategészségügyi állomások minden bizonnyal átvesszik majd az eddig általunk végzett tömegvizsgálatok nagy részét, sokkal több időnk és alkalmunk lesz majd – egyes diagnosztikai vizsgálatok további ellátása mellett – a kutatómunka és egyéb speciális (vírusdiagnosztikai, élelmiszerhigiéniai, biokémiai stb.) vizsgálatok elvégzésére. Ismerve dolgozóink szakmai felkészültségét, jó munkaszellemét és lelkesedését, biztosak vagyunk abban, hogy a ránk bízott feladatokat ezután is becsülettel ellátjuk.

† Ratalics László dr.

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1966. 21 (8). 376.

Ratalics László dr., a Debreceni Állategészségügyi Intézet osztályvezető szakállatorvosa június 4-én 40 éves korában elhunyt. *Ratalics dr.* halála az állatorvosi kar nagy vesztesége, vele egy szorgalmas, szerény, egyben tehetséges állatorvos távozott az élők sorából. Élete derekán, tüdővérzés következtében halt meg. Munkatársai és az Intézethez tartozó megyék állatorvosai szerették, becsülték.

Ratalics László nemcsak az intézeti rutindiagnosztikai munkából vette ki maximálisan a részét, hanem a nagyüzemek állategészségügyét is nagymértékben segítette tanácsaival, helyszíni vizsgálatain során. A tudományos munka terén is, részben önállóan, részben társ-szerzőkkel együttműködve több, eddig hazánkban ismeretlen állatbetegség – a juh vírus-abortusa, a tyúk szívhalála, a szopós malacok tömeges tüdő-anthraxa, a juh actinobacillosisa, a vadászó görény Aujeszky-féle betegsége – megállapításában szerzett nagy szakmai érdemeket.

Nagy részvét mellett temették el. Az FM Állategészségügyi Főosztálya és a testvér intézetek képviselőjében *Kádár Tibor dr.*, a Debreceni Intézet dolgozóinak nevében *Hajdu*

Gusztáv dr. búcsúzott az elhunyttól. A Galambsport debreceni egyesülete nevében, amelynek *Ratalics dr.* az utóbbi években elnöke volt, szintén búcsúbeszéd hangzott el.

H. G. [Hajdu Gusztáv] *dr.*

Az állategészségügyi intézetek szerepe állategészségügyünk fejlődésében

Dr. Hajdu Gusztáv dr.*

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1970. 25 (6). 292–294.

Amikor hazánkban a múltban az állatorvosi szolgálatot államosították, az állategészségügyi igazgatásnak nem volt egy olyan külön tudományos intézete, ahol összpontosítva, egy helyen végezték volna el mindazokat a vizsgálatokat és felülvizsgálatokat, amelyek a gyakorlatban működő állatorvosok feladatát és munkakörét meghaladták, ezért azokat az Állatorvosi Főiskola egyes tanszékei látták el. Miután azonban ezeknek az intézeteknek a fő feladatuk az oktatás, és létszámuk is kicsiny volt, érthető, hogy munkájukban emiatt nagy túlterhelés jelentkezett. Ezen nem segített az sem, hogy a járványtani és a bakteriológiai intézetekbe kiegészítésként „m. kir. Állatorvosokat” rendeltek ki. Az Állatorvosi Főiskola bakteriológiai, járványtani és kórbonctani intézetei végezték a beküldött állati hullák, hullarészek vagy más vizsgálati anyagok hivatalos felülvizsgálatát, a kórbonctani intézet látta el a veszetséggel kapcsolatos mikroszkópos vizsgálatokat és kísérleti állatoltásokat, a járványtani intézetben történtek a takonykórra, tenyészbénaságra és más betegségek felderítésére irányuló szerológiai vizsgálatok, itt vizsgálták tőgygümőkór gyanúja esetén a beküldött tejet, a bakteriológiai intézetben ellenőrizték az állatgyógyászatban használatos oltóanyagokat, itt készítették a malleint, a tuberkulint és végezték a veszetség elleni védőoltási kísérleteket is.

A fentiekből érthető, hogy mennyire szükség volt már egy olyan, a felsorolt teendőket egymaga ellátó intézetre, amely elsősorban diagnosztikai munkája révén nagy segítséget jelentett volna a gyakorlatban működő állatorvosok számára. Felejtethetetlen Tanítómesterünknek, Manninger Rezső professzornak elévülhetetlen érdeme, hogy ezt már korán felismerve fáradhatatlanul dolgozott egy ilyen intézet megvalósításán. Az első világháború utáni években az anyagiak hiánya miatt egy ideig késett ugyan elgondolásának kivitelezése, de később sikerült mégis az anyagi feltételeket biztosítani. Miután pedig az Állatorvosi Főiskola rektora és tanári kara megfelelő telket is biztosított a Tábornok utcában az intézet létesítésére, a földművelésügyi miniszter Manningert 1927 nyarán külföldi tanulmányútra küldte, amelynek során alkalma volt részletesen tanulmányoznia a hasonló célt szolgáló intézeteket. Hazaérkezve elkészítette az intézet vázrajzát, és felterjesztette részletes elképzeléseit és javaslatait. Ezek alapján készültek el az Országos Állategészségügyi Intézet tervei és részletes költségvetése. Építkezése 1928. július 24-én kezdődött meg és 1929-ben fejeződött be. Igazgatójául Manninger Rezső dr. professzort nevezték ki, akinek neve bel- és külföldi tudományos körökben már egyaránt jól ismert volt, és az Ő addigi tudományos működése és páratlan agilitása biztosítéka volt annak, hogy az intézet vezetését a legjobb kezekre bízták. *Manninger* 1943-ig állt az intézet élén.

Az intézet megindulásakor írt ismertető cikkében *Manninger* az alábbiakban jelölte meg annak rendeltetését: jó és pontos *diagnosztikai munka, oltóanyag-ellenőrzés és kutatómunka*. E feladatok ellátására akkoriban 2 osztály (a diagnosztikai és oltóanyag-ellenőrző) létesült. Mint cikkében olvashatjuk: „...külön osztálya az intézetnek a kutatómunkára nem lesz, de nincs is szükség reá,

* A Járványtani Tanszéken dolgozott 1936–1939 között.

mert az intézet szakszemélyzetének minden tagja megtalálja a két jól felszerelt osztály keretén belül is annak lehetőségét, hogy az állatkórtan legkülönbözőbb ágaiba tartozó kérdésekkel behatóan foglalkozhassék. Valóban értékes munkát a vizsgálóállomási teendők ellátása közben is csak az olyan szakember végezhet, aki maga is tevékenyen részt vesz tudománya fejlesztésében”. Talán érdemes most az idézett gondolatokkal kapcsolatban néhány szót szólni arról, hogy intézeteink hogyan valósították meg eddig a kitűzött feladatokat, és mennyiben tudtak munkájukkal hozzájárulni állategészségügyünk fejlődéséhez.

Tudjuk azt, hogy 1948-ig – a vidéki állategészségügyi intézetek létesítésének kezdetéig – az Országos Állategészségügyi Intézet egyedül látta el e feladatokat. Munkájáról *Manning* évenként rendszeresen beszámolt az Állatorvosi Lapok hasábjain, ezért felesleges lenne erről most részletesen szólni. Talán röviden csak annyit említhetünk meg, hogy a diagnosztikai munka jó részét az első 10 évben a veszettségi vizsgálatok alkották. A vizsgált sertés- és baromfihullák száma évente 500–1000 körül mozgott. Miután megindulása után rövidesen az intézetet megbízták az államilag ellenőrzött baromfitelepek állományának baromfitífuszra és gümőkórra irányuló vizsgálatával is, évenként kb. 60–80 000 baromfivérminta került ilyen szempontból vizsgálatra és kb. 30–50 000 baromfit tuberkulinoztak az intézet szakemberei. A szerológiai vizsgálatok zömét a takonykórra és brucellosisra irányuló vizsgálatok képezték.

A felszabadulás után a súlyos veszteségeket szenvedett állatállományunkban tömegesen jelentkeztek különböző fertőző betegségek (takonykór, tenyészbénaság, veszettség, sertés- és baromfipestis). A nagyarányú állatmozgatás és a különböző tartási és takarmányozási hibák fellobbantották a feltételeken kórokozó mikroorganizmusok által előidézett betegségeket, és jelentősen megszorodtak a különböző parazitás bántalmak is. Mindez óriási munkát rótt állategészségügyünkre, és ebből derekasan kivette részét az intézet is. Elég utalni arra, hogy a takonykór és a tenyészbénaság felszámolása céljából több millió szerológiai vizsgálatot kellett végeznie. A diagnosztikai munka gyors ütemben nőtt és differenciálódott, a szakembereknek is specializálódni kellett, és így kialakultak a különböző osztályok. Az emlős-, a baromfiosztály, a parazitológiai, a kórszövettani, a szerológiai osztály után 1949-ben a mérgezési és gyógyszerellenőrzési osztály, 1950-ben a tejbakteriológiai osztály, 1957-ben a hal- és méhbetegségekkel foglalkozó részleg, 1959-ben a járványügyi osztály (ez 1967-ben megszűnt), 1962-ben a gümőkór-mentesítési, végül a vírusdiagnosztikai osztály alakult meg.

Az állategészségügygel szemben támasztott mindinkább nagyobb követelmények tették szükségessé a vidéki intézetek felállítását is. Így került sor 1948-ban a debreceni, 1951-ben a kaposvári, 1953-ban a békéscsabai és 1956-ban a miskolci intézet létesítésére. A közeljövőben Szombathelyen fog felépülni hasonló intézet, ugyanakkor folyamatban van a jelenleg működő vidéki intézetek fejlesztése is. Munkájukat elsősorban szintén a diagnosztikai tevékenység jellemzi, tagozódásuk hasonló a budapesti intézetéhez, elsősorban emlős- és baromfiosztályokkal, szerológiai, parazitológiai, hal- és méhészeti osztályokkal, ill. részlegekkel rendelkeznek, de már kialakult vagy kialakulóban van a vírusdiagnosztikai, valamint a kémiai osztály is.

Az intézetek diagnosztikai tevékenységét és annak számbeli növekedését legyen szabad az alábbi táblázat adataival szemléltetnem.

Az állategészségügyi intézetek diagnosztikai vizsgálatainak számszerű növekedése

	1962	1969
Emlőshullák	19 332	18 055
Baromfihullák	57 794	87 845
Halhullák	992	2 906
Méhvizsg.	44 511	25 495
Kórszövettani vizsg.	13 424	20 486
Parazitológiai vizsg.	81 201	39 261
Bakteriológiai vizsg.	129 089	212 221
Szerológiai vizsg.	255 844	716 210
Mérgezési stb. vizsg.	3 731	6 080
Vírusdiagnosztikai vizsg.	–	4 142
Összesen	605 918	1 132 701
Helyszíni vizsg.	1 285	1 505

Láthatjuk, hogy a vizsgálatok száma – az emlőshullákétól eltekintve – általában erősen emelkedett. A méh- és parazitológiai vizsgálatok erősebb csökkenését az magyarázza, hogy ezek jó részét az utóbbi években fokozatosan az állatorvosi rendelők vették át.

A fokozott követelményeknek megfelelően az intézeti dolgozók létszáma is megnövekedett. Így pl. a budapesti intézet kezdeti 10 fős létszáma 1969 végére 130 fölé emelkedett, míg a vidéki intézetek kezdeti 6–10 fős létszáma az elmúlt év végére átlagosan 30–33 főre nőtt.

Úgy gondoljuk, az elmondottak és a csak kiragadott statisztikai adatok is ékesszólóan bizonyítják azt a hatalmas fejlődést, amelyet az intézetek diagnosztikai tevékenységük során elértek. Ugyanakkor talán szerénytelenség nélkül állíthatjuk, hogy az eddigi működésük során kiküldött több millió diagnózis sok milliós veszteségtől óvta meg népgazdaságunkat, és jelentékenyen hozzájárult állategészségügyünk további fejlődéséhez. Úgy véljük, vizsgálataink és kórisméink révén gyakorló kartársaink is hathatós segítséget kaptak a különböző fertőző és nem fertőző betegségekkel vívott sokszor igen nehéz harcukban. A velük való jó szakmai kapcsolat nagymértékben segítette munkánk eredményességét. Ebben a tekintetben is iparkodtunk megfogadni Manninger tanácsait, amelyeket többek között az 1931-ben megjelent „Vizsgálatok a sertéspestisről és a malacok hevenyész paratyphusáról” című szakközleményének befejező részében is kifejtett: „Szükség van arra, hogy a gyakorló állatorvosok és a laboratóriumok szoros együttműködésben álljanak egymással, mert hiszen a kórjelzést biztosító összes adatoknak egy részét a gyakorló állatorvosoknak, másik részét pedig a laboratóriumoknak van módjukban különleges körülmények révén és a rendelkezésükre álló speciális eszközök igénybevételével megszerezni.” Ezt a jó együttműködést elősegítették a helyszíni kiszállások is, amelyek a helyi viszonyok megismerése folytán sokszor tették könnyebbé a helyes kórisme kialakítását.

Az oltóanyag-ellenőrzéssel kapcsolatos feladatokat egyedül az Országos Állategészségügyi Intézet látta el. Évente mintegy 200 műszaki számú vakcinát és 50 szérumot ellenőrzött, oltási balesetek esetén megvizsgálta a kifogásolt oltóanyagokat és kipróbálta az egyes fertőző betegségek megelőzésére és gyógyítására kidolgozott oltási módszereket és eljárásokat. Ez a munkája az Állatgyógyászati Oltó- anyagellenőrző Intézet 1952-ben történt megalakulásával megszűnt. A mallein és a baromfitífusz-antigén előállítását pedig ezután rövidesen a Phylaxia vette át.

Ami most már a harmadik feladatkört, a kutatómunkát illeti, úgy gondoljuk, ebben a tekintetben sem kell az intézetek szakembereinek szégyenkezniük. Az Országos Állategészségügyi Intézet fennállásának első 25 évében, 1953-ig bezárólag – a doktori értekezéseket is beleértve – 355 tudományos dolgozat jelent meg. A további években már a vidéki intézetek is bekapcsolódtak a kutatómunkába, és közleményeikkel együtt 1969 végéig még további 560 szakcikk látott napvilágot. Utóbbiak közül 128 a vidéki intézetekből került ki, éspedig Debrecenből 61, Miskolcra 34, Kaposvárról 20, Békéscsabáról pedig 13. Az eltelt 40 év alatt tehát intézeteinkből összesen 915 tudományos közlemény jelent meg. Ezek sokféle és igen szerteágazó kutatás eredményeit foglalják össze, egy részük külföldi szaklapokban is közlésre került. Természetesen különböző tudományos értékű dolgozatokról van szó, de hathatós bizonyítékai annak, hogy az intézetek szakemberei iparkodtak eleget tenni *Manninger* harmadik célkitűzésének is, azaz rutinmunkájuk mellett állandóan és behatóan foglalkoztak a gyakorlati élet által felvetett problémákkal és a különböző tudományos kérdésekkel. Azt talán szerénytelenség nélkül megállapíthatjuk, hogy ezek a kutatások előrevitték szaktudományunkat, és hisszük, hogy egyes esetekben komoly segítséget jelentettek gyakorló kartársainknak is.

A kutatómunka részletes ismertetésére természetesen most nem vállalkozhatunk, csupán utalunk arra, hogy azokat a diagnosztikai munka adataival és eredményeivel együtt régebben szaklapunkban, 1961 óta pedig a kétévenként megjelenő intézeti évkönyveinkben is részletesen ismertettük. Mégis szeretnénk néhány olyan betegséget felsorolni, amelyek hazánkban éppen az állategészségügyi intézetek diagnosztikai és kutatómunkája révén kerültek először megállapításra, részint más intézetek, elsősorban az Egyetem tanszékeinek jelentős közreműködésével. Ilyenek: a ló vírus-abortusa, a ló-babesiosis, a ló stachybotryotoxicosis, a borjak adenovírusok okozta tüdő- és bélgyulladás, a szarvasmarha bedsoniák okozta sporadikus agy- és gerincvelőgyulladás, a rhinotracheitis agyvelőgyulladásos alakja, a tehének *Ps. aeruginosa* okozta mastitise, a juhhimlő tüdő- és veseformái, a juh enterotoxaemiája, a juh vírus okozta elvetélése, a juh surlókórja, a juh actinobacillosis, a bárányok *Cl. perfringens* okozta vérhasa, a kosok fertőző mellékhere- és heregyulladása, a malacok fertőző elhalásos bélgyulladása, az újszülött malacok haemolyticus icterusa, a malacok oedema-betegsége, a malacok vírusos hasmenése, a szopós malacok tüdőlépfenéje, a sertés torzító orrgyulladása, a sertés mycotoxicus eredetű péraduzzanata, a sertés oesophagealis gyomorfekélye, a sertés-, a szarvasmarha- és a juh-demodicosis, a konyhasómérgezés okozta eosinophil-sejtes agyhártya- és agyvelőgyulladás, a listeriosis és a Voldagsen-paratífusz egyes kórformái, a generalizált kutya-cryptococcosis, a csibék fertőző agy- és gerincvelőgyulladása, a tyúk szívhalála, a libainfluenza, az aflatoxin okozta mérgezések, a harcsa kopoltyúrothadása, a méh atkakórja, a sertés, a juh és a baromfi methaemoglobin-aemiája stb. Sok közlemény értékes adatokat szolgáltatott egyes, már ismert betegségek kór-oktanához, kórfejlődéséhez, kórbonctanához és az ellenük való védekezéshez.

A kutatómunkában egyes esetekben gyakorló kartársaink is részt vettek, de szakembereinknek jó kapcsolatuk van más intézményekkel is, így pl. az Állatorvostudományi Egyetem tanszékeivel, elsősorban a járványtani és a kórbonctani tanszékkel, az MTA Állategészségügyi Kutató Intézetével, valamint orvostudományi és más intézményekkel. A külföldi szakemberek is mindig szívesen érdeklődnek intézeteink munkája iránt, és így érthető, hogy egyes külföldi intézményekkel is igen jó és szoros kapcsolat alakult ki, amely kölcsönös látogatásokban és tapasztalatcserékben nyilvánul meg.

Szakembereink mindig tevékeny részt vállaltak a *szakmai továbbképzésben* is. Eddig 25 önálló kiadványt, köztük több szakkönyvet, valamint közel 600 ismeretterjesztő cikket írtak, míg a tudományos és ismeretterjesztő előadások száma közel 2000 körül van. Egyes tudományos előadások külföldi szaküléseken és kongresszusokon hangzottak el. Mindezek hozzájárultak intézeteink munkájának bel- és külföldi megismeréséhez, másrészt a gyakorlatban dolgozó kartársaink szakmai ismereteit is bővítették. Szigorló állatorvosaink kötelező járványtani gyakorlataik alkalmával gyarapíthatják szakmai tudásukat intézeteinkben.

Befejezésül talán érdemes még külön néhány szót szólni intézeteinknek a *laboratóriumi állatorvosok képzésében* való szerepéről. Egyesek néha abban a téves hitben élnek, hogy a laboratóriumi szakemberképzés egy könnyű, rövid folyamat, elegendő ehhez néhány hónapot eltölteni valamely intézetben. A dolog azonban távolról sem ilyen egyszerű. Ahhoz, hogy valakiből valóban jó laboratóriumi szakember váljék, elsősorban veleszületett hajlam szükséges. Nagyon kell szeretnie ezt a munkát, állandóan képeznie kell magát, és mindig nyomon kell követnie az állatorvostudomány fejlődését, hogy munkáját mindig a legmagasabb szinten végezhesse. Nagyfokú hivatásszeretet, sok türelem, állandó önképzés, jó önkritika szükséges ahhoz, hogy hosszú évek alatt valóban jó laboratóriumi szakember váljék belőle. Aki ezt a pályát választja, lemond ugyan az anyagi előnyökről, de gazdag lesz szellemi javakban, és pályája végén meglesz az a jóleső tudata, hogy munkája révén egy parányi téglával hozzájárulhatott az állatorvostudomány hatalmas épületéhez. *Manninger* professzor „iskolája” ilyen típusú intézeti szakembereket nevelt. Nagyon örvendetes, hogy intézeteink volt szakemberei megtalálhatók állategészségügyünk legkülönbözőbb területein, így pl. a MÉM Állategészségügyi Főosztályán, az Állatorvostudományi Egyetem professzorai és tanszermélyzete között, az MTA Állategészségügyi Kutató Intézetében, más intézményekben, a gyakorlatban, sőt a most megalakuló állategészségügyi állomások laboratóriumaiban is, egyesek pedig éppen vezető beosztásban vannak. Így nőtt terebélyes fává a *Manninger* professzor által annak idején elültetett kis cserje, és ez a biztosítéka annak, hogy az a szellem, amelyet Ő honosított meg intézeti szakembereink munkájában, továbbra is megmarad és élni fog, s így még további jelentős szakmai sikerek forrása lesz.

Beszámoló a Debreceni Állategészségügyi Intézet 25 éves működéséről*

Hengl Rezső dr. igazgató

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja* 1975. 30 (2). 82–84.

A Debreceni Állategészségügyi Intézet 1949. február 1-én – 25 évvel ezelőtt – kezdte meg működését az ország első vidéki állategészségügyi intézeteként. Bár intézetünk jubileuma az év elejére esett, mégis úgy gondoltuk, hogy legméltóbban a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 57 éves és otthont adó városunk – Debrecen megyei város – felszabadulásának 30. évfordulójával együtt ünnepelhetjük intézetünk jubileumát, hiszen elválaszthatatlan ezektől az évfordulóktól intézetünk léte, jelene.

* A Debrecenben 1974. nov. 2-án megrendezett jubileumi ünnepségen elhangzott előadás.

II. VIDÉKI ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZETEK TÖRTÉNETE DOKUMENTUMOKBAN

Anyaintézetünk, az Országos Állategészségügyi Intézet 1929 májusában nyílt meg az ország első állatorvosi diagnosztikai intézeteként, átvéve az akkori Állatorvosi Főiskola járványtani, bakteriológiai és kórbonctani intézeteinek laboratóriumi diagnosztikai feladatait. Az Országos Állategészségügyi Intézetet mindazoknak a speciális vizsgálatoknak az elvégzésére hívták életre, amelyek az állategészségügyi intézkedések eredményes végrehajtásához szükségesek, és amelyek a gyakorlatban működő állatorvosok lehetőségeit meghaladják. Lényegében az állategészségügyi igazgatás területén működő állategészségügyi intézménynek szánták. Az anyagi lehetőségek, majd később a II. világháború nem engedték – bár akkor tervezték – vidéki intézetek létesítését. Erre csak felszabadulásunk után kerülhetett sor.

A háború alatt megmaradt állatállomány állategészségügyi helyzete romlott. A fertőző állatbetegségek fellángoltak, amelyeket vissza kellett szorítani. Az állategészségügy területén jelentkező helyreállítási munka igen nagy mértékben igényelte a laboratóriumi diagnosztikai munkát. Pl. csak a takonykór és tenyészbénaság leküzdése miatt több millió szerológiai vizsgálatot kellett végezni. Komoly laboratóriumi kapacitást igényelt azonban más fontos betegség, pl. a baromfipestis, a sertéspestis visszaszorítása is. Ugyanakkor a tervgazdálkodás bevezetése, a mezőgazdasági üzemek egyre erőteljesebb kialakulása, a betegségek megelőzésének előtérbe kerülése egyre sürgetőbbé tette a vidéki intézetek létrehozását. Ilyen körülmények között és előzmények után került sor már a 3 éves terv során a Debreceni Állategészségügyi Intézet alapítására, amelyet később más vidéki intézetek is követtek.

A Földművelésügyi Minisztérium 1948-ban Debrecenben megvásárolt a Széchenyi és a Bornemissza utca által határolt városrészben egy telket, a rajta levő lakó- és melléképületekkel. Az évek során kisebb beruházásokból épült egy kórbonctani épület, szociális épület, lakások, majd az egyik melléképület átalakításából vírusdiagnosztikai laboratóriumot létesítettünk. Tulajdonképpen a kisebb építkezések és az átalakítások egy pavilonrendszerű telep kialakítására adtak lehetőséget. Kezdetben a jelentkező igényeket ez kielégítette, az egyre növekvő feladatoknak azonban ma már nehezen felel meg. 25 éves jubileumunk alkalmából örömmel számolhatok be arról, hogy a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium, ismerve rossz körülményeinket és feladatainkat, hozzájárult intézetünk beruházásából történő rekonstrukciójához, amely a Városi Tanács segítségével és megértésével előreláthatóan az 1977. évig megtörténhet.

1949-ben összesen 7 dolgozóval, köztük 3 állatorvossal kezdte meg intézetünk a működését. Ma már *39 dolgozó, köztük 10 állatorvos* és egy vegyész, 4 osztály keretében tevékenykedik.

Intézetünk feladatai lényegében megegyeznek az Országos Állategészségügyi Intézet alapításakor meghatározott feladatokkal. Elsősorban a bejelentési kötelezettség alá tartozó fertőző betegségek kórmegeállapítása a feladatunk, de természetesen, hogy ezen a fontos, de ma már viszonylag szűk területen túl egyre többet kell foglalkoznunk bejelentési kötelezettség alá nem tartozó fertőző és nem fertőző állatbetegségek kórjelzésével. Működési területünk Hajdu-Bihar, Szabolcs-Szatmár és Szolnok megyére terjed ki. E három nagy megyében közel 900 000 számosállatot tartanak, amelynek túlnyomó többsége – állatfajtól függően 60–90%-a – nagyüzemben van. Közel 500 termelőszövetkezet, 25 állami gazdaság és 64 egyéb nagyüzem, sok-sok háztáji gazdaság állatállományának állatorvosi teendőit 125 üzemi és 340 állomási állatorvos végzi, akik napi megelőző és gyógyító munkájukhoz igénylik és igénybe is veszik intézetünket.

Munkánk szemléltetésére néhány adatot szeretnénk megemlíteni. Emlőszelvényvizsgáló és a Baromfibeetegségek Osztálya az elmúlt 25 évben közel 500 000 kórbonctani, kórszöveti vizsgálatot végzett. A Higiéniai és Általános Diagnosztikai Osztályunk 2 000 000-nál több szerológiai és bakteriológiai vizsgálatot végzett. Az 1968-ban létesült Vírusdiagnosztikai Osztályunk és a múlt évben létrehozott Biokémiai és Toxikológiai Laboratórium is évenként több ezer vizsgálatot végez. Ünnepségünk idején már túljutottunk a 3 millió vizsgálaton, a 3500 helyszíni kiszálláson, amelyeknek túlnyomó többsége a mezőgazdaság szocialista átszervezésének időpontjától történt. Ez érthető, hiszen már korábban is, de különösen a megyei állategészségügyi állomások létrejötte óta egyre tevékenyebben kapcsolódunk be a különböző megelőzési munkákba, és vállalunk részt a járványok leküzdésében, egyes fertőző betegségektől való mentesítésben.

A termelőszövetkezeti mozgalom egyre gyorsabb fejlődése, az új gazdaságirányítási rendszer bevezetése, a tudományos és technikai forradalom, amelyben élünk, meggyorsította a fejlődést az állattenyésztésben is. Megváltoztak az igények az állategészségügy iránt is. Új és kevésbé ismert betegségek jelentkeznek, amelyeket a több helyről összegyűlő tapasztalatok figyelemmel kíséréssel és átadásával, diagnosztikai és kutatómunkáinkkal segítünk felszámolni vagy megoldani az üzemek, a gyakorló állatorvosok számára. Nem szeretnénk, és nem akarunk megrekedni a laboratórium keretei között. A terápiát segítő közvetlen laboratóriumi diagnózisainkon túl állandó kapcsolatot tartunk fenn az állategészségügyi állomásokkal, Egyetemünkkel, az üzemekkel és az üzemekben működő agrárszakemberekkel is. Az elmúlt évek során belső szervezeti felépítésünket úgy igyekeztünk átalakítani, hogy a legszorosabb partneri kapcsolat alakulhasson ki az állategészségügyi állomások ágazati szakállatorvosaival, akiknek a legteljesebb áttekintésük van egy-egy állatfaj állategészségügyi helyzetéről, és akik legjobban ismerik állatfajágazatuk fejlesztési koncepcióit. Már az iparszerűen termelő, szakosított állattenyésztő telepek kialakításakor, majd benépesítésükkor és azóta is állandó információs kapcsolatot tartunk fenn, ami a járványos betegségek előrejelzésétől az egyes betegségektől való mentesség ellenőrzéséig szinte átfogja az állategészségügy minden területét. Egy-egy állatorvosunk oklevelet szerzett a szarvasmarha-, a sertés-, ill. a baromfi-egészségügyi szakon, és így a posztgraduális képzés keretében is igyekeztünk felkészülni a szakosított telepek komplex problémáinak megoldására.

Az állomási laboratóriumok létrejöttét követően, a kezdeti útkeresés után sikerült kialakítani az ésszerű munkamegosztást, amelynek keretében elsősorban azokat a laboratóriumi munkákat végeztük, amelyek megbetegedéssel kapcsolatosak, beleértve a tartás és takarmányozás ártalmait is, de ezen túlmenően szigorúan meghatározott rendszer szerint együttműködünk a szarvasmarhák brucellosistól, a sertések brucellosistól és leptospirosistól való mentesítésében, és ellenőrizzük az elért mentesség fennállását. Baromfitífusz, veszettség, baromfipestis jelentkezése esetén állandó kapcsolatban vagyunk a gyakorló állatorvosokkal és az állategészségügyi állomásokkal. A Vírusdiagnosztikai Laboratórium létrehozása óta pedig egyes vírusos betegségek visszaszorítása terén is szervezettebb együttműködést alakítottunk ki a gyakorló és az igazgatásban működő kollégáinkkal. Így az Aujeszky-féle betegséggel, a vírusos borjú- és baromfibeetegségekkel kapcsolatban egyre több vírusizolálási és vírusszerológiai vizsgálatot végzünk. Az étellel, a gyakorlattal való aktív kapcsolatra törekszünk intézetünk megalapítása óta. Ennek talán legszebb példája az, hogy a baromfitenyésztési ágazatban történő minden fejlesztésnél, programnál ott voltunk, és részvételünkre partnereink is mindig számítottak.

A gyakorlattal való kapcsolatunkat tükrözik kutatási eredményeink is. *Több betegség első hazai megállapítása fűződik kutatóink nevéhez.* Többek között a ló-babesiosist, a juhok vírus okozta elvetélését, a tyúkok szívhalálát, a ló, a szarvasmarha stachybotryotoxicosisát, a csirkék vírusos vesegyulladását, az A-típusú influenzavírus okozta madárbetegségeket, a sertés mycotoxicus eredetű péraduzzanatát először írtuk le hazánkban. A területünkön oly sok veszteséget okozott, malacok vírusos hasmenését is először állapítottuk meg az országban. Az első kísérleteket mi végeztük a libainfluenza kóroktanának tisztázására, és először vetettük fel annak vírusos eredetét.

E kutatási eredményeket olyan intézeti állatorvosok neve fémjelzi, mint *Hajdu Gusztáv dr. c.* egyet. tanár, intézetünk hosszú időn át volt igazgatója, *Ratalics László dr.* fiatalon elhunyt osztályvezetőnk, *Temesi Zoltán dr.* osztályvezetőnk, intézetünk egyik alapító tagja, vagy a fiatalabb generációból *Tanyi János dr.* osztályvezető, az állatorvostudományok kandidátusa és *Dankó Gyula dr.* osztályvezető.

E kutatási eredmények mellett számos más, jelentős tudományos megállapítást is tettünk, amit intézetünkől megjelent 84, részben idegen nyelvű tudományos közlemény, köztük egy állatorvosdoktori disszertáció és egy kandidátusi értekezés tanúsít. Szakmai működésünk elismerése, hogy évenként 10–20 szigorló állatorvos tölti nálunk járványtani gyakorlatát. A Debreceni Agrártudományi Egyetemen folyó képzésben évek óta részt veszünk. Korábban *Hajdu Gusztáv dr. c.* egyet. tanár, jelenleg *Tanyi János dr.* osztályvezető adja elő az Állategészségtan tárgyat és vezeti a gyakorlati foglalkozásokat. Szoros kapcsolatot tartunk fenn az Állatorvostudományi Egyetem néhány tanszékével, különösen a Járványtani és a Kórbonctani Tanszékkel. Megtisztelő és számunkra igen hasznos, hogy több témában végezhetünk közös vizsgálatokat az MTA Állategészségügyi Kutató Intézetével, a Phylaxia kutatóival. Az utóbbi években egyre erőteljesebb kapcsolatunk alakult ki a Debreceni Orvostudományi Egyetem több intézetével. Természetes és magától értetődő, de e helyen is meg kell emlékezni az anyaintézetünk és az állategészségügyi társintézetekkel fennálló rendszeres együttműködésünkről, amely nélkül sem diagnosztikai, sem kutatási tevékenységünk nem lenne teljes. Egy-egy témában közösen végeztünk kutatást a Szabolcs-Szatmár és a Hajdu-Bihar megyei Állategészségügyi Állomással is. Emellett rendszeresen folytatunk módszertani kutatást is vizsgálati módszereink tökéletesítésére, gyorsabbá tételére. Az MTA Állatorvostudományi Bizottsága előtt évenként 4–5 témáról adtunk számot. Végül, de nem utolsósorban több éve végzünk közös kutatómunkát a debreceni Biogal Gyógyszergyár Kutatási Főosztályával.

Intézetünk kapcsolatai túlnyúlnak működési területünk, sőt az ország határain is. Több állatorvosunk tett tanulmányutat a Szovjetunióban és a népi demokratikus országokban, valamint Angliában, és neves szovjet, NDK-beli, finn, bolgár, lengyel, egyiptomi és más külföldi szakemberek keresték fel intézetünket rövidebb-hosszabb időre, és számos tudományos közleményünk különlenyomatát kérték meg tengeren túli országokból is.

Intézeti tevékenységünk során összegyűlt tapasztalatainkat több éven keresztül *referáló ülések* formájában igyekeztünk eljuttatni a gyakorló állatorvosok számára. Az elmúlt években pedig a Magyar Agrártudományi Egyesület keretein belül szaküléseken, megyei és járási továbbképzéseken tartott előadásokkal bővítettük ismereteiket és igyekeztünk ráirányítani figyelmüket a legújabb tudományos eredményekre. 17 ismeretterjesztő közleményünk látott

napvilágot és 93 előadást tartottunk. Helyszíni kiszállásainkat is igyekeztünk felhasználni ismeretterjesztésre, elsősorban az üzemek nem állatorvosi képesítésű dolgozói részére.

Részt vállaltunk az *állategészségügyi állomások laboratóriumi szakszemélyzetének kiképzésében* és továbbképzésében. Rendszeres szakmai kapcsolatot tartunk fenn az állomási laboratóriumokkal, módszereket adunk át részükre és igyekszünk elősegíteni az alkalmazott vizsgáló módszerek egységességét. Így az állomási laboratóriumok szakmai felügyelete mindennapos munkakapcsolaton alapul.

Intézetünk 25 éves jubileuma alkalmából tisztelettel és büszkén kell megemlékezni azokról a kollégáinkról, akik az eltelt negyedszázad alatt intézetünk dolgozói voltak és tevékenységükkel hozzájárultak intézeti munkánk kiteljesedéséhez, így *Murányi Ferenc dr.*-ről, intézetünk első igazgatójáról, aki rövid debreceni működése után az MTA Állategészségügyi Kutató Intézetbe került. *Hajdu Gusztáv dr.* c. egyet, tanárról, aki 23 éven át vezette intézetünket, akinek elvülhetetlen érdemei vannak az intézet megszervezésében és munkájának kibontakoztatásában. *Buza László dr.*-ről, aki több évi debreceni működése után az Országos Állategészségügyi Intézetbe került a hal- és méhkórtani osztály élére. Hosszabb ideig működött eredményesen intézetünkben *Bálint István dr.* vámosgyörki körzeti állatorvos, *Papp Miklós dr.* kandidátus, a Phylaxia Kutatási Osztályának állatorvosa, *Rénes Imre dr.* és *Tasi Zsolt dr.* üzemi állatorvos, *Kudron Endre dr.*, a Szombathelyi Állategészségügyi Intézet osztályvezetője, *Lázár Anna* pénzügyi főelőadó.

Kegyelttel kell megemlékezni *Pellérdy László dr.*-ről, az állatorvostudományok doktoráról, *Ratalics László dr.* osztályvezetőről, *Tóth László dr.* szakállatorvosról, *Makoldi Sándorné* laboránsról, *Szincsa Ferenc* kiségitőről, akik intézetünk dolgozói voltak, de, sajnos, már nem lehetnek körünkben. Az ő példájuk ad erőt ahhoz, hogy tovább haladjunk.

Az elmúlt 25 év munkájáról még vázlatosan is nehéz számot adni. Negyed század a történelem időmértékével mérve rövid idő, mégis az elmúlt időszak gyökeres átalakulást hozott a mezőgazdaság életében, a mi munkánk pedig attól elválaszthatatlan. Igyekeztünk megfelelni hivatásunknak e gyorsan változó korszakban. Erőnkhez mérten nagy utat tettünk meg, de ehhez nagyon sok segítséget is kaptunk.

Létszámunk, anyagi, technikai felszereltségünk évről évre nőtt. Bár munkakörülményeink nem jók, és műszerállományunk is korszerűsítésre szorul, reméljük, hogy rekonstrukciónk megvalósítása után még többet és még jobbat tudunk adni, amihez szakmai ismereteinket is igyekszünk állandóan bővíteni. Bízunk abban, hogy főhatóságunk, a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium, szakmai felettesünk, az Országos Állategészségügyi Intézet, székhelymegyénk és -városunk állami és társadalmi szervezeteinek vezetői, Egyetemünk, a hozzánk tartozó üzemek vezetői és dolgozói, valamint állatorvos kartársaink továbbra is megadják azt a sok anyagi, erkölcsi és szakmai segítséget, amelyet eddig is megkaptunk, és ezúttal is köszönünk. Köszönjük azt a bizalmat, amelyet éreztünk az elmúlt 25 évben, s amely erőt adott szakmai, emberi terveink valóra váltásához.

† Hajdu Gusztáv dr. (1911–1976)

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1976. 31 (10). 674.

1976. július 1-én, türelemmel viselt szenvedés után, elhunyt *Hajdu Gusztáv dr.* a Debreceni Állategészségügyi Intézet nyugalmazott igazgatója, c. egyetemi tanár.

1911. október 13-án született Temesváron. 1930-ban iratkozott be a budapesti Állatorvosi Főiskolára, ahol 1934-ben jeles eredményű állatorvosi oklevelet szerzett. Diplomájának megszerzése után a Főiskola Szülészeti Klinikáján kezdte meg állatorvosdoktori értekezésének készítését. Disszertációjának témája miatt rövidesen a budapesti Országos Állategészségügyi Intézetbe került gyakornoknak. Itt 1936 októberéig dolgozott, majd *Manninger Rezső* professzor meghívására a budapesti József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Állatorvosi Osztályának járványtani tanszékén előbb egyetemi gyakornok, majd egyetemi tanársegéd lett. 1936-ban „summa cum laude” jelzéssel állatorvosdoktori oklevelet szerzett. 1938-ban pedig kitűnő eredménnyel tette le az állatorvosi tiszti vizsgát. 1939-ben állami állatorvosi szolgálatba lépett. Rövid ideig Sopronban és Nyírbátorban helyettesített, majd Kisújszállásra nevezték ki járási állatorvosnak, 1949-ben a Földművelésügyi Minisztérium az Országos Állategészségügyi Intézetbe helyezte. Néhány hónap elteltével a nem sokkal korábban alapított Debreceni Állategészségügyi Intézet igazgatójává nevezték ki. 38 évi szolgálat után 1972-ben innen vonult nyugállományba. A Debreceni Agrártudományi Egyetemen 1953–1957-ig az állatbonc- és élettan előadója, 1961-ben az állatbonctani, élettani és állategészségtani tanszék megbízott tanszékvezetője volt. Haláláig rendszeresen részt vett az Egyetem oktató munkájában. 1966-ban az Egyetemi Tanács javaslatára a Földművelésügyi miniszter c. egyetemi tanári címet adományozott részére.

Nagyon képzett, elméleti és gyakorlati kérdések iránt egyaránt érdeklődő, kiváló szervező, vezető, oktató és kutató volt. Kutatásai elsősorban az intézetben jelentkező gyakorlati problémák megoldásával, a fertőző állatbetegségekkel voltak kapcsolatban. A Tiszántúl állattartásában oly jelentős juhbetegségekkel különösen szívesen foglalkozott. Így a vírusos elvetélés, az enterotoxaemia, actinobacillosis, enzootitis tüdő-adematisis *első hazai megállapításai, illetve kórjelzéseinek kialakítása fűződik nevéhez.* Emellett jelentősek voltak a ló-babesiosis-sal kapcsolatban tett megállapításai is. Kutatási eredményeiről hazai és külföldi szaklapokban jelentek meg tudományos közlemények.

A felszabadulás után munkájának jelentős részét az *új debreceni intézet* megszervezése tette ki. A fiatal intézmény eredményesen vette ki részét már az első években is a háborús károk visszaszorításából. Később a mezőgazdaság szocialista átszervezése, a nagyüzemek kialakulása után az újonnan jelentkező állategészségügyi gondok megoldásában is igen hasznosan tevékenykedett. Munkatársaival együtt lépést tartott a legújabb tudományos ismeretek megszerzésében és azok gyakorlati alkalmazásában. Munkája nyomán kiteljesedett a diagnosztikai és kutatómunka. Fiatal laboratóriumi állatorvosok egész sora az ő segítségével ismerkedett meg az intézeti munkával, és vált jól képzett laboratóriumi állatorvossá. Bátortólása, útmutatása ösztönözte a fiatal állatorvosokat az igényes, a napi rutinfeladaton túlmenő kutatómunkára is. A gyakorló állatorvosokkal, Egyetemünkkel, az állategészségügyi intézményekkel igen széles körű, szívélyes és barát kapcsolatot alakított ki. Derús egyénisége – kiváló munkáján túl – széles körben ismertté tette. Bizalommal, tisztelettel és megbecsüléssel

fordultak hozzá idősebb és fiatalabb kollégák életük és munkájuk kisebb-nagyobb gondjaival. Mindig kész volt a segítségre.

Elfoglaltsága mellett jelentős volt *társadalmi és közéleti tevékenysége* is. Nevéhez fűződik a Magyar Agrártudományi Egyesület első vidéki állatorvosi szervezetének megalakítása; haláláig elnöke, illetve tiszteletbeli elnöke volt az Állatorvosok Társasága Hajdu-Bihar megyei Szakosztályának. Több éven át tagja az etikai bizottságnak is.

Tudományos munkássága, vezető, szervező, társadalmi és közéleti tevékenységének elismeréseként 1954-ben a Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója miniszteri kitüntetésben, 1961-ben a Munka Érdemérem, 1970-ben a Munka Érdemrend arany fokozata kormánykitüntetésben részesült. A Magyar Agrártudományi Egyesület vezetősége kiváló egyesületi és tudományos munkásságáért 1964-ben aranykoszorús jelvénnel tüntette ki és 1972-ben a legmagasabb egyesületi elismerést, a Hutýra Ferenc Emlékéremet kapta meg.

Kora, egészségi állapota miatt 1972-ben felmentését kérte az intézet vezetése alól, de a jól megérdemelt pihenést nem sokáig élvezhette. Halála nagy veszteség az állatorvos-társadalom, az állategészségügy, az intézetek számára. A kiváló állatorvosnak, a mindig segítőkész embernek és jó barátoknak emlékét tisztelettel és kegyelettel megőrizzük.

Hengl Rezső dr.

Temesi Zoltán (1918–1981)

osztályvezető (1942–1978)

Temesi Zoltán nyugdíjba meneteléről és haláláról nem találtam írásos híryanagot. Még az évkönyveinkben sem került említésre. Lehet, hogy ismert szerénysége tiltakozott ellene, de az is lehet, hogy velem együtt a közvetlen illetékesek megfeledkeztek róla. Ebben felelősséget érzek és nagyon szégyellem, mert nemcsak évfolyamtársak voltunk, hanem az intézeti munka során – úgy érzem őszinte – szakmai barátság is kialakult köztünk.

Temesi Zoltán dr. egyike volt azoknak, akiknek munkája és személyisége egyaránt meghatározó jellegű volt elsősorban a debreceni, de közvetve az összes állategészségügyi intézet tevékenységében. Szerette a munkáját, de még talán a munka is szerette őt. Megbecsülte munkatársait, őszintén örült azok minden sikerének. Az állategészségügyet szolgálta.

Az OAI-ben kezdte állami állatorvosi szolgálatát. A Debreceni Állategészségügyi Intézet alapító tagja volt; lényegében *Murányi Ferenc dr.*-ral indították el ennek az intézetnek a diagnosztikai munkáját. Bár nagyon ismerte az intézeti munka minden csínját-bínját, intézetvezetést nem vállalt (részben egészségi okokból). Munkájának elismerését jelzi, hogy viszonylag korán (1975-ben) elnyerte a Hutýra Ferenc-emlékérem kitüntetését.

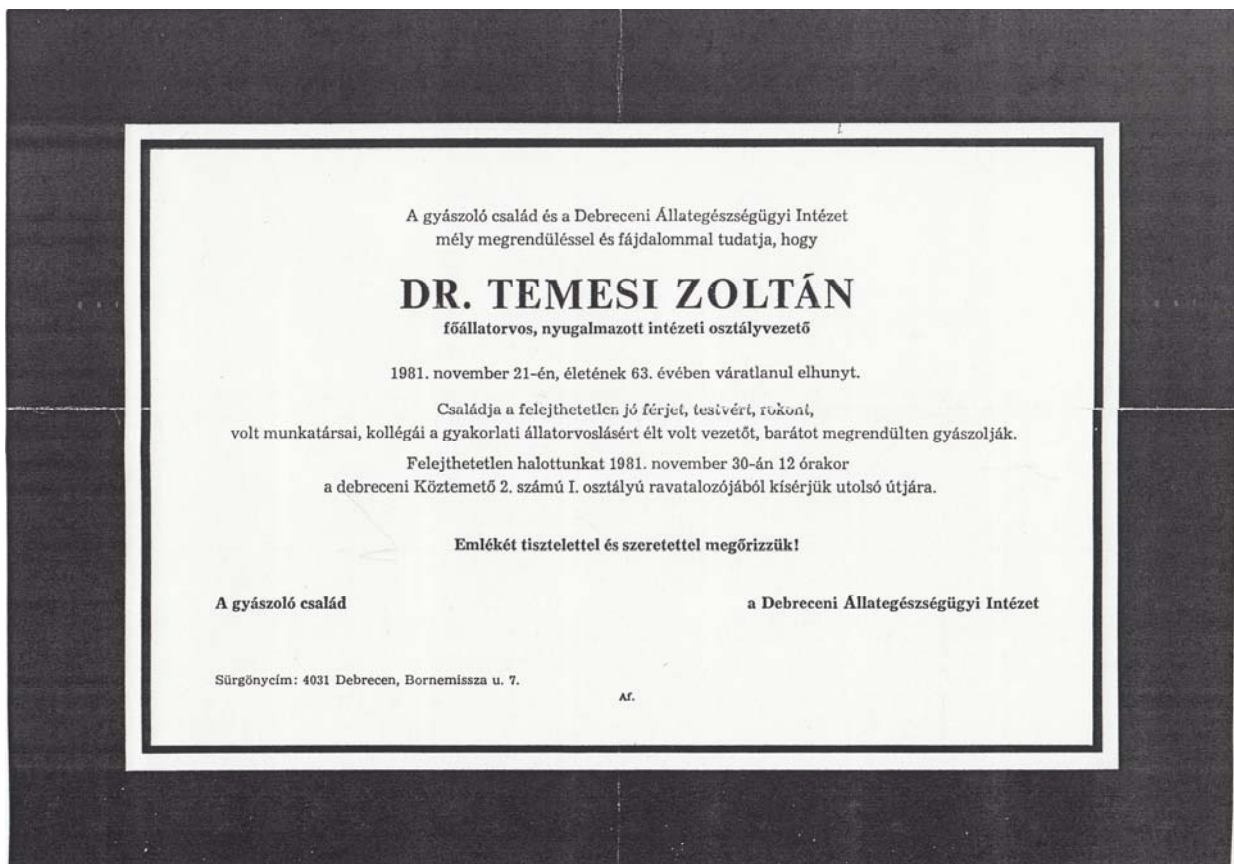
Kezdetben általában kórbonctani-bakteriológiai diagnosztikai vizsgálatokat végzett, majd az intézeti munka tagozódása után a baromfi-egészségügy területén dolgozott. Figyelemmel kísérte azonban az intézet egész tevékenységét. Igen jó megfigyelő volt. Megfigyeléseit jól raktározta és igen szívesen vitatta meg másokkal és adta át az érdeklődőknek. Az intézetek közötti tapasztalatcsere-értekezletek igen aktív résztvevője volt.

Önként, korán ment nyugállományba. De azután is – hisz az intézet területén lakott – naprakész konzultációs kapcsolatban volt a szakemberekkel.

Ha debreceni kiküldetéseim során a Bikában éjszakáztam, többnyire együtt vacsoráztunk és éjszakákba nyúlóan kísértük egymást haza (el- és vissza-), mert nem akart vége szakadni a szakmai beszélgetésünknek. Munkatílusának egyik jellemzője volt: „Mi a gyakorló kollégákat szolgáljuk ki. Foglalkozzunk bármivel, ha egy kolléga bejön, és vizsgálati anyagot hoz, vagy tanácsot kér, azonnal, a legjobb képességünkkel kell a rendelkezésére állnunk.” Ezt a szemléletet nevelte bele munkatársaiba, de mi – kortársai – is elsajátítottuk tőle.

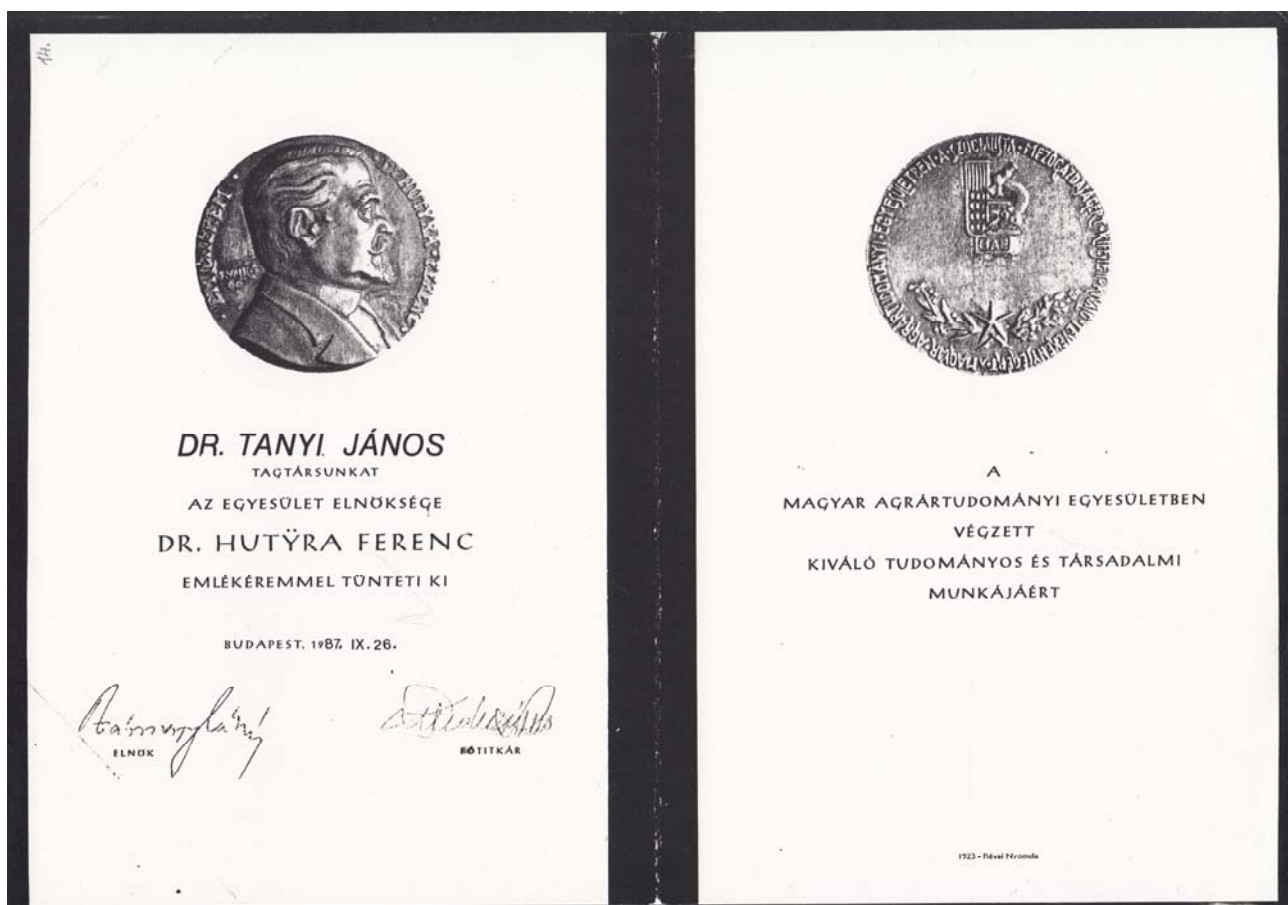
Dr. Szabó István

Dr. Temesi Zoltán halotti értesítője

Dr. Tanyi János kitüntetése Hutyra- emlékéremmel

1987. szeptember 26.

Hengl Rezső dr. nyugalomába vonult

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1989. 44 (3). 150.

Hengl Rezső dr. az ÁÉSZ Debreceni Állategészségügyi Intézetének igazgatója, az állategészségügyi szolgálatban eltöltött több mint 36 esztendő és intézeti igazgatói tevékenységének 16 éve után 1989. január 1-jén nyugalomba vonult.

Dr. Hengl Rezső 1928. április 4-én született Martonvásáron. Elemi és középiskolai tanulmányait Budapesten végezte, majd 1952-ben állatorvosi oklevelet szerzett. Első munkahelye a Hajdu-Bihar megyei Nagykereki, majd Berekböszörmény volt. Már 1955-ben járási főállatorvos Polgáron. 1964 elején Hajdu-Bihar megye főállatorvosává nevezték ki, majd az 1967-ben létesült Állategészségügyi Állomás igazgatója lett. 1972-ben vette át a Debreceni Állategészségügyi Intézet vezetését.

Egymásba fonódó munkahelyein az előző posztokon szerzett tapasztalatait gazdagon kamatoztatta. Éles szemű, világos gondolkodású kitűnő szakembernek ismertük meg, aki tapasztalatát, tudását, mindig csiszolta. (Erről többek között 1977-ben szerzett állategészségügyi igazgatási és szervezési szakállatorvosi oklevele is tanúskodik). Mégsem a szűkebb szak-

területre fektette munkájának fő hangsúlyát – ott engedte dolgozni beosztott szakembereit –, inkább összerendezte, helyreigazította, kifejezésre juttatta az elért eredményeket. Elsősorban a szakmai fejlesztés területén, a folyamatos építkezésben, műszaki előrehaladásban igyekezett kamatoztatni képességeit. Így már az 1970-es évek első felében behatóan foglalkozott a gépi adatfeldolgozással, amelynek szerves folytatásaként nagy hozzáértéssel és ügyszeretettel ápolta és magas szintre fejlesztette a számítógépes intézeti tevékenységet. Jelentős műszaki érzékét már diákkorában is megcsillogtatta (plessziméterét *Mócsy* professzor hallgatóinak gyakorta felemlegette), de különösen az állomás, majd az intézet építésénél érvényesítette. Szinte minden téglá, felszerelés vagy műszer elhelyezésénél, üzembeállításánál hozzáértően jelen volt, nagy törődéssel ellenőrizte, egyeztette a munkálatokat, megoldásai, tanácsai előnyös változásokat eredményeztek.

A különböző szintű állami, párt és gazdasági szervezetekkel mindig rendezett, jó kapcsolatokat ápol, s mindenütt számon tartották. Különösen szakszervezeti vonalon jutott el a legmagasabb szintekig, ahol véleményét figyelembe vették, helyenként alapul szolgált olyan döntésekben, amelyeknek előnyös hatásait valamennyien már az eredet ismerete nélkül élvezhettük. Az évek folyamán több állandó és ad hoc bizottság választotta tagjai sorába. Többek között 1974-ig tagja volt az MTA Állatorvostudományi Bizottságának, 1973-ig az Országos Állategészségügyi Tanácsnak, 1976-ig a Magyar Állatorvosok Lapja szerkesztőbizottságának. Ma is részt vesz a Közalkalmazottak Szakszervezete, a MAE Állatorvosok Társasága központi vezetősége, az Állategészségügyi és Élelmiszervizsgáló Szolgálat keretében működő igazgatótanács, a DAB orvosbiológiai szakbizottsága munkájában. Elnöke a MAE Állatorvosok Társasága Hajdu-Bihar megyei szervezetének. Több ad hoc bizottság hasznosíthatta széles látókörét, nyugodt ítélőképességét (népi ellenőrzés, MÉM bizottságok).

Munkáját, eredményeit számos kitüntetés ismerte el: 2 ízben a Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója (1964, 1970), majd 1986-ban a Kiváló Munkáért kitüntetésben részesült. A Munka Érdemrend ezüst fokozata (1965), a Honvédelmi Érdemérem fokozatai (1970, 1972, 1986), a Szakszervezeti Munkáért elismerés (1982), valamint a Hutýra-émlékérem elnyerése (1981) jelezte vezetői, szakmai és társadalmi tevékenységének nagyrabecsültségét.

Családjának egyetlen nem pedagógus tagjaként szakmai és emberi példájával egész életén át tanított. Bölcs nyugalmát, okos kivárásait, segítő tanácsait, irányítását a jövőben sem kell nélkülöznie intézetünknek, hiszen azon kevesek közé tartozik, aki folytathatják és szívesen folytatják munkájukat nyugállományba vonulásuk után is „volt” munkahelyükön. Nagy tapasztalata, gyakorlata, előrelátása csak hasznunkra lehet, közösségünk csak nyerhet további tevékenységével. Most azonban az unokákkal gyarapodott családnak, a nagyapai teendők ellátásának szentelheti ideje nagyobb részét.

Őszintén kívánjuk, hogy töretlen szellemi és testi frissességét őrizze meg még sok esztendőn át önmaga öröme, családja, munkatársai és az egész állatorvosi kar javára.

A Debreceni Állategészségügyi Intézet munkaközössége 1988. december 1-jén köszöntötte Hengl dr.-t és köszönte meg eddigi hasznos tevékenységét bízva a jövőbeni segítőkészségében.

Tanyi János dr.
igazgató

Hírek [Dr. Tanyi János vezetői megbízása]

Forrás: *Állategészségügyi Közlemények*, 1989. 25 (3). 231.

Dr. Tanyi Jánost 1989. január 1-től az ÁÉSZ Debreceni Állategészségügyi Intézetének vezetésével bízták meg.

Tanyi János 1937. május 7-én született a Hajdu-Bihar megyei Polgár községben. 1961-ben az Állatorvostudományi Egyetemen kitűnő „vörös” diplomával állatorvosdoktor lett. 1961–64 között a Szolnok Megyei Állami Gazdaságok Igazgatóságán és a Szolnok megyei Palotási Állami Gazdaságban dolgozott. 1964. szeptember 1. óta jelenlegi munkahelyén, a Debreceni Állategészségügyi Intézetben (ma ÁÉSZ Debreceni Állategészségügyi Intézete) dolgozik. 1966-ban az Emlősdiagnosztikai Osztály, 1969 óta az akkor létesült Vírusdiagnosztikai Osztály (ma Virologia) vezetője.

1973-ban az Állatorvostudományi Egyetemen szarvasmarha szakállatorvosi diplomát szerzett.

1972-ben megbízták a Debreceni Agrártudományi Egyetemen az Állategészségtan, 1976-ban az Állathigiénia c. tárgyak oktatásával, 1974-ben és 1978-ban Állategészségtan, 1976-ban az Állattartás higiénia c. jegyzetei jelentek meg. Egyik szerzője volt a Mezőgazdasági Kiadónál 1984-ben megjelent Állategészségtan könyvnek, amely az Agrártudományi Egyetemeken ma is kötelező tankönyv. Az Állategészségtan c. jegyzet 2. kiadását nívódíjjal tüntették ki. A mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter 1979-ben a Debreceni Agrártudományi Egyetemen, az Állatélettani és Állategészségtani Tanszéken, az Állategészségtan-állathigiénia tárgykör oktatása számára címzetes egyetemi tanár címet adományozta. 1981-ig látta el a két tárgy oktatását.

1973-ban influenza kutatásaiért a Magyar Tudományos Akadémia elnökének kutatási jutalmát nyerte el.

1974-ben Madárinfluenza-vírusok előfordulása Magyarországon c. kandidátusi értekezésével elnyerte az állatorvostudományok kandidátusa tudományos fokozatot.

1977–81 között szír állatorvos-aspiránsa volt, *dr. Mohammed Alimadi* személyében, aki a víziszárnyasok baromfipestise témában 1981-ben eredményesen védte meg kandidátusi disszertációját.

Dr. Mohammed Alimadi ma Szíria egyetlen állatorvosi fakultásának dékánja.

1984-ben 3 hónapot töltött a szíriai Al Baath Egyetem Állatorvosi Fakultásán, Hanta városában, ahol a szakállatorvos-képzésben nyújtott segítséget.

1987-ben a MAE Állatorvosok Társasága Hutýra-emlékéremmel tüntette ki.

A Debreceni Akadémiai Bizottság orvosbiológiai és mezőgazdasági szakbizottságainak több munkabizottságában, a MAE Állatorvosok Társasága megyei szervezetében, az utóbbi néhány évben a MÉM–MTA Állatorvostudományi Bizottságában állandóan, több ad hoc bizottságban esetenként végez szakmai tevékenységet.

Közel 25 éves intézeti szakmai tevékenysége során egyetemi jegyzetektől, könyvrészletből, pályázatokból és szabadalmakból álló eddig 19 önálló kiadványa, nagyjából hazai folyóiratokban 65 tudományos és 13 ismeretterjesztő közleménye jelent meg.

Néhány fontosabb szakmai eredménye:

- a fácánok fertőző gége- és légcsőgyulladásának első európai leírása,
- a juhok hólyagos bőrgyulladásának addig ismeretlen bőrformájának megfigyelése,
- valamennyi állatfaj influenzája tanulmányozásának eredményei (a gyöngytyúkoknak a világon elsőként felismert influenzája, több madárfaj influenzájának első hazai ismeretése, a sertésinfluenza hazai leírása),
- több állatfaj paramyxó-herpes vírusainak (galambherpesvírus okozta betegség, IBR vírusos tömeges vetelés szarvasmarhákban) tanulmányozásával elért eredmények,
- mentesítési eljárásokban való részvétel (pl. 1972–75 között már 89 kelet-magyarországi telep felmérése során mentesítési eljárásokat végeztek Aujeszky-féle betegségre),
- egy-egy állatfaj (kacsa, pulyka, borjú) több betegségére irányuló megelőzési-védekezési eljárások kimunkálása, adaptálása stb.

1971-ben Kiváló Dolgozó, 1981-ben intézeti Kiváló Dolgozó, 1988-ban Kiváló Munkáért miniszteri kitüntetést kapott.

Nős, felesége középiskolai tanár, a debreceni Új Élet Parki Általános Iskola igazgatója, három fiú gyermekük van.

40 éves a Debreceni Állategészségügyi Intézet

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1989. 44 (6). 364.

1989. február 1-jén csendes jubileuma volt a Debreceni Állategészségügyi Intézetnek. Az ország első vidéki intézeteként 40 évvel ezelőtt kezdte meg működését. Múltunk tisztelete és a jövőbe vetett hitünk kötelez bennünket arra, hogy egy pillanatra megálljunk és e helyen szinte képletesen emlékezzünk a 40 évre.

A Debreceni Állategészségügyi Intézet már 1948 második felében is végzett tevékenységet, de a földművelésügyi miniszter rendelete működésének kezdetét 1949. február 1-re tette. Kezdetben a Tiszántúl nagy része illetékességi területéhez tartozott. A Békéscsabai és a Miskolci Állategészségügyi Intézet létrejötte után azonban kialakult a mai vizsgálóterülete: *Szabolcs-Szatmár, Hajdu-Bihar, Szolnok* megyék.

A kezdetben 7 dolgozót foglalkoztató és két osztályból álló intézmény (diagnosztikai, szerológiai-parazitológiai) ma már 5 osztály keretében 50 dolgozóval tevékenykedik, mintegy 10 szakterületre specializálódva. Az intézet fejlődésében jelentős állomások voltak: 1965-ben külön osztállyá szerveződött a baromfiosztály, 1969-ben megalakult a virológiai, majd 1974-ben a kémiai osztály. A pavilonszerűen elrendezett, részben nem erre a célra létesített épületekben működő részlegek 1981-ben impozáns, új négyemeletes főépületbe költöztek. A régi épületeket lakássá, illetve az intézet tevékenységét kiegészítő helyiségekké alakították át.

A vizsgálati anyagok száma szinte egyenletesen emelkedett az 1980-as évek közepéig. Az állatlétszám fokozatos csökkenésével, a díjtételek későbbi bevezetésével, az általános elszegényedéssel párhuzamosan azonban némi megtorpanás következett be. A fejlődést nem segítették azok a rövidtávúnak bizonyult átszervezések, amelyek az 50-es évek elején, majd 1987-ben értek bennünket. Ezek a különös változások viszonylag kevés vérvesztéssel és talán nagyrészt regenerálható sebekkel jártak. A korábban tisztán költségvetésből gazdálkodó

intézmény előbb maradvány-, majd 1987-től eredményérdekeltségű szervvé, 1989. január 1-jétől pedig a 8 intézményt, közöttük 6 diagnosztikai intézetet is tömörítő *Állategészségügyi és Élelmiszervizsgáló Szolgálat* Debreceni Állategészségügyi Intézeteként részben önálló, önfinanszírozó intézménnyé szerveződött.

Az intézet vizsgálatianyag-száma már az 1970-es évek elején meghaladta a 200 000-et, majd 1981 óta szinte minden évben 400 000 fölé emelkedett. Ez a szám az elmúlt 2 évben mintegy 20–25%-kal csökkent, s némi további csökkenés ismert okokból a közeljövőben is várható. Bár költségvetésünk és létszámunk alig haladta meg a 6 diagnosztikai intézet költségvetésének és létszámának a 10%-át, az összes intézeti vizsgálatnak mi mégis mintegy 20%-át végeztük, amely bizonyos években és osztályokon még nagyobb arányú volt.

Tartózkodni szeretnénk számok és statisztikák élettelen felsorolásától, mégis néhány adat mondhat valamit az olvasónak: több önálló kiadvány (pályázat, egyetemi jegyzet, tankönyv- és könyvrészlet, szabadalom) mellett 172 tudományos, 27 ismeretterjesztő közlemény, az intézet vizsgálati-kutatási anyagából 212 előadás hangzott el különböző fórumokon. Ezek a munkák tanúsítják alma materünkkel, más állategészségügyi intézményekkel, a debreceni egyetemek néhány tanszékével létrejött esetenkénti vagy rendszeres kapcsolatunkat. Bár sajátos helyünk, műszerezettségünk, speciális feladataink nem tették lehetővé elmélyedt, hosszú távú kutatásokat, nem is vágyhattunk tudományos babérokra, mégis a napi gyakorlat porában felsejlő gyöngyszemek felismeréséből, összegyűjtéséből származott eredmények a fenti munkák mellett 3 kandidátusi értekezést is kiérleltek. Munkatársaink korábban is, jelenleg is szívesen segítettek-segítenek a különböző egyetemeken, tanintézményekben, továbbképzéseken előadásokkal, különböző tevékenységekkel. A tartósan és minden bizonnyal nem eredménytelenül végzett munkát 2 címzetes egyetemi tanár címmel is elismerték. Nem kis büszkesége intézetünknek, hogy 1961 óta kiadott 42 Hutýra-emlékéremből eddig 4 intézetünk dolgozóinak jutott (*Hajdu Gusztáv, Temesi Zoltán, Hengl Rezső, Tanyi János* doktorok).

A többmillió vizsgálat és eredményközlő levélszám, a már 5000-et közelítő helyszíni kiszállás és szaktanácsadás, hisszük, hogy sok segítséget jelentett a gazdaságoknak, a bennünk bízó gyakorló kollégáknak. Van néhány betegség, amelyek tisztázásában feladatainkon túl is sokat fáradoztunk, esetenként elsőként állapítottuk meg hazánkban. Ilyenek: a lóbabesiosis, a juhok chlamydiák okozta abortusa, a ló és a szarvasmarha stachybotriotoxicosisa, valamint más gombás, vagy gombatoxikózisos megbetegedések, a különböző állatfajok influenzáinak, herpes- és paramyxovírus-fertőzéseinek vizsgálata, a Morel-féle betegség, a borjak és bárányok agykérgi elhalása, a juhok szimmetrikus agytörzsi elhalásának első hazai megállapítása, a campylobacteriumok által okozott kórképek tisztázásában, mentesítésekben való aktív részvétel, részben vagy egészben intézeti dolgozóink nevéhez fűződik.

Eredményeink egy részében, megalapozásában volt dolgozó társaink is nagy szerepet játszottak, akik ma más munkahelyen működnek, vagy már nyugdíjasok. „Halottaink is egyre többen.” Meghatódva emlékezünk közöttük is *Hajdu Gusztáv dr.* igazgatóra, *Temesi Zoltán dr.* és *Ratalics László dr.* osztályvezetőkre, akik életük nagyobb részét intézetünkben és intézetünkért töltötték.

A most tevékenykedőkre az a nem kis feladat vár, hogy elődeinkhez méltóan, nehéz anyagi helyzetben, többszöri átszervezés után teljesítsék eredményesen szép és hitük szerint fontos munkájukat mezőgazdaságunk és karunk javára, amelyre érettnek és késznek remélik magukat.

A 40 évünk iránti megbecsüléssel és a jövőbe vetett hittel kérjük szakmai közvéleményünk további bizalmát és segítségét a következő évtizedekre is.

Dr. Tanyi János
igazgató

[Hír koszorúzásról]

Forrás: *Állategészségügyi Közlemények*, 1989. 25 (3). 240.

Az ÁÉSZ Debreceni Állategészségügyi Intézetének vezetői az intézmény alapításának 40. évfordulója alkalmából koszorút helyeztek el három jeles állatorvos sírján, akik munkásságukkal kiemelkedő érdemeket szereztek az intézet fejlesztésében, szakmai színvonalának biztosításában.

A koszorúk szalagjain az alábbi felirat olvasható: Hálás szívvel emlékezik *Dr. Hajdu Gusztáv* igazgatóra, *Dr. Ratalics László* osztályvezetőre, *Dr. Temesi Zoltán* osztályvezetőre a negyvenéves Debreceni Állategészségügyi Intézet.

Ebből az alkalomból nyugdíjas találkozóra is sor került, amelyen az elmúlt két évtized során nyugdíjba vonult 12 intézeti munkatárs is részt vett.

Dr. Hajdu Gusztáv emlékülés a Debreceni Állategészségügyi Intézetben

1991. október 16–17.

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1992. 47 (5). 226–227.

Kétnapos tapasztalatcsere keretében emlékülést rendezett a Debreceni Állategészségügyi Intézet *Hajdu Gusztáv*, az intézet alapító igazgatója születésének 80. évfordulóján. Az eseményről közleményben számolt be a megyei napilap, a Hajdu- Bihari Napló.

Hajdu Gusztáv dr. az 1948-ban vidéken *elsőként* létesült Debreceni Állategészségügyi Intézet kialakítója, megszervezője, vezetője volt, *24 éven át igazgatóként állt az intézet élén.* Az európai műveltségű kiváló szakember emléke előtt az ország diagnosztikai intézetei és a Debreceni Állat-egészségügyi Intézet osztályai szakelőadásokkal tisztelegtek.

Az emlékülésen jelen volt *Simor Ferenc dr.*, az FM állat-egészségügyi és élelmiszer-ellenőrző főosztályának vezetője, Hajdu-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Jász-Nagykun-Szolnok megyéből nagyszámú állatorvos, valamint az intézetek munkatársai. Az előadások után a résztvevők megkoszorúzták az 1976-ban elhunyt Hajdu Gusztáv sírját.

Az emlékülést *Tanyi János dr.* igazgató *Hajdu Gusztáv* életét és munkásságát ismertető, méltató előadása nyitotta meg. Az emlékbeszédet az alábbiakban teljes terjedelmében közreadjuk.

Hajdu Gusztáv emlékezete

Október 13-án lehetett volna 80 éves *Hajdu Gusztáv dr. c.* egyetemi tanár, a Debreceni Állategészségügyi Intézet 1949–1972 között volt igazgatója. Még köztünk lehetne. Gazdag tapasztalatait, széles látókörét, mély emberségét azonban már több mint másfél évtizede nélkülöznünk kell.

Hajdu Gusztáv 1911. október 13-án született Temesváron. Édesapját, aki katonai főtisztviselő volt, néhány évenként áthelyezték, ezért elemi és középiskoláit több helyen végezte (Szeged, Baja, Kalocsa, Keszthely). 1930-ban a Budapesti Állatorvosi Főiskola hallgatója lett. 1934-ben szerzett állatorvosi diplomát. Rövid ideig a Főiskola szülészeti klinikáján, majd az Országos Állat-egészségügyi Intézetben dolgozott. 1936-ban *Manninger* professzor meghívta a járványtani tanszékre előbb gyakornoknak, majd tanársegédi kinevezési kapott. A járványtani tanszéken fejezte be *Adatok a lóbrucellózis elterjedtségéhez hazánkban c.* doktori értekezését, amellyel „Summa cum laude” minősítésű állatorvosdoktor lett. A *Manninger* professzor mellett töltött 2 év meghatározó volt az életében. A továbbiakban lépteit, cselekedeteit *manningeri* mértékkel mérte, sűrűn kért tőle tanácsokat, és mint legmagasabb elismerést emlegette, hogy *Manninger* tanársegéde lehetett.

1938-ban kitűnő minősítésű tiszti vizsgát tett, és 1939-ben állami állatorvosi szolgálatba lépett. Rövid ideig Sopronban és Nyírbátorban helyettesített, majd Kisújszálláson lett járási főállatorvos. 1944-ben a katonai szolgálat, majd többéves grúzai hadifogság szakította meg ígéretesen ívelő pályáját.

Visszakerült ugyan 1948-ban, hadifogsága után, néhány hónapra Kisújszállásra, de FM-rendelettel 1949 januárjában az Országos Állat-egészségügyi Intézetbe rendelték, hogy 1949 márciusában a néhány hónapja létesített Debreceni Állat-egészségügyi Intézet igazgatói teendőit vegye át az eltávozó első igazgató, *Murányi Ferenc dr.-től*, aki mindössze néhány hónapot töltött Debrecenben. Az intézet szervezése, fejlesztése szinte teljesen Rá maradt, vidéki intézet kialakítására hazánkban még példa sem volt. Mindez az egyre előnytelenebbül alakuló 1940-es évek végén, az 1950-es években a hazai sajátos politikai, társadalmi, gazdasági légkörben. Már az ötvenes, de még inkább az azt követő években szervezettségben, létszámában, műszerezettségben, de eredményekben is gyorsan gyarapodott az intézet. Az egyre több megbízható diagnózis mellett, *Hajdu Gusztáv* kis szellemi centrummá alakította az intézetet, ahová a gyakorló állatorvosok szívesen jártak újabb ismereteket szerezni, tapasztalataikat kicserélni, szakmai és emberi gondjaikra-bajaikra megoldást keresni.

Példás volt az, hogy a vizsgálati anyagok közül a lényegesebbeket naponta konzultálta az intézet állatorvosaival, ami nagyszerű tájékozódást és rendszeres továbbképzést jelentett mindannyiunknak. Időközönként referáló üléseinkre összegyűltek a három megye érdeklődő kollégái. Szoros kapcsolatot tartott fenn a Debreceni Orvosegyetem néhány tanszékével, a KÖJÁLLal, az Agráregyetem egyes tanszékeivel. Rendszeresen tanácsot kért az Állatorvostudományi Egyetem egyes tanszékeitől, a Kutatóintézettől, az Országos Állat-egészségügyi Intézettől, később a megalakuló vidéki intézetektől. Indokolatlan szerénység lenne azonban elhallgatni, hogy Tőle, később gyakorlottabb munkatársaitól és tanítványaitól a rutinvizsgálatokon túl szinte az egész országból kértek segítséget állat- és közegészségügyi vonatkozású kérdésekben egyaránt. Iskolateremtő egyéniség volt. A fiatal szakemberekkel a tudományos vezető klasszikus módszerrel törődött, kiválasztásukra, kiképzésükre, tudományos fejlődésük figyelemmel kísérésére nagy gondot fordítva. A tehetséges, szorgalmas fiatalokat támogatta, eredményeiket értékelte,

elismerte. Az arra érdemes idősebb kollégákat tisztelte, véleményükre igényt tartott és azt döntéseinél figyelembe vette. Iskolájának tagjai szakterületükön gyakran nemcsak hazánkban voltak elismert képviselői: *Temesi Zoltán, Ratalics László, Dankó Gyula, Sári Imre* nevét kell itt említenem. Nemcsak a rutinmunkában volt kitűnő, hanem a gyakorlati problémák megoldásában is gyakran végzett kutatásokat. Nem véletlen, hogy területünkön a juhbetegségekkel foglalkozott leginkább behatóan és nagy hozzáértéssel, így az akkor vírusosnak mondott (ma chlamydiák okozta) elvetélés, az enterotoxaemia, az actinobacillosis, az enzootiás tüdőadenomatosis első hazai megállapítása, ill. kórjelzésének kidolgozása fűződik az Ő és munkatársai nevéhez. A lóbetegségek is kedvelt területeihez tartoztak, közülük a lóbabesiosissal foglalkozott legtovább.

Nemcsak kiváló diagnosztika és szervező volt, hanem a figyelmet lebilincselő, lényeglátó előadó is. Az intézeti tevékenységgel összefüggő megbeszélései, előadásai, tanításai mellett már 1953-tól a Debreceni Agrártudományi Egyetemen az állatbonc- és élettani előadásokat is Ő tartotta egészen 1957-ig, sőt, 1961-ben átmenetileg az állatélettani tanszék vezetésével is megbízták. 1966-ban az Egyetemi Tanács javaslatára a földművelésügyi miniszter számára *c. egyetemi tanár* címet adományozott munkájának, tevékenységének elismeréseképpen. Az 1972-es nyugdíjazása után az intézeti munkában nem vett részt, ugyanakkor még halála évében is készséggel és örömmel munkálkodott az agráregyetemi oktatásban.

Politikai tevékenységet egyáltalán nem folytatott, nem értett, nem érthetett egyet, főleg az 1950-es évek emberi és társadalmi torzulásainak embertelenségével. A társadalmi közéleti tevékenységtől azonban nem zárkózott el. Ő alakította meg a Magyar Agrártudományi Egyesület első vidéki állatorvosi szervezetét, az Állatorvosok Társasága Hajdu-Bihar megyei csoportját, amelynek elnöke, majd haláláig tiszteletbeli elnöke volt. Tagja volt az etikai bizottságnak is.

Összetett tevékenységét magas kitüntetésekkel ismerték el. Már 1954-ben a Mezőgazdaság kiváló dolgozója lett, 1961-ben a Munka Érdemérem, 1970-ben pedig a Munka Érdemrend arany fokozatát kapta. A Magyar Agrártudományi Egyesület 1964-ben aranykoszorús jelvénnel, 1972-ben pedig Hutýra Ferenc-emlékéremmel jutalmazta.

A háború, a hadifogság, a háború utáni nehéz időszakok átvészélése, az intézeti szervezés nehézségei elkoptatták szervezetét, főként szíve már alig negyvenéves korában jelzett. Ezért 1972-ben korára és egészségi állapotára tekintettel 38 évi szolgálat után nyugdíjba vonult. Csak néhány évig élvezhette azonban a nyugdíjas éveket, 1976-ban 2–3 hónapon keresztül egyre súlyosbodó szívelégtelensége vetett véget életének.

Hajdu dr.-t az intézetben állandó készültség-feszültség tartotta szinte örök nyugtalanságban, a nagy felelősségtől, az örökös többlet akarástól nem tudott szabadulni. Ha az intézetet elhagyta, kiszállások vagy baráti találkozások során derűs hangulatú, anekdotázó, jóságos idős úr volt. Szinte egyetlen hobbija volt: a szakmája. Mindene volt az intézeti munka, a szakma, az állatorvosi kar.

Iskolateremtő egyénisége, mély tudása és emberszeretete lassan már csak idősebb kollégái emlékében él, és távolodik, elmosódik az időben. Szorgalma, hite, szakma- és emberszeretete mégis itt van elsősorban a Debreceni Állategészségügyi Intézet és az intézetek, de tulajdonképpen a magyar állatorvosi kar munkáiban, tevékenységében, az Ő alapozását, szervezését – ugyan egyre névtelenebbül, ma is hasznosítjuk. Értékes munkáját, derűs egyéniségét nem feledjük, és évtizedek távlatából is mindent köszönünk Neki.

Tanyi János dr.

A Debreceni Állategészségügyi Intézet két munkatársa Miniszteri Elismerő Oklevelet kapott

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1997. 119 (7). 440.

A kitüntetést DR. JUSZKU ISTVÁN főosztályvezető-helyettes adta át a Debreceni Állat-egészségügyi Intézetben 1997. május 13–14-én rendezett, kétnapos intézeti bakteriológiai tapasztalatcserén.

DR. BAJMÓCZY ENDRE 1972-ben szerzett állatorvos-doktori oklevelet és egy szűk éves gyakorlatban eltöltött idő után, 1973 közepén a Debreceni Állat-egészségügyi Intézetbe került. Itt 1977-ben a Higiéniai Osztály (mai Bakteriológiai-Immunológiai Osztály) vezetője lett, 1981 óta az Emlősdiagnosztikai Osztályt vezeti.

BAJMÓCZY DR. idén már 25 éve dolgozik az állat-egészségügyi szolgálatban. A rendkívül magas színvonalon képzett munkatárs pontosságával, igényességével, átlátó és elemző képességével *kiváló diagnosztikai* készségéről tesz nap mint nap tanúságot. A keleti országrész nehéz járványtani helyzetében folyamatosan olyan diagnosztikai munkásságot fejt ki, amely munkatársaira is átsugárzik, meghatározó az intézet tevékenységében. Állandóan, részben öntevékenyen fejlesztett ismeretei a keleti országrész gyakorló állatorvosainak adott tanácsaiban is gyakran hasznosulnak. A napi rutinmunka gondos elvégzése mellett nevéhez fűződik néhány betegség első hazai felismerése, vagy országos jelentőségű *tudományos szakmai munkában* való részvétele is.

DR. FAZEKAS BÉLA 1979-ben szerzett állatorvos-doktori oklevelet és 2 éves, az MTA Állatorvos-tudományi Kutatóintézetének keretében, de helyileg a Debreceni Állat-egészségügyi Intézetben végzett tevékenysége után, 1981 óta ténylegesen is az intézet dolgozója. 1981–87 között az Emlősdiagnosztikai Osztályon kifejtett egy évtizedes munkájának napjainkra jelentős eredményei vannak. Nagy szorgalommal és körültekintéssel készítette elő és segítette az osztály ma már színvonalas *műszerezettségének* kialakítását. Sokat tett a módszerek adaptálásában, továbbfejlesztésében. A napi rutinmunkában hatékonyan segíti a gyakorló állatorvosokat, gazdaságokat, gazdákat. Ezen túl azonban nagy problémaérzékenységgel figyeli azokat a biokémiai, toxikológiai természetű gondokat, amelyek nem kellően tisztázottak vagy újszerűek, ugyanakkor jelentősek Magyarországon. Az utolsó 4 évben a fuzariotoxikózisok közül a *fumonizin-B1 toxin* jelenlétét, hatásait *elsőként* tisztázta Magyarországon a természetes esetek tanulmányozásával és a mesterségesen létrehozott kórképek elemzésével. Ennek a toxinnak az állat- és közegészségügyi jelentősége a nemzetközi és az ő vizsgálati alapján is igen nagy, amelyet következetes szakszerűséggel tisztázott és a rendelkezésre álló fórumokon közre adott. Bár munkája egészében is elismerést érdemel, a fumonizin-B1 toxikózis jelentőségének felismerése, hazai vizsgálati lehetőségei rutinszerű végzésének kidolgozása, kórtani elemzése kiemelkedő.

A nagy szorgalmú, példás intézeti magatartású és családi életet élő *kiváló szakember meghatározó egyénisége* a Debreceni Állat-egészségügyi Intézetnek.

Dr. Tanyi János

Dr. Tanyi János az MTA doktora

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1998. 120 (12). 760.

Október 22-én védte meg DR. TANYI JÁNOS c. egyet, tanár, a Debreceni Állat-egészségügyi Intézet igazgatója doktori téziseit „Egyes állatbetegségek diagnosztikai eredményeinek és járványtanának értékelése” címmel. TANYI DR. a hazai diagnosztikai szakemberek mai nemzedékének a legsokoldalúbb, legelismertebb képviselője, aki a diagnosztikai és a kutatómunka mellett jelentős

nevelő, iskolateremtő, szervező, irányító és ismeretterjesztő tevékenységet is kifejt. Kutatói és diagnosztikai tevékenységét fémjelzi számos betegségnek az első hazai felismerése és leírása. E mellett helyi vagy országos védekezési és mentesítési eljárások kidolgozásában és bevezetésében is nagyon hasznos, nélkülözhetetlen segítséget adott a gyakorlatban dolgozó állatorvosoknak és az állami szolgálatnak. Olvasóink is az ő nevét ismerhetik a legjobban, hiszen az eddig írt 105 tudományos közleménye közül 68-at (!) a Magyar Állatorvosok Lapjában jelentetett meg, amelyek döntő többsége nem elméleti vagy laboratóriumi technikákra vonatkozó ismereteket, hanem gyakorlatban jelentkező problémák megoldási módját közölte. Mint azt az egyik, nem állatorvos opponense is kiemelte, TANYI DR. eddigi tevékenysége a progresszív hazafiság mintaképe is. Elsőrendű volt számára, hogy új eredményeit mindenekelőtt a hazai, hasonló problémákkal küzdő állatorvosokkal közölje magyar nyelvű szaklapban, holott szakcikkei – azok minősége alapján – nagyobb nemzetközi elismertséget hozó, külföldi lapokban is közölhetők lettek volna. Lapunk nemzetközi citációjának jelentős része az ő írásaira vonatkozik. A másik, szintén elismerésre méltó hazafiúi magatartása az, hogy nemzetközi ismertségét és elismertségét nem hosszú ideig tartó, zavartalan és kiváló technikai feltételeket biztosító külföldi kutatómunka eredményeként vívta ki magának, hanem itthon, a honi problémáknak a megoldása, a diagnosztikai napi robotmunka végzése mellett, nem világszínvonalú technikai és anyagi feltételek között.

A tiszteletre méltó számú és értékű tudományos közleményei mellett egyedül vagy társ-szerzőkkel 23 kiadványt (könyvrészletet, egyetemi jegyzetet stb.) adott közre. Ismeretterjesztő írásainak száma 23. Tudományos előadások során 200 alkalommal gazdagította az állatorvosok, agrárszakemberek, orvosok stb. ismereteit és járult hozzá az állat- és közegészségügyi problémák megoldásához.

TANYI DR. nemcsak jeles kutató, hanem eredményes intézetvezető és aktív közéleti személyiség is. Az általa vezetett intézet munkatársai közül ez évben ketten szereztek PhD tudományos fokozatot, valamint számos tudományos szervezetben fejt ki tevékenységet. A MOÁE alelnöke, tagja az MTA Állatorvos-tudományi Bizottságának, a Debreceni Akadémiai Bizottság több munkabizottságának és Lapunk szerkesztőbizottságának is.

Amikor a gratulálók hosszú sorába a szerkesztőségünk – az olvasók nevében is – helyért kopogtat, egyben őszinte szívvel megköszönjük a Lapunknak adott eddigi segítséget, a nagyszámú kéziratot, a precíz lektorálást és a másokat is írásra ösztönző aktivitást. Reméljük, hogy mindez tovább folytatódik!

-VII- [Visnyei László]

Meghívó és program a Debreceni Állat-egészségügyi Intézet fennállásának 50. évfordulójára

1999. február 3.

A Debreceni Állat-egészségügyi Intézet
(Db. Bornemíssa 3-7) munkatársai 1999. febr. 3-án
a délutáni órákban (és bármikor) örömmel
várják és tájékoztatják a munkájuk iránt érdeklődőket
laboratoriumaikról, műszereikről,
módszereikről és tevékenységükről.

Köszönetet mondunk a régió állatorvosainak,
szervezeteinek, Intézményeinek, cégeinek a
Dr. Hajdú Gusztáv bronz-emléktábla létrehozásában
nyújtott anyagi segítségéért.

Az emléktábla Lakatos Aranka művésznő alkotása.

50 éves

a Debreceni Állat-egészségügyi
Intézet

MEGHÍVÓ

A Debreceni Állat-egészségügyi Intézet,
a Magyar Országos Állatorvos Egyesület,
a Hajdú-Bihar, a Jász-Nagykun-Szolnok és
Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei
Állat-egészségügyi és Élelmiszer-ellenőrző Állomások,
a Magyar Állatorvosi Kamara Hajdú-Bihar,
Jász-Nagykun-Szolnok, Szabolcs-Szatmár-Bereg
megyei Szervezetei
a Debreceni Akadémiai Bizottság Állattenyésztési
Munkabizottsága

tisztelettel meghívja

**a Debreceni Állat-egészségügyi Intézet
fennállása 50. évfordulójára
rendezett tudományos ülésére**

Az ülés helye: A Debreceni Akadémiai Bizottság
székháza, Debrecen, Thomas Mann u. 49.
Az ülés kezdete: 1999. február 3. 10.00 óra

PROGRAM:

Dr. Tanyi János igazgató:
Az 50 éves Debreceni Állat-egészségügyi
Intézet

Dr. Bistyák Andrea-Dr. Hortobágyi Eleonóra osztályvezető:
Mycotoxinok és mycoplasmák okozta
tojástermelési zavarok lúdban

Dr. Turcsányi Ibolya-Dr. Matiz Katalin mb. osztályvezető:
A sertésekben előforduló Serpulina-fajok
meghatározása a bakteriológiai rutindiaosztikában

Dr. Kecskeméti Sándor osztályvezető - **Dr. Kiss István**:
A szarvasmarha vírusos hasmenése

Dr. Fazekas Béla osztályvezető:
Sertés fuzariotoxikózisok

Dr. Bajmócy Endre osztályvezető - **Dr. Bacsadi Árpád-
Dr. Kiss István-Dr. Glávits Róbert**:
A sertés proliferatív enteropathiái

Ötven éve alakult

Forrás: *Hajdu-Bihari Napló*, 1999. február 4., csütörtök. 3.

Debrecen (P.A.) – A Debreceni Állat-egészségügyi Intézet volt Magyarországon az állat-egészségügy első vidéki centruma. Éppen 50 éve, 1949. február elsején kezdte meg a működését.

„A II. világháborút követően az állatlétszám gyors növekedése, a fokozott járványveszély, valamint a szövetkezetek állományában tapasztalt jelentős veszteségek nehéz helyzetbe hozták az állatorvosokat. A gyakorló kollégák munkájukhoz tudományosan megalapozott, műszeres laboratóriumi háttérrel is igényelték” – utalt a kezdetekre Tanyi János, az intézet igazgatója, a DAB-székházban tartott szerdai sajtótájékoztatón.

A II. világháború előtt csupán a fővárosban, majd az 1940-es évektől Kolozsváron működött erre alkalmas intézmény, ezek azonban az akkori közlekedési eszközökkel nehezen elérhetőek voltak. És megszületett a megoldás: a földművelésügyi miniszter alapító okirata. Az intézet a kezdetektől fogva kórmegállapító, diagnosztikai tevékenységet folytatott, és ma is ez a fő területe.

A három megyét (Hajdu-Bihar; Jász-Nagykun-Szolnok; Szabolcs-Szatmár-Bereg) átfogó intézet a közegészségügyi feladatok mellett környezetvédelmi feladatokat is ellát, 53 főt foglalkoztat, és mintegy 500 állatorvost szolgál ki.

Munkatársaik az elmúlt 50 évben több mint 10 millió vizsgálatot végeztek el, és a napi feladatok mellett tudományos munkára is mindig maradt idejük.

† Hajdu Gusztáv (1911–1976)

Emléktábla-avatás

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1999. 121 (6). 359.

1999. február 1-jén, a Debreceni Állat-egészségügyi Intézet fennállásának 50. évfordulóján, az intézet földszinti előterében felavatták DR. HAJDU GUSZTÁV (1911–1976) *alapító igazgató* (1949–1972), címzetes egyetemi tanár *bronz emléktábláját*. Az avatási ünnepségen a régió állat-egészségügyi vezetőinek és küldötteinek, valamint az intézet dolgozóinak jelenlétében DR. TANYI JÁNOS igazgató mondott méltató szavakat.

Az emléktáblát az intézet vizsgálóterületét jelentő, Hajdu-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékre kiterjedő észak-alföldi régió állatorvosai közadakozásából állították, amely az értékek megőrzésére, összetartozásukra és önbecsülésükre való törekvésüket is jelenti. Köszönet illeti a régió állatorvosait, szervezeteiket, intézményeiket, cégeiket a nemes adakozásért.

Az emléktáblán DR. HAJDU GUSZTÁV életnagyságú mellképe, a rá vonatkozó, az alkalmat jelző és az előállítást anyagilag biztosító adatai láthatók. A munka LAKATOS ARANKA, debreceni szobrászművész munkája.

DR. HAJDU GUSZTÁV 1934-ben szerzett „summa cum laude” állatorvos-doktori oklevelet, és 2 évig MANNINGER professzor tanársegéde volt. A nagy tanítómester tudása, egyénisége olyan

hatással volt rá, hogy még idős korában is a legmagasabb elismerésként emlegette, hogy „MANNINGER tanársegéde voltam”. Kitűnő tiszti vizsgája után a gyakorlatban folytatta munkáját, leghosszabban Kisújszálláson szolgált járási főállatorvosként, 1944-es katonai behívójáig. A 4 éves kaukázusi hadifogsága után néhány hónapos, az Országos Állategészségügyi Intézetben töltött idő után, 1949 márciusában nevezték ki a Debreceni Állategészségügyi Intézet élére. Addig az intézet igazgatója DR. MURÁNYI FERENC volt, aki 1948 októberétől lejárt Budapestről, de 1949. március végétől már átadta a feladatokat DR. HAJDU Gusztávnak. Joggal tekinthetjük tehát DR. HAJDU GUSZTÁV 1972 augusztusáig tartó, 23 éves tevékenységét alapítónak, ahogyan azt a bronztábla is mutatja. Hazánk első vidéki intézetének szervezésére, fejlesztésére nem volt etalon, minden HAJDU Gusztávra és kitűnő munkatársaira maradt. A létszámban, műszerezettségben és eredményekben is gyorsan gyarapodó intézetet sikerült hamar kis vidéki szellemi centrummá formálni, ahová a gyakorló állatorvosok, majd a sorra alakuló további vidéki intézetek is szívesen jártak újabb ismereteket, tapasztalatokat szerezni, kicserélni, szakmai, emberi gondjaikra-bajaikra megoldást keresni.

Munkatársaival, különösen a fiatalokkal szívesen és sokat foglalkozott. Az intézet napi vizsgálati anyagának *leglényegesebb eseteit naponta megbeszélte* az intézeti szakemberekkel, a kórelőzményi adatokat, a módszereket, az elkülönítő kórjelzést különösen alaposan elemezve. Élvezetesek voltak az idősebb intézeti kollégákkal esetenként szemben álló vitái, hasznos ütközései, lényeglátása. Odafigyelt azonban az önképzésben már bizonyos utat megtett fiatalabb kollégáira is. Jó néven vette, ha munkatársai a vizsgálatok közötti holtidőt a szakirodalom olvasására kihasználják, ösztönzött a *hazain túl a külföldi irodalom olvasására*, fordítására, az érdekesebb-fontosabb közleményeknek az intézetben (esetenként rövid összefoglalásban a Magy. Állatorv. Lapjában) való közzétételére. Az általa szervezett *referáló ülések* bizonyos időszakban az egyik, néha egyetlen továbbképzési és vitafórum volt országgrészünkben. Nemcsak kiváló diagnosztá volt, de lebilincselő, színes előadó is, ahol a példák gazdag élettapasztalatában gyökereztek. Már 1953-tól előadott a Debreceni Agrártudományi Egyetemen, ahol rövid ideig tanszékvezető is volt, majd címzetes egyetemi tanár. A helyi és országos állatorvosi, agrár- és orvosi intézményekkel fenntartotta, ösztönözte a szoros kapcsolatot. Az intézetek tapasztalatcseréin szellemes humora lebontotta az intézményi és életkori elhatárolódást, pajtási-baráti légkört teremtett az elmélyedt szakmai tanácskozásokon is. A politikai élettől távol tartotta magát, de társadalmi-tudományos körökben szívesen és magas posztokon látott el tevékenységeket. Több magas kitüntetésben is részesült. 38 éves (23 intézeti) szolgálat után ment nyugdíjba. Csupán 4 évig élvezhette a pihenést, gyakran nyugtalankodó szíve már 65 éves korában örökre megpihent.

Dr. Tanyi János

† Hengl Rezső (1928–1999)

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1999. 121 (10). 632–633.

1999. augusztus 6-án, hosszan tartó, súlyos betegség után, DR. HENGL REZSŐ, a Debreceni Állategészségügyi Intézet nyugalmazott igazgatója elhunyt. A kiváló szakembert és vezetőt 1999. augusztus 16-án a debreceni Szent Anna székesegyház altemplomának urnacsarnokában helyezték örök nyugalomra az ország minden részéből odasereglett nagyszámú állatorvos, rokonok, barátok, ismertősök jelenlétében. Hamvainál DR. TANYI JÁNOS mondott búcsúztatót.

„HENGL REZSŐ, a Debreceni Állat-egészségügyi Intézet nyugalmazott igazgatója gazdag életpályát futott be. 1928. április 4-én Martonvásáron született, 1952-ben szerzett állatorvosi oklevelet. Azonnal Hajdu-Bihar megyébe került, amely egész életének színhelye lett. Első munkahelye Nagykereki, majd Berekböszörmény volt, s már 1955-ben járási főállatorvos Polgáron. 1964-ben Hajdú-Bihar megye főállatorvosa, majd 1967-től a Hajdú-Bihar megyei Állat-egészségügyi Állomás igazgatója. 1972-ben a Debreceni Állat-egészségügyi Intézet igazgatójává nevezték ki, amelyet 1988-as nyugdíjazásáig igazgatott. Munkáját azonban intézetünkben ezt követően is folytatta, részben igazgatói tanácsadóként, részben számítógépes rendszerünk szellemi atyjaként. Még ez év első hónapjaiban, már betegen is bejárt, és velünk gyötrődött a mindig újabb problémák számítógépes megoldásán. Igazi menedzser típusú vezető volt. Bár alapos szakismereteit mindig karban tartotta autodidakta módon és szervezett képzés keretében is, mégsem valamely szűkebb szakmai terület specialistája volt. Ott hagyta dolgozni, előre haladni munkatársait. Inkább a szakmai munka szervezésében, fejlesztésében, a belső és külső szakmai és emberi kapcsolatok példaszerű ápolásában volt kimagasló. Az intézmények fejlesztésében az építkezések terén alkotott különösen maradandót. A Hajdu-Bihar megyei Állat-egészségügyi Állomás, majd a Debreceni Állat-egészségügyi Intézet főépülete létrehozásának szakavatott megszállottjaként jelentős műszaki érzékével tárgyalt, indítványozott, utána nézett, változtatott, egyetértett, ahogyan a munka kívánta. Nagy gondot fordított a szakmai igényekre, a praktikusságra, de szem előtt tartotta az esztétikai szempontokat is. A számítógépek elterjedése után szinte az elsők között igyekezett kialakítani, fejleszteni a számítógépek intézeti használatát, amelyet hamar magas szintre emelt és tartott folyamatosan, s még ebben az évben is csiszoltatott.

Nagyon vigyázott az általa vezetett intézmény jó kapcsolatára az állami és társadalmi vezetőkkel, szervezetekkel, állatorvosi és más társintézményekkel. Széles látókörét, alapos szakmai ismeretét, jó ítélőképességét, emberségét hamar felismerték, és több regionális és országos szervezetben igénybe vették. Tagja volt korábban többek között az MTA Állatorvos-tudományi Bizottságának, az Országos Állat-egészségügyi Tanácsnak, a MAE és a Közalkalmazottak Szakszervezete vezetésének, a Magyar Állatorvosok Lapja szerkesztő bizottságának és más állandó vagy ad hoc bizottságnak.

Több állami és szakmai elismerés jelezte tevékenysége hasznosságát, 2 ízben a Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója (1964, 1970), 1986-ban Kiváló Munkáért kitüntetésben részesült. A Munka Érdemrend ezüst fokozatát 1965-ben, a Honvédelmi Érdemérem fokozatait 1970-ben, 1972-ben, majd 1986-ban, a Szakszervezeti Munkáért elismerést 1982-ben, a Hutýra-emlékérmét 1981-ben nyerte el. 1998-ban, 70. születésnapjára Miniszteri Elismerő Oklevelet kapott.

Tevékeny és eredményes szakmai munkáját harmonikus családi élet alapozta, övezte, teljesítette ki.

Valamennyiünk mély fájdalmát az a tudat enyhítheti, hogy egy gazdag, példás szakmai és emberi élet záródott le az ő távozásával. Szorgalmas, áldozatos, hasznos, maradandót alkotó munkájának hatása túléli földi életét. Nyugodjék békében!

Dr. Tanyi János

Dr. Tanyi János nyugállományban

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja*, 2001. 123 (1). 61.

DR. TANYI JÁNOS c. egyetemi tanár, az MTA doktora, a Debreceni Állat-egészségügyi Intézet igazgatója nyugdíjba vonult.

TANYI JÁNOS 1937. május 7-én született Polgáron. 1961-ben az Állatorvosi Főiskolán kitűnő (vörös) diplomát szerzett. 1961–64 között a Szolnok Megyei Állami Gazdaságok Igazgatóságán és a Palotási Állami Gazdaságban dolgozott. 1964 szeptemberében került a Debreceni Állat-egészségügyi Intézetbe, és itt tevékenykedett nyugdíjazásáig. 1966-tól három évig az emlős-diagnosztikai osztályt irányította, majd 1969-től, az akkor létesült virológiai osztályt vezette 2000 szeptemberéig. 1981-ben igazgatóhelyettesi megbízást kapott, 1989-től pedig az intézet igazgatója volt.

Az intézet akkori neves munkatársai a napi diagnosztikai munka mellett mindig intenzíven foglalkoztak kutatásokkal is. A tehetséges fiatal ebben a légkörben a diagnosztikai munka széles területeit ismerte meg, fejlesztette tovább és végzett sikeres kutatásokat. Diagnosztikai sokolda-

lúságát jelzi, hogy az állatorvos-tudomány szinte minden területén – a parazitológiától a toxikológiáig – számos új betegséget vagy kórokozót diagnosztizált és írt le a világon, Európában vagy hazánkban elsőkét. De diagnosztikai és kutatói munkájának igazi színtere a vírusos betegségek. Ezek oktatásának, járványtanának felderítése, az ellenük való védekezés módszereinek kidolgozása területén elért eredményei nevét külföldön is ismertté tették. Különösen az influenzavírusok különféle állatfajokból történő első izolálása jelentős e területen. E témában, a Madárinfluenza-vírusok előfordulása Magyarországon c. kandidátusi értekezését védte meg sikerrel 1974-ben. Kutatásait ezen és más területen is sikeresen folytatta, és Egyes állatbetegségek diagnosztikai eredményeinek és járványtanának értékelése c. disszertációjával az MTA doktora fokozatot szerzett 1998-ban.

DR. TANYI JÁNOS nem csak elméleti kutató. Gyakori kiszállásaival, helyszíni vizsgálataival mindig készségesen, komplex problémaértelmező képességének köszönhetően pedig sikeresen segítette a gyakorlatban jelentkező állat-egészségügyi gondok megoldását.

Tudását, tapasztalatait mindig szívesen osztja meg bárkivel, különösen a fiatalokkal. Már 1972-től tanított a Debreceni Agrártudományi Egyetemen állategészségtant, 1976-tól állathigiéniát. E témakörökben több egyetemi jegyzetet írt, melyek közül az 1978-ban megjelent Állategészségtan jegyzetet nívódíjjal tüntették ki. Társszerzője a valamennyi agráregyetemen tankönyvként használt Állategészségtan c. könyvnek. 1979-ben a DATE-n c. egyetemi tanári címmel ismerték el oktatói tevékenységét.

A Fischer Verlag által 1992-ben kiadott, nemzetközi szerzőgárdával készült Geflügelkrankheit c. könyvbe 2 fejezetet írt. Különböző tudományos folyóiratokban megjelentetett publikációinak száma 125. Dicséretes, hogy ezek többsége honi lapokban jelent meg, legtöbbször a Magyar Állatorvosok Lapjában, az állatorvosok számára legkönnyebben elérhető helyen.

TANYI professzor 36 évnyi intézeti munkáját nemcsak a nagy munkabírással végzett következetesség, precízesség, maximális teljesítményre törekvés jellemezte, hanem a személyi és a tárgyi feltételek eredményes biztosítása is. Olyan fiatal munkatársi gárdát nevelt és tartott meg maga mellett, akiknek a diagnosztikai munkájára bizton lehet számítani, akik közül többen tudományos minősítést szereztek, élénk és gyümölcsöző nemzetközi kapcsolatokkal rendelkeznek, így nevük ismert a határainkon túl is.

Széles körű és alapos tudásával, pontosságával és megértő emberi kedvességével számos tiszteletet és barátot szerzett. Mindezek a tulajdonságai is hozzájárultak elismertségéhez és tudományos-társadalmi megbízatásaihoz. Tagja a Debreceni Akadémiai Bizottságnak, annak orvosbiológiai és mezőgazdasági szakbizottságainak, több munkabizottságnak, a MAE megyei alelnöke, a MOÁE alelnöke, annak két társaságában (baromfi, sertés) és a Zoonózis Társaságban pedig vezetőségi tag. Alelnöke az MTA Állatorvos-tudományi Bizottságának, tagja a Magyar Állatorvosok Lapja és az Acta Veterinaria Hungarica szerkesztőbizottságának. Közéleti szerepléséhez tartozik az a szám szerint 216 szakmai előadás, továbbképzés, melyeket állatorvosi és orvosi körökben tartott elsősorban saját megfigyeléseiről, vizsgálatairól és kutatásairól.

Tevékenységét eddig Hutýra-éremmel (1987), Derzsy-díjjal (1995) és a Csontos-éremmel (1996) ismerték el. Az általa vezetett intézet 2000-ben kapott Derzsy-díjat.

DR. TANYI JÁNOS az állatorvosi diagnosztika kiemelkedő alakja, a magyar állatorvos-tudomány meghatározó fejlesztője. Mindannyiunk reménye szerint munkáját és tudományos-társadalmi szerepléseit folytatni fogja. Ehhez kívánunk jó egészséget és további sok sikert.

Dr. Fazekas Béla

Zárszó

2000. december 31-ével lezárom a Debreceni Állategészségügyi Intézet történetére vonatkozó dokumentumok gyűjtését, mert

- a) lezárult egy évszázad, sőt évezred,
- b) megünnepeltük az Intézet 50 éves jubileumát,
- c) ez év végén nyugdíjba ment Tanyi János igazgató,
- d) az Intézet új vezetőségével már nincs személyes kapcsolatom. Az Intézet jelenlegi munkatársainak nagy részét egyáltalán nem ismerem. Ilyen kapcsolat hiányában nem lenne módom a gyűjtést folytatni.
- e) három területi intézetet bezártak.

U.i.: Véleményem szerint az Intézet 50 éven át kiválóan működött, az utóbbi években talán elérte szakmai tevékenységének tetőfokát.

Budapest, 2001. január

Dr. Szabó István

A Debreceni Állategészségügyi Intézete története képekben

Épületek

*A Debreceni
Állategészségügyi
Intézet induláskori
épülete (1949)*

*A Debreceni
Állategészségügyi
Intézet későbbi
melléképületei*

II. VIDÉKI ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZETEK TÖRTÉNETE DOKUMENTUMOKBAN

*A Debreceni
Állategészségügyi
Intézet épületei
(1972)*

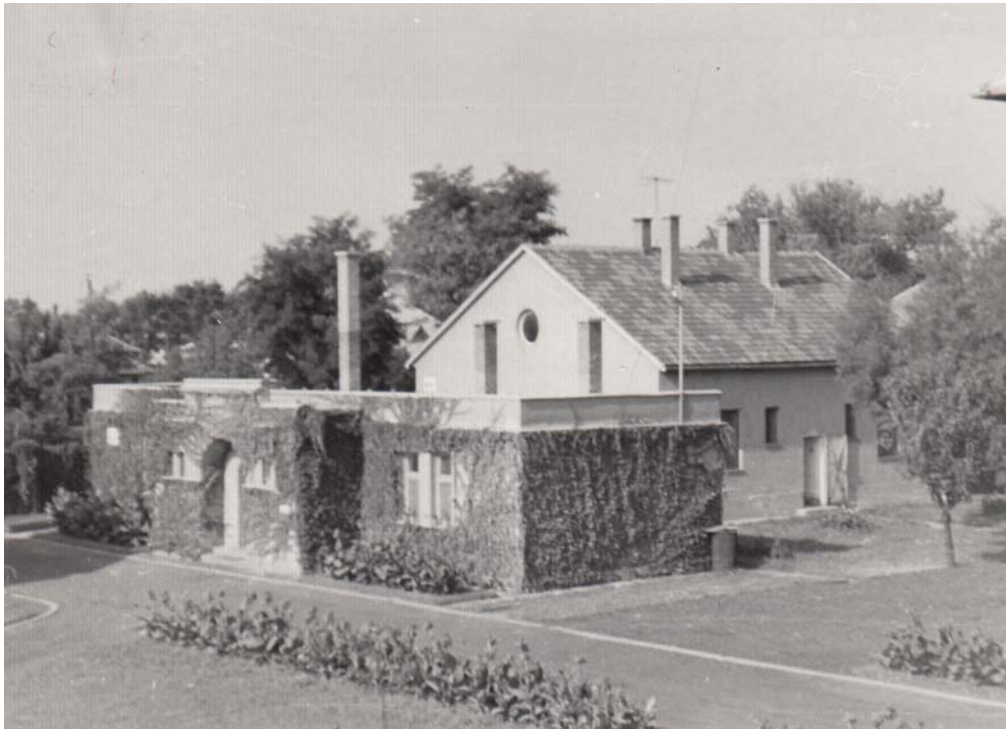
*A Debreceni
Állategészségügyi
Intézet épületei (1972)*

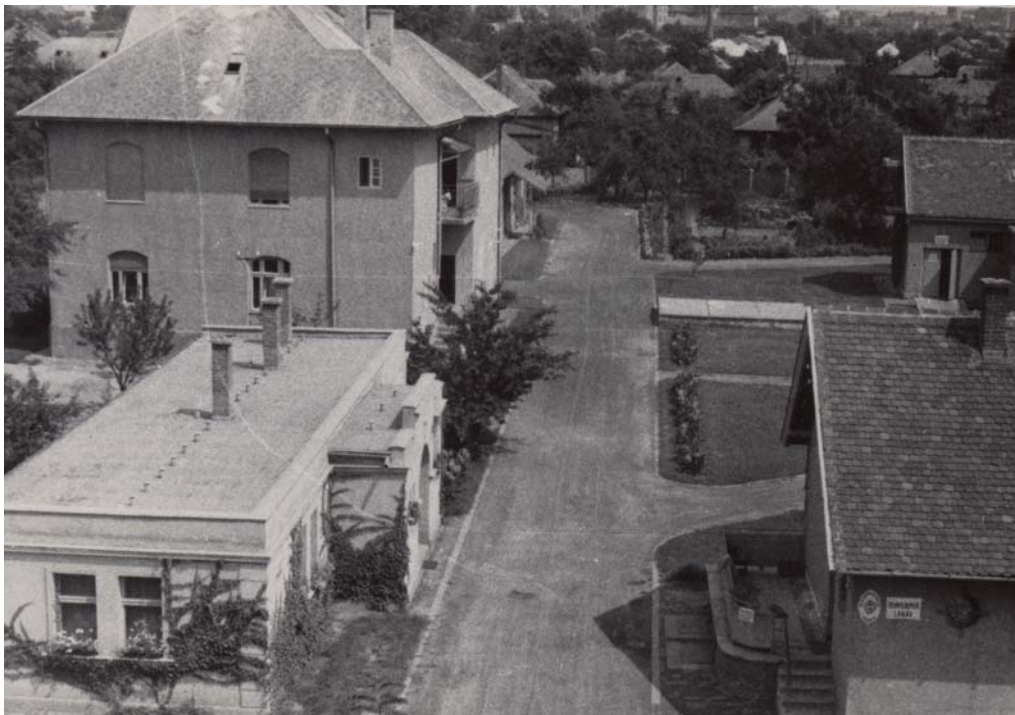
*A Debreceni
Állategészségügyi
Intézet épületei (1972)*

*A Debreceni
Állategészségügyi
Intézet épületei
(1972)*

*A Debreceni
Állategészségügyi
Intézet épületei
(1972)*

*A Debreceni
Állategészségügyi
Intézet épületei
(1972)*

*A Debreceni
Állategészségügyi
Intézet épületei
(1972)*

*A Debreceni
Állategészségügyi
Intézet épületei
(1972)*

Események, életképek

A Debreceni Állategészségügyi Intézet 10 éves jubileuma

*A Debreceni
Állategészségügyi
Intézet 10. éves
jubileuma (1959.
november 20.)*

*Balról jobbra:
Juhász Gyula,
Hajdu Gusztáv,
Manninger Rezső
és Kádár Tibor
feleségeikkel*

Akkor még ilyen kísérleti állat is volt

Életképek (1959–1972)

*A Debreceni Állategészségügyi Intézet udvarán
Manninger Rezső (középen) Hajdu Gusztávval és
Szabó Istvánnal (1959. november)*

*Kihelyezett igazgató értekezlet
Debrecenben (1961)*

*Ülő sor: Hajdu Gusztáv, Kádár Tibor,
Prokopovitsch Ottó*

*Álló sor: Szabó István, Áldásy Pál,
Hódy András, Berényi József (Gh)*

II. VIDÉKI ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZETEK TÖRTÉNETE DOKUMENTUMOKBAN

A kihelyezett igazgatói értekezlet résztvevői az Intézet akkori (1961) szakembereivel

*Az előbbieken kívül:
Ratalics László,
Papp Miklós,
Temesi Zoltán és Szabó János*

A Debreceni Állategészségügyi Intézet dolgozói (1965)

*Polgári védelmi (LÉGO)
gyakorlat
az Intézetben
(1965 körül)*

*Dr. Temesi Zoltán
a laborjában*

A Debreceni Állategészségügyi Intézet 25. éves jubileumának megünneplése

1974. november 20.

25 éves jubileum

Az elnökségi asztal egyik fele: a kép bal szélén Soós Gábor MÉM államtitkár, jobb szélén Tanyi János osztályvezető, későbbi igazgató

Sárközi Zoltán színművész, Váci Mihály „Minden hatalmat” c. versét szavalja

25 éves jubileum

Az ülésen résztvevők között az első sorban: Hódy András, Hajdu Gusztáv, Szabó István, Belle László, Áldásy Pál, Vörös Lajos (Gh), a második sorban Szerafin János, Kucsera György

25 éves jubileum

*A résztvevők második és első sorában látható:
Temesi Zoltán, Buza László, Tanyi Sándor, Hódy András, Szerafin János,
Hajdu Gusztáv és Szabó István*

25 éves jubileum

Rálátás az ünnepi ülésre

Egyéb megemlékezések, ünnepek

*Dr. Temesi Zoltán
nyugállományba
menetelekor kitüntetést
és jutalmat vesz át
Dr. Ványi András
igazgatótól (1978)*

*Dr. Hajdu Gusztáv
búcsúztatása
(1972. aug. 14.)*

*Dr. Hajdu Gusztáv
a Debreceni
Állategészségügyi
Intézet igazgatója
nyugdíjba vonult*

*Dr. Hajdu Gusztáv
búcsúztatása
(1972. augusztus 14.)*

*Házi ünnepség
keretében Ványi
András, az OAI
igazgatója búcsúztatja*

*Dr. Hajdu Gusztáv
búcsúztatása
(1972. augusztus 14.)*

*Hajdu Gusztávot
az Intézet dolgozói
nevében Szabó János,
az Intézet doyenje
búcsúztatja)*

*Dr. Hajdu Gusztáv
búcsúztatása
(1972. augusztus 14.)
Az új igazgatót,
Hengl Rezsőt
Szabó János
virágcsokorral üdvözi*

*Dr. Hajdu Gusztáv
búcsúztatása
(1972. augusztus 14.)*

*Hajdu Gusztávot
a Szombathelyi Intézet
névében
Nagy Béla igazgató
búcsúztatja*

*Dr. Hajdu Gusztáv
búcsúztatása
(1972. augusztus 14.)*

*Hajdu Gusztávtól
a Szabolcs-Szatmár
megyei állatorvosok
névében Szerafin
János igazgató
búcsúzik*

*Dr. Hajdu Gusztáv
búcsúztatása
(1972. augusztus 14.)*

*Hajdu Gusztávnak
a Kaposvári Intézet
névében Hódy András
igazgató mond
búcsúbeszédet*

*Dr. Hajdu Gusztáv
búcsúztatása
(1972. augusztus 14.)*

*A búcsúbeszéd
kézfogással zárul*

*Dr. Hajdu Gusztáv
búcsúztatása
(1972. augusztus 14.)*

*Hajdu Gusztávtól
a Békéscsabai Intézet
nevében Prokopovitsch
Ottó köszön el*

*Dr. Hajdu Gusztáv
búcsúztatása
(1972. augusztus 14.)*

*Hajdu Gusztávot
a Miskolci Intézet
nevében Áldásy Pál
méltatja*

*Dr. Hajdu Gusztáv
búcsúztatása
(1972. augusztus 14.)*

*Dr. Hajdu Gusztáv,
a nyugalomba vonuló
igazgató beszél*

*Dr. Hajdu Gusztáv
búcsúztatása
(1972. augusztus 14.)*

*Dr. Hajdu Gusztáv,
a nyugalomba vonuló
igazgató beszél*

*Hajdu Gusztáv
búcsúztatása
(1972. augusztus 14.)*

*Balról:
Szabó István, Temesi
Zoltán, Kádár Tibor,
Hajdu Gusztáv, Hódy
András ismerhető fel*

Síremlékek Debrecenben

*A Debreceni Köztemető
főbejárata (1995)*

*Dr. Ratalics László síremléke
(XIV. tábla, 19. sor, 20. sírhely)*

II. VIDÉKI ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZETEK TÖRTÉNETE DOKUMENTUMOKBAN

*Dr. Hajdu Gusztáv síremléke
(XV. tábla, Liget 13. sírhely)*

*Dr. Temesi Zoltán síremléke
(II. tábla, 28. sor, 15. sírhely)*

KAPOSVÁRI ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZET

Létesítve: 1951. április 20.

Illetékességi kör: Baranya, Somogy és Tolna megyék (1972-ig Zala megye is)

Épült: 1950–1951

Névváltozások:

1987–1988 a Somogy megyei Állategészségügyi és Élelmiszervizsgáló Állomás
Állategészségügyi Intézete

1988–1991 Állategészségügyi és Élelmiszervizsgáló Szolgálat Kaposvári
Állategészségügyi Intézete

Igazgatók:

1950–1952 Széchényi István dr.

1953–1954 Holló Sándor dr.

1954–1982 Hódy András dr.

1983–1992 Füleßy Emil dr.

1992–2000 Méhesfalvi József dr.

A Kaposvári Állategészségügyi Intézete története cikkeken

Beszámoló a Kaposvári Állategészségügyi Intézet 10 éves működéséről

Hódy András dr.

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1961. 16 (11). 435–438.

1961. szeptember 23-án Kaposvárott, a Somogy Megyei Tanács nagytermében ünnepi szakülésre gyűlt össze Baranya, Somogy, Tolna és Zala több mint 200 állatorvosa. Az ünnepi szakülést a Kaposvári Állategészségügyi Intézet 10 éves fennállása alkalmából rendezte az Intézet a helyi Szakszervezeti Bizottsággal karöltve. A jubileumi ünnepséget szakelőadás vezette be, amelyet *Manninger Rezső dr.* egyet. tanár, akadémikus tartott „A szarvasmarhák nyálkahártya-betegségeiről”. Az állatorvosok nagy érdeklődéssel hallgatták az igen értékes előadást, majd számos hozzászólás hangzott el és kérdést teltek fel. Az ünnepség második részében *Hódy András dr.*, az Intézet igazgatója ismertette a Kaposvári Állategészségügyi Intézet 10 éves működését. Az ünnepi szakülésen megjelent és a jubiláló Intézetet üdvözölte: *László István dr.*, a Somogy Megyei Tanács elnöke, *Pusztai Oszkár dr.*, a F. M. Állategészségügyi Igazgatósága vezetője; *Kádár Tibor dr.* az Országos Állategészségügyi Intézet igazgatója, *Mészáros János dr.*, az MTA Állategészségügyi Kutató Intézetének igazgatója, *Takács Béla*, a Közalkalmazottak Szakszervezetének megyei titkára, valamint *Egyed Lajos dr.* a Somogy megyei, *Tószegi Imre dr.* a Zala megyei és *Láng Miklós dr.* a Baranya megyei állatorvosok képviselőiben. A jubileumi szakülés után a jelenlévők közös ebéden vettek részt a Kaposvári Béke Étteremben, majd délután együttesen tekintették meg az Állategészségügyi Intézetet.

Az állategészségügyi intézetek hálózatának kiépítése során a Kaposvári Állategészségügyi Intézet – mint a második vidéki intézet – 1951. április 20-án kezdte meg működését. Ezt megelőzően 1928-tól az Országos Állategészségügyi Intézet Budapesten és 1949-től a Debreceni Állategészségügyi Intézet működött. Az egyre növekvő állategészségügyi feladatok tették szükségessé, hogy az ország intenzív állattenyésztő területén, a Dunántúlon is létesüljön intézet, annál is inkább, mivel a debreceni intézet működési területét kivéve az ország egész területéről küldött nagyszámú vizsgálati anyag feldolgozása az Országos Állategészségügyi Intézetet túlterhelte.

Ilyen előzmények után az Intézet felépítéséhez szükséges beruházás már az első ötéves terv célkitűzései között szerepelt. A F. M. telekvásárlása és a pénzügyi fedezet biztosítása után az építkezések a város nyugati részén elterülő, 3407 négyszögölnyi szabad területen 1950-ben meg is kezdődtek, s 1951 áprilisára az Intézet teljesen elkészült. Az építkezésre kijelölt hely feltöltése hatalmas földmunkát igényelt, majd a sík, de teljesen kopár terület befásítása is sok munkával járt.

Az Intézet téglalakú főépülete fiatal park közepén fekszik. Az épület tengelyében hosszanti folyosó választja el az abból két oldalra nyíló laboratóriumi helyiségeket. A főépületben kapott helyet ezenkívül a táptalajkunya, az iroda, valamint a központi fűtésre szolgáló kazánház. Külön épület a kisállatok háza, ahol a laboratóriumi kísérleti állatok elhelyezésére,

tenyésztésére és elkülönítésére alkalmas helyiségek vannak. Ugyanebben az épületben van a két személygépkocsi befogadására alkalmas garázs és szerszámkamra.

Az Intézettel egy időben épült két 2×2 szobás, összkomfortos ikerlakóház, egyik a készenléti szolgálatot tartó szakállatorvos, másik a telepfelügyelő számára.

A lakásokhoz kert és gazdasági udvar is tartozik.

Az Intézet sikeres megindítása *Szécsényi István dr.*-nak, az Intézet első igazgatójának az érdeme, aki a felszerelések, beszerzések és a működés megszervezése terén fáradhatatlanul tevékenykedett.

A működési szabályzat értelmében feladatunk azoknak az állategészségügyi laboratóriumi diagnosztikai vizsgálatoknak az elvégzése, melyek a gyakorló állatorvos feladatkörét meghaladják, vagy amelyeknek az elvégzéséhez különleges laboratóriumi szakképzettség és felszerelés szükséges.

Az Intézet felett a főfelügyeletet a földművelésügyi miniszter gyakorolja. Az Országos Állategészségügyi Intézet igazgatója az intézet szakmai, gazdálkodási és számviteli munkája felett szakfelügyeletet gyakorol.

Működési területünk Somogy, Tolna, Baranya megye, valamint Pécs megyei jogú város egész területe, 1955. november 1-től kezdődően Zala megye egész területe is.

Az Intézet feladatainak elvégzésére a kívánalmaknak megfelelően osztályokra vagy részlegekre tagozódik, melyeknek élén felelős vezetők, az osztályvezetők (részlegvezető szakállatorvosok) állnak. Jelenleg a következő tagozódásban működik az Intézet.

A *kórbonctani és bakteriológiai* osztály végzi az emlős állatok hulláinak vizsgálatát, kórbonctani, bakteriológiai, szövettani eljárásokkal és kísérleti állatoltással, szükség esetén az állatok tartási helyén. Végzi a tejminták bakteriológiai és egyszerűbb kémiai vizsgálatát, az állati eredetű élelmiszerek, növényi és állati eredetű takarmányok, víz és egyéb minták bakteriológiai vizsgálatát – *A baromfi, a halak és a méhek* betegségeinek osztálya végzi a baromfihullák, tojások, halak, ikrák, méhek és lépek kórjelző vizsgálatát, kórbonctani, bakteriológiai, esetleg szerológiai eljárásokkal és kísérleti állatoltással, szükség esetén az állatok tartási helyén, illetőleg a tógazdaságokban vagy a méhészetben; ellenőrzi a baromfityphuszűrővizsgálatokat és állategészségügyi szempontból a baromfikellető-állomásokat. – A *szserológiai* osztály végzi a vérminták, tej- és ondóminták szerológiai vizsgálatát, valamint egyéb szerológiai munkákat. A *parazitológiai* osztály végzi a hullák, bélsár, bőrkaparék és egyéb vizsgálati anyagok parazitológiai vizsgálatát, szükség esetén helyszíni vizsgálatokkal kiegészítve. Ellenőrzi a parazitológiai vizsgálóállomások munkáját. Az *előkészítő* osztály a vizsgálatokhoz szükséges különféle táptalajok előállításáról gondoskodik. A vér-, tej-, trichomonasvizsgálatokhoz kiküldendő csövek, anyagok, előkészítését végzi, valamint megtisztítja és sterilizálja a használt üvegeket, eszközöket. – A *gazdasági* csoport elkészíti az Intézet költségvetési előirányzatát. Ellátja az Intézet pénz-, anyag-, munkaerő- és beralapgazdálkodási, beruházási és felújítási, továbbá mindennemű pénztári és számviteli teendőit.

Az Intézetbe naponként beérkező vizsgálati anyagok mennyisége az igényeknek megfelelően bizonyos határon belül ingadozik. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy időszakonként vagy bizonyos napokon egyik-másik osztály sokkal több munkát végez, mint amennyit létszáma megenged, tekintettel arra, hogy a romlandó vizsgálati anyagokat a beérkezés napján fel kell dolgozni. Bizonyos feladatok idényszerűen, évszakonként jelentkeznek, nevezetesen a parazitológiai, a hal- és a méhvizsgálatok. Ennélfogva az egyes osztályok munkakörét szigorúan

II. VIDÉKI ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZETEK TÖRTÉNETE DOKUMENTUMOKBAN

elhatárolni nem lehet, hanem egymás kölcsönös segítségével, szükség szerint a munkaerő átcsoportosításával biztosítható a vizsgálati anyagok maradéktalan és gyors feldolgozása.

A dolgozók létszáma 1951-ben 12 volt. Az azóta megnövekedett feladatok ellátására a létszám fokozatos emelése vált szükségessé, így 1952-ben 16, 1953-ban 19, 1954-ben 20 állandó dolgozója volt az Intézetnek. Ez a létszám 1955-ben egy állatorvosi, 3 állategészségügyi felcseri és 1 hivatalsegédi állás megszűnésével 15 főre csökkent, mivel a F. M. XIII. B. 821 – 232/1954. sz. rendeletével 1954. november 1-től kezdődően a működési területen levő szocialista szektor baromfiállományának a jelzett időpontig általunk végzett rendszeres baromfityphus-szűrővizsgálatát, valamint tuberkulózisát a kezelő állatorvosok hatáskörébe utalta. Az Intézet ezeket a vizsgálatokat azóta csak kémpróbaszerűen ellenőrzi.

Az utóbbi 3 esztendő alatt viszont új munkaterületet kapott az Intézet; 1957 óta végzi a trichomonas-vizsgálatokat, a keltetőállomások, valamint a mintaközségek és parazitológiai vizsgálóállomások ellenőrzését, 1958 óta az élelmiszerek bakteriológiai vizsgálatát, ez év január 1-től pedig a hal- és méhbetegségek felderítésére irányuló vizsgálatokat is. E feladatok elvégzéséhez a létszám emelése vált szükségessé. A jelenlegi létszám 19 főből (6 szakállatorvos, 1 áeü. felcser, 5 laboráns, 3 kiegészítő munkaerő, 1 pénzügyi előadó, 2 adminisztrátor, 1 gépkocsivezető) áll.

Az elmúlt 10 esztendő alatt végzett munka számszerű adatait éves csoportosításban táblázat szemlélteti.

Év	Diagnosztikai osztály*					Szerológiai és parazitológiai osztály						
	Emlőshulla és szerv	Baromfihulla és szerv	Egyéb bakteriológiai vizsg.	Szövetteni vizsg.	Egyéb vizsg.	Emlős vérminta	Tejmintá ABR-pórával	Ondóminta	Helyszíni baromfi-vérvizsg.	Baromfi-tuberkulózis	Parazitológiai vizsg.	Helyszíni vizsg.
1951	638	2268	2	–	19	22 391	22	19	175 034	18 910	5 997	38
1952	1972	6783	263	38	28	16 684	7 014	16	247 705	30 855	24 960	70
1953	3015	5417	833	274	167	43 951	14 067	39	210 767	34 390	50 731	143
1954	2498	2107	840	631	249	79 933	16 810	41	102 793	22 265	38 964	87
1955	3572	2305	1648	684	260	35 596	6 694	12	46 943	2 100	42 040	82
1956	1381	4035	1105	400	270	21 519	4 470	27	22 242	–	29 639	102
1957	1070	1467	1441	492	966	9 029	806	23	33 821	67	19 910	95
1958	1952	1019	5420	474	1295	10 166	834	701	38 612	314	19 085	101
1959	1646	2643	5615	462	1025	8 143	860	203	26 392	9 630	13 875	190
1960	2769	6654	7222	400	1134	9 301	913	113	21 118	58	17 981	260

* A kórbonctani és bakteriológiai, valamint a baromfi, a hal és a méh betegségeinek osztálya együtt.

A táblázat adataiból megállapítható, hogy a beküldött vizsgálati anyagok száma 1956-ig általában évről évre emelkedett. Az ellenforradalmi események következtében a vizsgálatok száma csökkent ugyan, mely 1957-ben is megmutatkozott, ettől az időponttól kezdve azonban rohamosan emelkedő tendenciát mutat. A brucellosis elleni kötelező vérvizsgálatok megszűnésével az utóbbi években a vérvizsgálatok száma csökkent, úgyszintén kevesebb a baromfi-vérvizsgálatok, valamint a tuberkulózisok száma is, mivel ezt a feladatot a már említett rendelettel a szocialista szektor kezelő állatorvosai vették át. Feltűnően – csaknem kétszeresére – emelkedett viszont az utóbbi két évben az emlős- és baromfihullák száma, valamint az

élelmiszerek és egyéb állati eredetű termékek bakteriológiai vizsgálata. Ez a rohamos emelkedés nyilván azzal magyarázható, hogy a nagyüzemi gazdálkodásra való fokozatos, majd teljes áttéréssel kapcsolatos állategészségügyi feladatokból az Intézet jelentékeny részt vállalt, továbbá az utóbbi években a megváltozott viszonyok igen sok új állategészségügyi feladat végrehajtását jelentik, melynek laboratóriumi diagnosztikai vonatkozása az Intézet munkájában is természetszerű emelkedést eredményez. Ezek a feladatok a számok tükrében azt jelentik, hogy 1960-ban egy állatorvosra 13 551 vizsgálati anyag jutott, nem számítva a helyszíni kiszállások alkalmával végzett munkát.

Az elmúlt évek során a gyakorló állatorvosok részéről az igény, az Intézet részéről a segítség egyre nőtt. Igyekeztünk megbízható és gyors diagnózissal minden segítséget megadni a fertőző és egyéb betegségek leküzdéséhez, tudatában annak, hogy számtalan gazdasági kárt okozó betegséggel szemben csak a laboratóriumi vizsgálatok eredménye birtokában tud a gyakorló állatorvos eredményesen küzdeni. A szerológiai osztály a brucellosis, a takonykór, a tenyészbénaság; a baromfiosztály a baromfityphus és -gümőkór elleni küzdelemből tevékenyen és jelentős részt vállalt, nagyszámú parazitológiai vizsgálat pedig azt bizonyítja, hogy az ország erősen fertőzött dunántúli megyéiben e vizsgálatok elvégzésére multhatatlanul szükség volt.

Az Intézet eredményes működésének alapvető feltétele *a gyakorlattal való szoros kapcsolat* megteremtése. Különösen fontos a jelen időszakban ennek hangsúlyozása, tekintettel arra, hogy a nagyüzemi gazdálkodásra való áttérés kapcsán, legtöbbször olyan kérdések megoldásában kell segítséget nyújtanunk, melyek a tartás, elhelyezés, takarmányozás terén jelentkeznek. E kérdések esetenként csak az adott helyi lehetőségek mérlegelésével oldhatók meg, ezért amikor szükségesnek látszik, a helyszínen a kezelő állatorvossal együtt igyekszünk egy-egy állami gazdaságban vagy termelőszövetkezetben mutatkozó kártételeket a legkisebbre csökkenteni. A gyakorlatot folytató állatorvosok részéről az igény az utóbbi években e tekintetben erősen megnövekedett. Míg 1958-ban 101, 1959-ben 190 esetben, addig 1960-ban 260 alkalommal végeztünk helyszíni vizsgálatot.

Az Intézet rutinvizsgálatokra van ugyan elsősorban berendezve, s feladata a laboratóriumi diagnosztikai munkák elvégzése, emellett azonban szakemberei kutatómunkával is foglalkoznak. E munkák természetszerűen elsősorban a mindennapos vizsgálati anyagok eseteiből adódnak. Az elmúlt 10 év alatt összesen 15 gyakorlati vonatkozású dolgozat jelent meg szakállatorvosaink tollából, köztük egy állatorvosdoktori értekezés. A motoros keltetőgép üzemből fertőtlenítése c. dolgozat országosan elfogadott újítként látott napvilágot. Jó kapcsolataink vannak a tudományos munka területén a helybeli közkórház laboratóriumával, valamint a Somogy megyei KÖJÁL-lal. E kapcsolatok eredményeképpen a Heine-Medin-betegségre vonatkozó szerológiai adatok 1957-ben közös szakközlemény formájában jelentek meg.

Az állatorvosok szakmai továbbképzése szakközlemények, a mindennapos boncolói esetek, valamint a helyszíni kiszállások megbeszélése útján történik. Ezt a célt szolgálják az állategészségügyi intézetekben félévenként megtartott tapasztalatcserék, valamint a havonként megrendezett szakszervezeti továbbképző előadások, tudományos ankétokon, kongresszusokon való részvétel is. A TIT keretében rendezett klubesteken, a Falusi Téli Esték előadássorozat keretében, a megyei továbbképzésen, valamint a szocialista szektor baromfi telepvezetői részére szakállatorvosaink az elmúlt évek során előadásokat tartottak. Több esetben szakmai

bemutatót rendeztünk baromfivérvizsgálók részére, valamint a baromfi tuberkulinozása technikájának elsajátítására. Minden évben 15–20 ötéves állatorvostanhallgató 1 hónapos kötelező járványtani gyakorlatát az intézetben tölti. A szakmai ismeretek bővítésére 409 kötetes intézeti szakkönyvtár áll rendelkezésre, s ugyanazt a célt szolgálja a rendszeresen érkező 8 hazai és 13 külföldi folyóirat is.

A kisegítő munkaerők továbbképzésére szakállatorvosaink az elmúlt évek során heti 2 óra elméleti és gyakorlati oktatást tartottak. Emellett az osztályokon belüli cserékkel biztosítjuk, hogy valamennyi szükséges szakmai ismeretet elsajátítva, szabadságolások, helyettesítések idejére a munka zökkenőmentes elvégzése biztosítva legyen. Ezen kívül lehetőséget nyújtunk a dolgozók részére, hogy a budapesti Országos, valamint a vidéki intézetekben tapasztalatcseréken vegyenek részt, ahol egymás munkamódszereit megismerik, az ott látottakat hasznosítják.

Állatorvosaink tevékenyen részt vesznek a tsz-patronálási munkában is. Egy szakállatorvosunk 1 hónapon át, 1 kisegítő dolgozónk pedig már második esztendeje segíti munkájával a termelőszövetkezetek fejlődését.

Az elmúlt években lengyel, bolgár és keletnémet állatorvosok több alkalommal meglátogatták Intézetünket, az Intézet igazgatója az elmúlt évben tíznapos látogatáson volt az NDK-ban. További szakmai fejlődésünk érdekében mindenképpen kívánatos volna, hogy szakállatorvosaink a jövőben fokozottabban vegyenek részt külföldi tapasztalatcseréken.

Felettes hatóságaink segítő támogatását látjuk azokban a beszerzésekben, építkezésekben és beruházásokban, melyekkel egyrészt munkánk könnyebb végzését segítik elő, másrészt dolgozóink lakásgondjait enyhítik. Az utóbbi esztendőben vegyszerkamrát, szénatárolót, valamint elkülönítő ólakat építettünk, jelenleg pedig raktár építése van folyamatban. Az elmúlt év őszére elkészült egy 2×2 szobás, összkomfortos ikerlakóház közel 400 000 forintos beruházással. Mindezekkel együtt az Intézet ingatlanértéke az 1951. évi 83 148 forinttal szemben 1961-re 144 9716 forintra emelkedett. Jelenleg két négylakásos ikerháza van az Intézetnek.

Igen nagy segítséget jelentett a növekvő helyszíni kiszállások lebonyolítására a 2 és fél évvel ezelőtt kapott új gépkocsi.

Az Intézet szakmai felszerelése állandóan szaporodik. Ezeknek értéke 1951-ben 482 030 Ft volt, az 1961-es érték 749 878 Ft. Az Intézet jelenlegi berendezése és az új műszerek az eredményes szakmai munka elvégzéséhez szükséges feltételeket biztosítják.

Személyi vonatkozásban az Intézet vezetésében az elmúlt 10 év alatt több alkalommal történt változás. Az első igazgatótól, *Szécsényi István dr.*-tól 1953 januárjában *Holló Sándor dr.* igazgató vette át a vezetést, majd 1954 júniusától a jelenlegi vezető irányítja az Intézetet. Ezek a változások nem voltak közömbösek, mégis nyugodtan állíthatom, hogy minden évben elvégeztük a ránk bízott feladatokat, ennek pedig a személyi állomány stabilizálódása és a bizalom megszilárdulása egyik feltétele. Az Intézet begyakorolt szakmai és kisegítő személyzettel működik, akiknek nemcsak munkája, de egymáshoz való viszonya is hosszú időre biztosítani látszik a feladatok jó elvégzéséhez szükséges munkaszellemet.

A jó munkavégzésnek konkrét bizonyítékai is vannak. Az elmúlt évek során több dolgozó pénzjutalmat és dicséretet kapott *Fias Jánosné* állategészségügyi felcser 1956-ban „Kiváló dolgozó” kitüntetésben, dr. Tóth Istvánné kisegítő pedig 1959-ben miniszteri dicséretben részesült. Az Intézet vezetője 1955-ben a „Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója” kitüntetést kapta meg.

Dolgozóink részt vettek az újító mozgalomban, a munkafelajánlásokban és munkaversenyekben, s nem egyszer elnyerték az állategészségügyi intézmények vándorzászlaját. A takarékosági szempontok figyelembevételével az Intézet és környékének szépítése terén éveken át nagyértékű társadalmi munkát végeztek, s munkájuk könnyebbé tételét elősegítő ötleteikért több alkalommal pénzjutalomban részesültek. Munkánk jó elvégzése céljából rendszeresen termelési értekezleteket tartunk, ahol munkafeladatainkat és problémáinkat tárgyaljuk meg.

Úgy gondolom, a vázoltak alapján megállapítható, hogy az elmúlt 10 év alatt végzett munka nem volt hiábavaló. Igyekeztünk annyi segítséget nyújtani szocialista mezőgazdaságunknak, amennyi erőnkől jutott. Egészen bizonyos, hogy az elkövetkezendő években megnövekedett feladatok elvégzéséhez még több munkára, még jobb szakmai felkészültségre, a gyakorlattal való még szorosabb együttműködésre lesz szükség. Dolgozóink lelkiismeretes munkavégzése, egymás megbecsülése a biztosítéka annak, hogy a jövőbeni feladatokat sikeresen elvégezzük, s ezzel jelentősen hozzájáruljunk állategészségügyünk s ezen keresztül nagyüzemi mezőgazdaságunk sikeres fejlődéséhez.

Beszámolóom végeztével ezúton is köszönetet mondok az Intézet jelenlegi dolgozóinak és azoknak a volt munkatársaimnak, akik rövidebb-hosszabb ideig az Intézetben működtek.

A Kaposvári Állategészségügyi Intézet 20 éves működése

Hódy András dr.

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1971. 26 (8). 466–468.

A Kaposvári Állategészségügyi Intézet 20 évvel ezelőtt – 1951. április 20-án – kezdte meg működését. Akkor intézetünk volt a második vidéken létesülő, s mind a mai napig a Dunántúl egyetlen állategészségügyi intézete.

Az első 10 évről számot adtunk a Lap 1961. évi 11. számában, most az újabb 10 esztendő feladatairól, a végzett munkáról, valamint azokról az eseményekről számolunk be, melyek az intézet elmúlt 10 esztendejét jellemzik.

A hosszanti folyosóval elválasztott téglalakú főépület ad jelenleg is otthont az egyes laboratóriumi helyiségeknek, amelyeknek bővítésére a helyi adottságoknál fogva eddig nem kerülhetett sor.

Fő feladatunk továbbra is a gyakorló állatorvosok feladatkörét meghaladó diagnosztikai jellegű munkák végzése. Ez a feladat az utóbbi 10 év során is egyre bővült, nevezetesen 1959-től kezdődően végezzük a különféle takarmánykeverékek és alapanyagok bakteriológiai vizsgálatát, 1961-től a hal- és méhkórtani vizsgálatokat, újabban pedig a MÉM Állategészségügyi és Élelmiszerhygiéniai Főosztályának 77.533/1/1970. sz. rendelkezése a vadon élő állatok betegségeinek felméréséhez szükséges laboratóriumi vizsgálatok elvégzését is az állategészségügyi intézetek hatáskörébe utalta.

Mindezeket a feladatokat a megnövekedett állatorvos- és kiségitő létszám, s lényegében a korábbi évekkel azonos munkafeltételek mellett végeztük, változatlanul a működési területünk, Somogy, Tolna, Baranya, Zala megye és Pécs megyei város területére kiterjedően.

Részben az új feladatok elvégzése, részben pedig a vizsgálati anyagok számszerű növekedése szükségessé tette, hogy az elmúlt évek folyamán bizonyos osztályokon belüli átcsoportosítást hajtsunk végre, aminek az volt a célja, hogy az egyes munkakörök körülhatárolása mellett a munkavégzésünket rugalmasabbá tegyük.

Ennek érdekében a 20 esztendő folyamán, a személyi változásokat is figyelembe véve, az egyes részlegek egymáshoz közelálló szakmai igényeinek felméréseivel új munkaterületeket alakítottunk ki. Így a már kezdetben is a *diagnosztikai osztályhoz* mint szerves egységhez tartozott az emlősállatok kórbonctani és bakteriológiai vizsgálata, valamint az ezzel kapcsolatos egyéb kiegészítő vizsgálatok, továbbá az élelmiszer, takarmány, víz stb. bakteriológiai vizsgálata. A szövettani vizsgálatokat is az említett osztály végzi, és felügyel a diagnosztikai és egyéb vizsgálatokhoz szükséges táptalajok elkészítésére. A baromfihullák laboratóriumi vizsgálatára külön helyiséggel nem rendelkezünk, ezért a baromfi-diagnosztikai vizsgálat is az említett komplexum keretén belül történik.

A *parazitológiai* vizsgálatokat eredetileg ugyancsak a diagnosztikai osztály végezte, már a kezdeti években azonban olyan mennyiségben érkezett a vizsgálati anyag, hogy gondoskodni kellett a jelenleg is önállóan működő *parazitológiai részleg* létrehozásáról.

A *szserológiai osztály* az intézet működésének első éveiben is mint külön egység működött, tekintettel arra, hogy már 1951-től kezdődően nagyszámú szűrővizsgálat elvégzése volt a feladata.

Az említett szervezeti felépítésben működött Intézetünk 1961-ig. Ezt követően a hal- és méhdiagnosztikai vizsgálatok is az intézet feladatkörébe kerültek. Az új feladat részben személyi, részben szakmai gondokat jelentett, mivel a hal- és méhkórtani ismereteket jórészt önképzéssel kellett megszerezni, továbbá az új munkahely megteremtése zsúfoltságot eredményezett, mivel a munkavégzés feltételeit a meglévő adottságokból kellett megteremteni. Ennek érdekében átmenetileg nélkülözhető munkahelyeket szüntettünk meg, hogy kialakítható legyen egy közös részleg, amely a parazitológiai, a hal- és a méhkórtani vizsgálatokat együttesen végzi.

Az utóbbi években azonban elsősorban a méh- és a halkórtani vizsgálatok száma olyan mértékben emelkedett és állandósult, hogy a közös részleg keretei szűknek bizonyultak a feladat ellátására. Ennélfogva a jelenlegi megoldást, vagyis olyan átcsoportosítást kellett végrehajtani, melynek során a parazitológiai vizsgálatokat, valamint a *hal- és méhkórtani diagnosztikát* külön részleg látja el.

Mindezeknek a feladatoknak az elvégzéséhez szükség volt a személyi létszám állandó növelésére és a megfelelő felszereléssel való ellátásra.

Dolgozóink létszáma 1951-ben 12 volt. 10 év múlva ez a létszám 19-re emelkedett, jelenleg pedig 27 fő dolgozik az intézetben: 7 szakállatorvos, 1 pénzügyi főelőadó, 1 előadó, 1 adminisztrátor, 1 állatorvos-szaksegéd, 8 laboráns, 6 szakmunkás és 2 gépkocsivezető.

Az elmúlt 20 esztendő alatt végzett munka számszerű adatait éves összeállításban a *táblázat* szemlélteti.

A táblázat adataiból megállapítható, hogy elsősorban az emlős- és baromfihullák, valamint a szerológiai vizsgálatra beküldött vizsgálati anyagok száma általában kisebb-nagyobb hullámzással évről évre emelkedett. 1952-től 1954-ig feltűnően sok volt a szerológiai és a helyszíni baromfi-vérvizsgálatok száma, amely a takonykór és a brucellosis, valamint a baromfitífusz-fertőzöttség intézetek által végzett felderítésére irányult. Mindkét vizsgálat a további években csökkent, mivel egyrészt a nagyarányú szerológiai szűrések befejeződtek,

másrészt pedig 1955-től kezdődően a szocialista szektor baromfiállományának szűrővizsgálata, valamint tuberkulinozása a továbbiakban a kezelő állatorvos feladata lett.

A végzett munka adatai

Év	Emlőshulla és -szerv	Baromfi-hulla és -szerv	Bakteriológiai	Szövetetani	Szerológiai vizsgálat			Helyszíni baromfi-vizsgálat	Baromfi-tuberkulinozás	Parazitológiai	Hal-	Méh-	Helyszíni vizsg.
					vizsgálat								
			vér	tej	ondó	vizsgálat							
1951	638	2 268	91	–	22 391	22	19	175 034	18 910	5 997	–	–	38
1952	1972	6 783	291	38	16 684	7 014	16	247 705	30 855	24 960	–	–	70
1953	3015	5 417	1000	274	43 951	14 067	39	210 767	34 390	50 731	–	–	143
1954	2498	2 107	1089	631	79 933	16 810	41	102 793	22 265	38 964	–	–	87
1955	3572	2 305	1908	684	35 596	6 694	12	46 943	2 100	42 040	–	–	82
1956	1381	4 035	1375	400	21 519	4 470	27	22 242	–	29 639	–	–	102
1957	1070	1 467	2407	492	9 029	806	23	33 821	67	19 910	–	–	95
1958	1952	1 019	6715	474	10 166	834	701	38 612	314	19 085	–	–	101
1959	1646	2 643	6640	462	8 143	860	203	26 392	9 630	13 875	–	–	190
1960	2769	6 654	8356	400	9 301	913	113	21 118	58	17 981	–	–	260
1961	2647	5 729	13525	521	8 178	739	115	15 367	650	13 191	68	2 358	270
1962	3063	4 103	12166	1189	28 981	727	101	15 967	–	13 408	115	9 009	203
1963	3004	4 106	12875	1049	29 556	329	90	17 572	–	6 940	291	23 151	201
1964	3089	5 229	15590	1331	24 251	22	10	17 812	–	7 947	646	14 713	265
1965	2248	5 129	13940	1951	50 255	370	28	14 278	–	10 652	715	28 252	278
1966	2885	8 311	16609	2315	64 451	869	59	15 787	–	8 647	1049	5 721	360
1967	2802	7 195	10924	2157	73 169	12 128	47	19 712	–	7 818	476	8 269	323
1968	2983	6 633	12927	1466	107 774	17 710	118	18 307	–	4 757	291	6 502	329
1969	2588	11 547	20050	2275	112 438	5 874	87	15 886	–	7 700	478	4 136	379
1960	3655	23 283	32956	4114	114 152	4 644	101	–	–	6 272	2716	4 194	331

Nagyarányú parazitológiai szűrővizsgálatot végeztünk az 1951–1962. években, amely első sorban a májmételes fertőzöttség felderítésére irányult.

Az emlőshullák száma az 1962–1964. években, valamint 1970-ben volt a legmagasabb, utóbb pedig, főleg 1970-ben, rohamosan emelkedett a baromfi-diagnosztikai vizsgálatok száma. Ezzel egyidejűleg a bakteriológiai és a kórszövetetani vizsgálatok számában is lényeges emelkedés tapasztalható.

A szerológiai osztályon elsősorban a brucella-mentesítéssel, valamint az exportszállítással kapcsolatos szarvasmarha- és sertésvérminták, valamint a tej- és ondóminták száma az utóbbi 4 esztendőben 100 000 körül mozgott. A vizsgálatok száma és üteme szorosan összefügg a szarvasmarha-állományok minősítésének sorrendjével, valamint a folyamatos exportszállításokkal.

Az 1961-től megindult hal- és méhkórtani diagnosztikai vizsgálatok, főleg az első években, valamint az atkakór felderítésére irányuló szűrővizsgálatok során adtak sok munkát. A már évek óta nagyjából azonos szinten mozgó vizsgálatok azt jelzik, hogy mindkét területen eredményes volt az állategészségügy beavatkozása. Jelenleg elsősorban a halparazitózisok felszámolása adja a legtöbb gondot, az atkakór állandó veszélye mellett.

A vadon élő állatok egészségügyi helyzetének felmérésére 1970-ben öz, mezei nyúl, róka és fácán, valamint mezeinyúl-vérminta került vizsgálatra. A vadásztársaságok, valamint egyéb vadgazdálkodási szervek által küldött lőtt, esetleg betegen vagy elhullva talált vadak diag-

nosztikai vizsgálatát parazitológiai vizsgálattal is kiegészítettük, a mezeinyúl-vérmintákat pedig elsősorban brucellosisra, ezenkívül tularaemiára és leptospirosisra is megvizsgáltuk.

Az ismertett adatok bizonyítják, hogy a gyakorló állatorvosok részéről mutatkozó, egyre növekvő igényeket az intézet igyekezett kielégíteni. A részünkről eredményközléssel adott segítséget rendszerint kiegészítjük a diagnózishoz kapcsolódó tennivalókra történő utalással is.

A gyakorlattal való szoros együttműködésünkhöz szervesen hozzátartozik a *helyszíni vizsgálatok* elvégzése. Az intézet ilyen irányú igénybevétele évek óta egyre inkább fokozódik, ami nemcsak eredményes működésünk alapvető feltétele, hanem jelzi a gyakorlattal való kapcsolat megteremtésének fontosságát és azt, hogy egy-egy bántalom megelőzéséhez vagy felszámolásához a laboratóriumi diagnosztikai vizsgálatok eredményének helyes értelmezése és értékelése esetenként csak a helyi viszonyok mérlegelésével lehetséges.

Intézetünk szakemberei *kutatómunkával* is foglalkoznak, jóllehet elsőrendű feladatunk a diagnosztikai tevékenység elvégzése. E szoros munka kapcsolatban van a rutinvizsgálatok mindennapi eseteivel, és elsősorban a gyakorlatban adódó problémák megoldását célozza, bár a szakcikk között kazuisztikai közlések is szerepelnek.

Az intézet fennállása óta 21 tudományos és 5 ismeretterjesztő közlemény jelent meg állatorvosaink tollából. A tudományos közlemények részint az egyes fertőző betegségekkel kapcsolatosak, részint pedig olyan kérdéseket tárgyalnak, amelyek az üzemszerű állattartás problémái. Így kidolgoztuk a motoros keltetőgép üzemi fertőtlenítését (1954), foglalkoztunk többek között a fiatal pulykák trichomonadosisával (1956), a bárányok között jelentkező paratífuszjárvánnyal (1959), a baromfikolera antibiotikumokkal történő gyógyításával (1961), a mycoplasma-mastitis jelentőségével (1966), az allergiás eredetű bőrelváltozásokkal (1969) stb.

Az ismeretterjesztő közlemények zömmel a nagyüzemi baromfitartással kapcsolatos kérdéseket tárgyalták, és elsősorban a mezőgazdaságban dolgozó szakemberek igényének kielégítését célozták. Hasonló jelleggel állítottuk össze a „Méhegészségügyi ismeretek állatorvosok és méhegészségügyi felelősök részére” c. kiadvány egyik fejezetét, valamint a bejelentési kötelezettség alá tartozó és egyéb fontosabb méhbetegségekkel kapcsolatos ismertetőt.

Az elmúlt 20 esztendőben 78 szakmai jellegű előadást tartottunk. Ezek az előadások az Állatorvostudományi Egyetemen, az állatorvos-továbbképzés során, valamint ankétokon, értekezleteken és a mezőgazdasági nagyüzemek egyes ágazataiban dolgozó szakemberek részére hangzottak el.

A végzett munkánk ismertetése, valamint a vizsgálati anyagok összesítője a 2 évenként megjelenő intézeti évkönyvekben részletesen fellelhető.

A tudományos munka területén jó kapcsolatunk van a helybeli megyei kórház, valamint a Somogy megyei KÖJÁL laboratóriumával. E kapcsolatok eredménye volt az állategészségügyi szakemberek és az állattartással foglalkozó dolgozók brucellás fertőzöttségének felmérésére irányuló szerológiai vizsgálatok elvégzése Somogy megyében, továbbá a *Heine-Medin*-betegségekre vonatkozó szerológiai adatok feldolgozása, amelynek értékelése 1957-ben közös szakközlemény formájában jelent meg. Elvégeztük a tuberkulin és a flein humán vonatkozású összehasonlító vizsgálatát, továbbá vizsgálatokat végeztünk a humántuberkulin, valamint a trichophytiasis szerodiagnosztikájára vonatkozólag. Részt vállaltunk a Hidrológiai Társaság és a Magyar Agrártudományi Egyesület helyi csoportja, a Vöröskereszt Somogy megyei vezetősége és a Kaposvárott alakult Megyei Egészségtudományi Bizottság munkájában,

valamint a Természettudományi Múzeum állattárának faunisztikai célú parazitagyűjtésében, továbbá a zoonózisok jelentkezése esetén együttműködtünk a közös tennivalók végrehajtásában.

Minden évben 15–20 ötéves hallgató vesz részt 1 hónapos járványtani gyakorlaton intézetünkben. Ez idő alatt elsősorban a diagnosztikai osztály munkáját ismerik meg, a vizsgálati anyagok feldolgozása során pedig elsajátítják a kórisme kialakításához szükséges szempontokat. Lehetőséget adtunk számukra, hogy az intézet valamennyi munkaterületén tájékozódjanak, s adott esetben a helyszíni vizsgálatokban is részt vegyenek.

Az intézetben működő állatorvosok továbbképzése a szakirodalom folyamatos tanulmányozása, az intézeti diagnosztikai esetek, valamint a helyszíni vizsgálatok tapasztalatainak megbeszélése, továbbá az állategészségügyi intézetekben megtartott tapasztalatcserék útján történik. Ezt a célt szolgálja a továbbképző előadásokon, tudományos ankétokon, kongresszusokon való részvétel is. 2 állatorvosunk az Állatorvostudományi Egyetemen szervezett 2 éves szakállatorvos-képzésre nyert felvételt.

A kisegítő munkaezők továbbképzésére az elmúlt évek folyamán intézetünk szakállatorvosai heti több órás elméleti és gyakorlati oktatást tartottak. Ezt követően az osztályokon belüli cserékkel biztosítjuk, hogy dolgozóink valamennyi munkaterület szakmai ismereteit elsajátítsák, és a szükséges munkafolyamatokat kölcsönösen megismerjék. További lehetőség a dolgozók részére, hogy a többi intézetben rendezett tapasztalatcseréken részt vehetnek, amelyek során egymás munkamódszerének megismerésével hasznos ismeretekre tesznek szert.

Szakmai fejlődésünket segíti a minden évben újabb anyaggal bővülő szakkönyvtár, valamint több hazai és angol, német, orosz nyelvű szakfolyóirat.

Az elmúlt évek során részt vettünk az NDK szakintézményeinek látogatására szervezett tanulmányúton, valamint egy állatorvosunk Kubában teljesített szolgálatot 2 éven át. Dán, lengyel, jugoszláv, cseh és NDK-beli állatorvos- és állattenyésztő-küldöttség több alkalommal meglátogatta intézetünket. A helybeli Felsőfokú Állattenyésztési Technikum, valamint iskolák, szaktanfolyamok, a biológiai szakcsoportok hallgatói, továbbá szakmai érdeklődők rendszeresen látogatják az intézetet.

Felettes hatóságunk támogatását és elismerését dokumentálja a 20 év alatt állandóan fejlődő laboratóriumi felszerelésünk, valamint azok a kitüntetések és jutalmak, amelyeket dolgozóink az elmúlt évben kaptak. Eddig 3 állatorvos részesült miniszteri kitüntetésben, másik 2 dolgozónk pedig miniszteri dicséretben.

Az elmúlt évben intézetünk ünnepi szakülést rendezett felszabadulásunk 25 éves évfordulója alkalmából. Az ünnepi ülésen felettes hatóságunk, testvérintézményeink, valamint működési területünk képviselői és meghívott vendégek vettek részt. A szakülésen állatorvosaink szakmai előadásokat tartottak, és beszámoltak az intézetben végzett tudományos jellegű vizsgálatokról.

Jóllehet az intézeti munkát nehéz számokban vagy más értékben kifejezni, ennek ellenére biztosak vagyunk abban, hogy gyakorlatilag is realizálódott az intézeti munkavégzés, amelynek jelenlegi vagy még inkább a jövőbeni tennivalói nélkül a mezőgazdaságunk fejlődéséhez szükséges állategészségügyi feltételek nem biztosíthatók. S hogy ezek a feltételek milyen differenciált szakmai igényekkel jelentkeznek, azt éppen az állategészségügyi intézmények napjainkban kibontakozó széles körű hálózatának kiépítése jelzi. Ennek során a meglévő állategészségügyi intézetek fejlesztése mellett a közeljövőben a Dunántúlon (Szom-

bathelyen) új intézet létesül, s így ez az intenzív állattenyésztéssel és a 2 állategészségügyi intézettel rendelkező országrész az intézeti ellátás területi felosztásában is a jelenleginél egyensúlyozottabb lesz.

Az állategészségügy fejlesztésének programjában intézetünk bővítése és új laboratóriumi épület létesítése is szerepel. Az intézet fejlesztése immár halaszthatatlan, mivel az eddigi munkakörülményeinken csak a rendelkezésre álló helyiségek eredeti funkcióinak megszüntetésével, továbbá az egyes munkaterületek átcsoportosításával próbáltunk segíteni, végleges és megnyugtató megoldást azonban csak a fejlesztés megvalósulása eredményez, az évek folyamán megsokszorozódott feladatokat ugyanis lényegében a korábbi keretek között végezzük, az elmúlt 20 évben megháromszorozódott személyi létszámmal. Mivel az adott viszonyok között további fejlődés már nem lehetséges, ezért egyrészt meg kell teremteni a jelenlegi munkavégzés jobb feltételeit, másrészt gondoskodni kell az újabb feladatok ellátásához szükséges laboratóriumi munkahelyekről. A fejlesztés során a jelenlegi osztályok átcsoportosítása mellett *vírusdiagnosztikai*, *élelmiszer-higiéniai*, továbbá *kémiai* vizsgálatok elvégzésére, valamint szélesebb körű *kutatómunkára* kell felkészülni. Ezenkívül az eddig hiányzó szociális létesítmények építéséről is gondoskodni kell.

A folyamatban levő fejlesztésre több millió forintos beruházás rendelkezésre áll. Hisszük, hogy az építkezés és az egyéb munkafeltételek biztosításával a jövőbeni feladatokat maradéktalanul ellátjuk.

Végezetül köszönetet mondok ezúton is az intézet jelenlegi dolgozóinak, és mindazoknak akik az elmúlt 20 év alatt, mint volt munkatársaim az intézetben dolgoztak.

A Kaposvári Állategészségügyi Intézet 25 éves működése

Hódy András dr. igazgató

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1976. 31 (6). 347–349.

Negyedszázad az ember életében is jelentős idő, egy létesítmény fennállásában pedig jó alkalom arra, hogy visszatekintsünk az elmúlt évekre, de egyben a jövő feladataira is gondoljunk. Minden évforduló nemcsak az idő múlását jelzi, hanem egyben számvetés is, amely összegezi a végzett munkát, annak minden örömeivel és gondjával együtt.

A Kaposvári Állategészségügyi Intézet – mint a második vidéki intézet – 1951. április 20-án kezdte meg működését. Ezt megelőzően, 1929-től az Országos Állategészségügyi Intézet Budapesten, majd 1949-től a Debreceni Állategészségügyi Intézet végezte azokat a laboratóriumi-diagnosztikai vizsgálatokat, amelyekhez különleges felszerelés szükséges.

Ilyen előzmények után a felszabadulásunk utáni állategészségügyi helyzet és az ország csaknem egész területét ellátó Országos Állategészségügyi Intézet túlterhelése indokolta, hogy a Dunántúl intenzív állattenyésztő területén is létesüljön intézet.

Intézetünk felépítése az első öt éves terv során a város nyugati részén kijelölt, szabad területen 1950-ben hatalmas földmunkával megkezdődött, és 1951 áprilisában teljesen elkészült. A laboratóriumi helyiségeket magában foglaló, téglalakú fő épülettel egyidejűleg létesült a kisállatok elhelyezésére szolgáló épület, valamint egy ikerlakóház, amely 1960-ban egy újabb ikerházzal bővült.

A kezdetben jelentkező igényeknek megfelelt az intézet, már néhány év múlva azonban nemcsak a laboratóriumi helyiségek száma, felszereltsége, de a személyi létszám is kevésnek bizonyult a növekvő feladatok ellátására. Ezek a gondok egyre súlyosabbá váltak, míg 1972-ben Intézetünk életében lényeges változás történt, 10 millió forintos beruházással ugyanis kétszintes, új laboratóriumi fő épület, kisállatház és garázs épült, továbbá a régi laboratóriumi épület átalakítása is megkezdődött. Az intézeti beruházás 1973 őszén befejeződött, s ennek következtében 1974-től a munkakörülmények megváltoztak. A laboratóriumi munkahelyek megfelelő elhelyezésével, valamint a szükséges felszerelések beszerzésével a korábbi évekhez képest lényegesen jobb viszonyok között végezhetjük feladatainkat.

Munkavégzésünk zömét továbbra is a működési szabályzatban lefektetett *diagnosztikai jellegű munkák* adják. Ez a feladat az elmúlt 25 év során állandóan bővült, ugyanis új munkaterületeket kapott az intézet, nevezetesen időrendi sorrendben a Trichomonas-vizsgálatokat, a keltetőállomások, valamint a parazitológiai vizsgáló állomások ellenőrzését, az állati eredetű élelmiszerek, a takarmánykeverékek és -alapanyagok bakteriológiai vizsgálatát, a hal- és méhbetegségek felderítésére irányuló vizsgálatokat és a vadon élő állatok betegségeinek laboratóriumi vizsgálatát.

Mindezeket, az időközben megnövekedett állatorvos- és kisegítő létszámmal, az új laboratóriumi fő épület átadásáig lényegében a korábbi évekkel azonos munkafeltételek mellett végeztük Somogy, Tolna, Baranya, Zala megye és Pécs megyei város területére kiterjedően. Működési területünk később a Szombathelyi Állategészségügyi Intézet létesítésével Zala megyével csökkent. Jelenleg fő feladatunk a fertőző betegségek kórmegállapítása mellett, a minősítő és szűrővizsgálatok elvégzése, a nagyüzemi állattartással kapcsolatos, bejelentési kötelezettség alá nem tartozó, de gazdaságilag jelentős állatbetegségek prevenciója és körjelzése.

Munkánk szemléltetésére megemlítem, hogy az emlősdiagnosztikai osztály és a baromfibetegségek osztálya az elmúlt 25 évben több mint félmillió kórbonctani, kórszövettani és egyéb kiegészítő vizsgálatot végzett, szerológiai vizsgálatra közel másfélmillió minta érkezett, a helyszíni baromfivérvizsgálatok száma 1970-ig több mint egymillió, a parazitológiai vizsgálatok száma közel 400 000, a hal- és méhkórtani vizsgálatok száma pedig 130 000 volt.

1974 óta a vírusdiagnosztikai, valamint a biokémiai-toxikológiai osztály több ezer vizsgálatot végzett. Ezenkívül több mint 5000 helyszíni vizsgálaton vettünk részt.

Az Intézet fejlesztését megelőzően, részben az új feladatok elvégzése, részben a vizsgálati anyagok számszerű növekedése szükségessé tette, hogy a már meglévő osztályokon belül a szakmai igényeknek megfelelően, új munkahelyeket alakítsunk ki. Kezdetben ugyanis a szerológiai vizsgálatokat kivéve, a diagnosztikai osztályhoz tartozott az emlős- és baromfihullák kórbonctani vizsgálatán kívül az élelmiszer, takarmány és víz vizsgálata, a szövettan és a parazitológia, a kiszolgáló egységekkel együtt. A szerológiai osztály – mivel nagyszámú szűrővizsgálatokat végzett – már kezdettől fogva, mint külön osztály működött.

A hal- és méhdiagnosztikai vizsgálatok megindulásakor – 1965-ben – újabb átszervezésre volt szükség, amelynek során a parazitológiai, a hal- és méhkórtani vizsgálatok elvégzésére közös részleget alakítottunk ki. Az állomási laboratóriumok működésével, valamint az intézeti beruházás befejezésével, részben az intézmények között kialakult munkamegosztás, részben

pedig az Intézet két új osztályának létrejöttével szervezeti felépítésünk is megváltozott, amennyiben jelenleg a *kórbonctan-diagnosztika*, a *vírusdiagnosztika-szerológia*, a *biokémia-toxicológia*, valamint a *hal- és méhdiagnosztika* keretében működik valamennyi részleg.

Bár az Intézet korábbi feladatai közé tartozó szerodiagnosztikai, élelmiszerhigiéniai és parazitológiai rutinvizsgálatok zömét ma már a megyei állategészségügyi állomások végzik, működésük óta nem csökkent az intézeti vizsgálatok száma, ami munkánk fokozódó igénybevételével, valamint egy-egy vizsgálati anyag több irányú feldolgozásával magyarázható.

Az állategészségügyi állomások laboratóriumi szakszemélyzetének képzésével hozzájárultunk szakmai ismereteik bővítéséhez, és szoros kapcsolatot alakítottunk ki nemcsak a bejelentési kötelezettség alá tartozó fertőző betegségek közös megállapításában, a brucellosistól, a leptospirosistól, az Aujeszky-féle betegségtől való mentesítéshez szükséges minősítő és szűrővizsgálatok elvégzésében, hanem igyekeztünk segítséget adni a laboratóriumi vizsgálataik során felmerülő problémák megoldásában is.

Feladataink elvégzéséhez elengedhetetlen volt a laboratóriumi vizsgáló eljárások fejlesztése, újabb vizsgáló módszerek bevezetése, az állomási és intézeti osztályok közötti kölcsönös munkakapcsolat megteremtése, továbbá a gyakorló állatorvosokkal már meglévő kapcsolat további bővítése. Természetesen szükség volt a személyi létszám állandó növelésére és a megfelelő felszereléssel való ellátásra is, ami elsősorban az újonnan létesült, 2 új osztály igényeinek kielégítését szolgálta. Dolgozóink létszáma 1951-ben 12 volt, 10 év múlva ez 19-re, 20 év múlva 27-re emelkedett, jelenleg pedig 40 fő dolgozik az Intézetben.

Munkavégzésünk adataiból megállapítható, hogy kisebb-nagyobb hullámzástól eltekintve, általában évről évre emelkedett az emlős- és baromfi-hullák, valamint a szerológiai vizsgálatra beküldött anyagok száma. A kezdeti években feltűnően sok volt a szerológiai szűrővizsgálat, valamint a baromfitífusz felderítésére irányuló helyszíni vizsgálatok száma. A májmételyes fertőzöttség megállapítására az 1951–1962-es években nagyszámú parazitológiai szűrővizsgálatot végeztünk. Az emlőshullák száma az 1962–1970-es években volt a legmagasabb, az utóbbi időben pedig megnövekedett a baromfi-diagnosztikai vizsgálatok száma. A hal- és méhkórtani vizsgálatok főleg az 1960-as években adtak sok munkát. Jelenleg a halparazitózisok és a gombás eredetű megbetegedések felszámolása okoz gondot.

Jóllehet az Intézet feladata a laboratóriumi diagnosztikai munkák elvégzése, szakembereink azonban *kutatómunkával* is foglalkoznak. Ezek a munkák természetesen a mindennapos vizsgálati anyagok eseteiből adódnak, s így elsősorban a gyakorlat számára hasznosíthatók. Az MTA Állatorvostudományi Bizottsága beszámoló ülésein évenként 3–4 témáról adtunk számot. Adatgyűjtést végeztünk az Állatorvostudományi Egyetem Helmintológiai Kutató Laboratóriumával, továbbá részt vállaltunk a Kaposvári Mezőgazdasági Főiskola *oktatómunkájában*.

Jó kapcsolataink vannak a tudományos munka területén a *helybeli közkórház laboratóriumával*, valamint a Somogy megyei KÖJÁL-lal. Ennek során szerológiai vizsgálatot végeztünk Somogy megyében az állattartással foglalkozó dolgozók brucellás fertőzöttségének felderítésére, továbbá közös szakközleményben jelent meg a *Heine-Medin* betegségre vonatkozó szerológiai vizsgálatok eredménye. Foglalkoztunk a tuberkulin és a flein humán vonatkozású összehasonlító vizsgálatával, valamint a trichophytiasis szerodiagnosztikájával. Együttműködtünk a zoonózisok felszámolásában, továbbá részt vettünk a Hidrológiai Társaság,

a MAE helyi csoportja, a Vöröskereszt Somogy megyei vezetősége és a Kaposvárott alakult Egészségtudományi Bizottság munkájában.

Az Intézet eredményes működésének alapvető feltétele a *gyakorlattal való szoros kapcsolat* megteremtése. Az együttműködéshez szorosan hozzátartozik a helyszíni vizsgálatok elvégzése, különösen a jelen időszakban, amikor az *iparszerű telepek* gazdaságos működéséhez elengedhetetlen a segítségnyújtás olyan kérdések megoldásában is, amelyek nemcsak diagnosztikai jellegűek, hanem a tartással, a higiéniai és a technológiai feltételek megteremtésével és helyes alkalmazásával is kapcsolatosak.

Az Intézet fennállása óta 24 *tudományos* és 8 ismeretterjesztő *közlemény* jelent meg állatorvosaink tollából, köztük egy állatorvosdoktori értekezés. Kidolgoztuk a motoros keltetőgép üzemközbeni fertőtlenítését (1954), foglalkoztunk többek között a fiatal pulykák trichomonadosisával (1956), a bárányállományokban jelentkező paratyphus-járvánnyal (1959), a baromfikolera antibiotikumokkal történő gyógyításával (1961), a Mycoplasma-mastitis jelentőségével (1966), az allergiás eredetű bőrelváltozásokkal (1969), a szelén felhasználásával (1975) stb.

Az *ismeretterjesztő közlemények* zömmel a nagyüzemi baromfitartással kapcsolatos kérdésekkel foglalkoztak. A nagyüzemi mezőgazdaságban dolgozó szakemberek részére állítottuk össze „A kisállatok egészségvédelme” c. könyv szaporodásbiológiai fejezetét, „A háztáji nyúltenyésztés fejlesztésének módjai és lehetőségei”, valamint „A galambok egészségtana” c. jegyzetet, a „Méhegészségügyi ismeretek állatorvosok és méhegészségügyi felelősök részére” c. kiadvány egyik fejezetét, továbbá a bejelentési kötelezettség alá tartozó és egyéb fontosabb méhbetegségekkel kapcsolatos ismertetőt. Az elmúlt 25 évben 103 *szakmai jellegű előadást* tartottunk. Ezek az előadások az állatorvos-továbbképzés során, ankétokon, értekezleteken, valamint mezőgazdasági szakemberek részére hangzottak el.

Minden évben 15–20 ötéves *állatorvostanhallgató* vesz részt járványtani gyakorlaton Intézetünkben. A diagnosztikai ismeretek elsajátítása mellett lehetőséget adunk számukra, hogy az Intézet valamennyi munkaterületét megismerjék, és esetenként a helyszíni vizsgálatokban is részt vegyenek. Részt vállalt az Intézet a Kaposvári Mezőgazdasági Főiskola oktatómunkájában is.

Szakmai fejlődésünket szolgálja a szakállatorvos-képzésben való részvétel, az intézetekben megrendezett tapasztalatszerések, a kisegítő munkaerők továbbképzése, továbbá a minden évben bővülő intézeti szakkönyvtár, valamint több hazai és idegen nyelvű szakfolyóirat.

Az elmúlt évek során felkerestük az NDK szakintézményeit, továbbá szovjet, lengyel, NDK, cseh, jugoszláv, román és dán állatorvos- és állattenyésztő-küldöttség több alkalommal meglátogatta Intézetünket. Egy állatorvosunk 2 éven át Kubában teljesített szolgálatot.

Felettes hatóságunk támogatását bizonyítja a 25 év során nyújtott állandó segítség, elismerésükről pedig tanúskodik 1 kormány-, 6 miniszteri kitüntetés és 1 miniszteri dicséret, amelyet dolgozóink az Intézet fennállása óta kaptak.

A jubileum alkalmából megemlékezünk azokról a kollégáinkról, akik a negyedszázad alatt dolgozói voltak az Intézetnek, s munkásságuk nagyban hozzájárult annak fejlődéséhez. Így *Szécsényi István dr.-ről*, *Holló Sándor dr.-ről*, az Intézet volt igazgatóiról, *Pintér Sándor dr.*, *Nagy Attila dr.*, *Karasszon Dénes dr.* és *Bándy Pál dr.* osztályvezetőkről, valamint azokról a más munkatársaimról, akik hosszabb-rövidebb ideig dolgoztak az Intézetben. Külön és kegyelettel emlékezünk meg Intézetünk egyik alapító tagjáról, *Madaras Tamás dr.* osztályvezetőről, valamint *Bartel Gyula dr.* szakállatorvosról.

Az intézeti munka felmérése és értékelése számokban aligha lehetséges. Mégis úgy érezzük, hogy mezőgazdaságunk nagy átalakulásában hasznosan tevékenykedtünk, s igyekeztünk munkánkkal elősegíteni a szocialista fejlődést. Tudjuk azt is, hogy a továbbiakban még több munkavégzésre, újabb feladatok megoldására lesz szükség. Biztosak vagyunk abban, hogy az eddig kapott támogatás mellett a jövőben is lelkiismeretes munkával, egymás megbecsülésével a már meglevő, jó munkakörülmények között végezhetjük a ránk bízott feladatokat.

Végezetül ezúton is köszönetét mondom az Intézet jelenlegi és volt dolgozóinak, s mindazoknak, akik a hosszú évek során munkánk elvégzésében segítséget adtak.

Hódy András dr. nyugállományba vonult

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1983. 38 (1). 63.

Hódy András dr., a Kaposvári Állategészségügyi Intézet egyik alapító tagja és 28 éven át igazgatója, 1982 végén nyugállományba vonult.

Abaújszántón, 1922-ben született. Középiskoláit Miskolcon végezte. Állatorvosi oklevelét 1947-ben szerezte, 1959-ben doktorált.

1949 áprilisában nevezték ki az Országos Állategészségügyi Intézetbe, ahol 2 évig túlnyomórészt baromfi-egészségügyi területen dolgozott. Fő feladata a tenyésztőjásokat előállító állományok helyszíni állategészségügyi ellenőrzése, baromfitífusz-mentességre irányuló vizsgálata és az intézetbe küldött baromfidiagnosztikai minták feldolgozása volt. Ennek a munkakörnek az ellátására helyezték át 1951 áprilisában az újonnan épült kaposvári intézetbe. Az ugyanakkor oda áthelyezett másik 5 kolléga néhány év alatt különböző okokból megvált az intézettől, ezért *Hódy dr.* átmenetileg parazitológiai (métélykór), szerológiai (brucellosis) és kórbonctani diagnosztikai vizsgálatokat is végzett. Már 1954-ben – fiatal korában – rábízták az intézet vezetését. Ettől kezdve az addig zaklatottan működő intézet nyugodt mederbe került. *Hódy András dr.* jó emberismerete, józan ítélőképessége és a munka-, valamint a társadalmi kapcsolatok kialakítására és zökkenőmentes fenntartására való készsége s nem utolsósorban jó kedélyállapota és rendezett családi élete segítették, hogy az intézet munkája a hozzá tartozó 3–4 megyében elismerést nyerjen. Fő törekvése az intézet egész munkájának képviselője, az intézet és más szervek jó kapcsolatának biztosítása volt.

Mintegy 20 szacikket, ismeretterjesztő közleményt és irodalmi összefoglalót írt. Ezek kezdetben baromfi-egészségügyi kérdésekkel (pl. a baromfipestissel, coccidiosissal, a baromfikolera gyógyításával, a kacsák staphylomycosisával, a pulykák trichomonadosisával) foglalkoztak, majd az intézeti munka szélesebb területét érintették. Évtizedek alatt hasonló témakörökben több mint 50 szakelőadást tartott. A 70-es évek elején a kaposvári Mezőgazdasági Főiskola előadója volt. *Madaras Tamás dr.* kollégájával újítási javaslatot dolgozott ki a keltetőgépek üzem közbeni fertőtlenítésére. Angol és német nyelvismeretével nemcsak figyelte a vonatkozó szakirodalmat, hanem az intézetbe került fiatal kollégáinak is e téren segítséget nyújtott.

Az 1970-es évek elején sokat fáradozott az intézet fejlesztésén, amely 1974-ben fejeződött be, s eredményeként az egyes laboratóriumok megfelelő elhelyezést nyertek, és felszerelésük is bővült.

Jó munkájáért többször részesült jutalomban. 1955-ben és 1967-ben a „Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója” miniszteri kitüntetés, 1973-ban a „Munka Érdemrend ezüst fokozata” kormánykitüntetését kapta.

Társadalmi funkciókat töltött be a Közalkalmazottak Szakszervezetének, a Magyar Agrártudományi Egyesületnek Somogy megyei szervezetében, a Somogy megyei közegészségügyi és járványügyi bizottságban stb. E téren végzett munkája is elismerést váltott ki.

Annak ellenére, hogy az általa vezetett intézetben munkatársainak messzemenő önállóságot biztosított, a Kaposvári Állategészségügyi Intézet eddigi működése és *Hódy András dr.* szakmai pályája, élete és munkássága 3 évtizeden át egymással teljesen összeforrott. Utódjának nem csak leltár szerint adta át az intézetet, hanem hónapokon át megismertette vele a vezetés ma már igen sokoldalú, gyakran bonyolult tennivalóit. Hasonló kellemes munkatársi és baráti gesztusára az intézet dolgozói a jövőben is számítanak. S mindazok, akik ismerjük, akik évtizedeken át együtt dolgoztunk vele, kívánunk neki még további hosszú ideig jó egészséget és örömet szeretett családjá körében, sok sikert a magánéletében.

Szabó István dr.

40 éves a Kaposvári Állat-egészségügyi Intézet

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1992. 47 (5). 229–230.

1951. április 20-án kezdte el működését a Kaposvári Állat-egészségügyi Intézet mint a második vidéki intézet (az első 1949. február 1-jén Debrecenben alakult). Az intézet működési területe Baranya, Somogy, Tolna (1955-től az 1970-es évek elejéig Zala) megyékre terjedt ki. Az egyre növekvő állat-egészségügyi feladatok, a Budapesttől való távolság és a gyakorlattal való közelebbi kapcsolat tették szükségessé, hogy az ország egyik intenzív állattenyésztő körzetében, a Dél-Dunántúlon is létesüljön intézet. Kezdetben emlős- és baromfi-kórbonctani, kórszövettani és kiegészítő bakteriológiai, valamint parazitológiai és szerológiai vizsgálatokat végzett az intézet, majd 1955-től hal- és méhkórtani, egy időszakban élelmiszer-mikrobiológiai vizsgálatok is a feladatkörébe tartoztak. A laboratóriumi diagnosztika fejlődése, a kutatási eredmények és a működési területen felmerülő igények szükségessé tették a 70-es években a virológiai, majd később a kémiai és toxikológiai laboratóriumok kialakítását és beindítását is.

Az 1951-ben elkészült, hosszanti folyosóval ellátott téglalakú főépület, majd a 70-es évek elején derékszögben ráépülő emeletes szárny szolgálta az intézeti feladatok ellátását. 1986-ban az eredeti főépület tetőszerkezetének rekonstrukciója során a tetőtér-beépítés alakította ki az intézet mai arculatát. Az épületegyüttest egy szépen kialakított park veszi körül, 4 évtizedes, többfajta fával és cserjével telepítve. Az intézet telkén még melléképületek (garázsok, raktárak, kísérleti állatházak) és 2–2 szolgálati lakást magában foglaló ház van elhelyezve.

A feladatok határozták meg mindenkor az intézet szervezeti felépítését és a létszámot. Kezdetben a kórbonctani, baromfi-, parazitológiai és szerológiai laboratóriumok, illetve

osztályok, valamint gazdasági csoport működött, majd többszöri feladat- és személyi változás szervezeti átalakítást és átcsoportosítást is eredményezett. Jelenleg az intézeti feladatokat két osztály és egy önálló csoport látja el. A *kórbonctani osztályon* belül a *diagnosztikai csoport* feladata: az emlős-, a baromfi-, a vad-, a halkórbonctani, a méhkórtani, a bakteriológiai, a kórsvövetani, a parazitológiai; a *kémiai csoport* feladata: a kémiai, a biokémiai és a toxikológiai vizsgálatok elvégzése. Az *immunológiai és virológiai osztály* feladata a helyi és keringő ellenanyagok kimutatása, valamint a vírusizolálás és kimutatás. A *gazdasági csoport* látja el a pénzügyi és gazdálkodási, valamint a gondnoki teendőket.

Az intézetbe küldött *vizsgálati anyagok* és az ezekből elvégzett vizsgálatok száma 1951-től 1988-ig dinamikusan emelkedett (a végzett munkáról és annak eredményeiről a részletes adatokat az 1962-től 1993-ig megjelent intézeti évkönyvek tartalmazzák), majd ezt követően évente az előző évhez viszonyítva 20-25-30%-kal csökkent. Az intézet vizsgálati anyagszáma már az 1970-es évek elején megközelítette a 100 ezret, majd 1987–88-ban meghaladta a 200 ezret (1988-ban 230 ezer vizsgálati anyagot dolgoztunk fel, amiből 606 ezer vizsgálatot végeztünk.) Az 1990. évben már csak 128 ezer minta érkezett. Ez kisebb mértékben következménye az állatlétszám csökkenésének. Nagyobb mértékben pedig arra vezethető vissza, hogy a vizsgálatok díjtétellessé váltak, és – főleg anyagi megfontolásból – ritkábban, kevesebb mintát küldenek, csak a legszükségesebb vizsgálatok elvégzését kérik.

A gyakorlattal való szoros együttműködéshez szervesen hozzátartoznak a helyszíni vizsgálatok és a konzultációk. Egyes betegségek megelőzéséhez, felszámolásához nélkülözhetetlen a betegség kórelőzményének, klinikai tüneteinek és tartási, takarmányozási körülményeinek alapos ismerete, a helyi kollégával való szoros együttműködés, mert a laboratóriumi vizsgálati eredményeket csak így tudjuk helyesen elemezni és értékelni.

Az intézet feladata elsődlegesen a rutinvizsgálatok elvégzése, de a mindennapi munka szükségyszerűen kutatási igényeket is támaszt és diagnosztikai-fejlesztési eljárások kidolgozására is ösztönzi a szakembereket. Az elmúlt 40 év alatt szakembereink tollából 43 tudományos és 12 ismeretterjesztő közlemény jelent meg, évente 5–10 szakmai jellegű előadást tartottunk. Már évtizedek óta minden évben 10–15 ötödéves hallgató vesz részt 3 hetes járványtani gyakorlaton az intézetben.

A dolgozók létszáma 1951-ben 12 fő, a feladatok és a vizsgálati anyagok szaporodásával a létszám is nőtt, 1987-ben 48 fő, ezt követően csökkent és *jelenleg 32 fő*, ebből 11 diplomás (9 állatorvos, 1 vegyész-biológus és 1 agrármérnök).

40 év alatt 43 diplomás és 150 főt meghaladó asszisztens, adminisztratív és kisegítő munkatárs dolgozott, vagy dolgozik jelenleg is az intézetben. Néhányukat külön kiemelem.

Az intézet első igazgatója *Szécsényi István dr.* volt. Ő irányította az intézet építését, berendezését és elindította munkáját. Rövid ideig *Holló Sándor dr.* vezette az intézetet, majd 28 éven át nyugdíjba meneteléig *Hódy András dr.*, az alapító tagok egyike volt az igazgató.

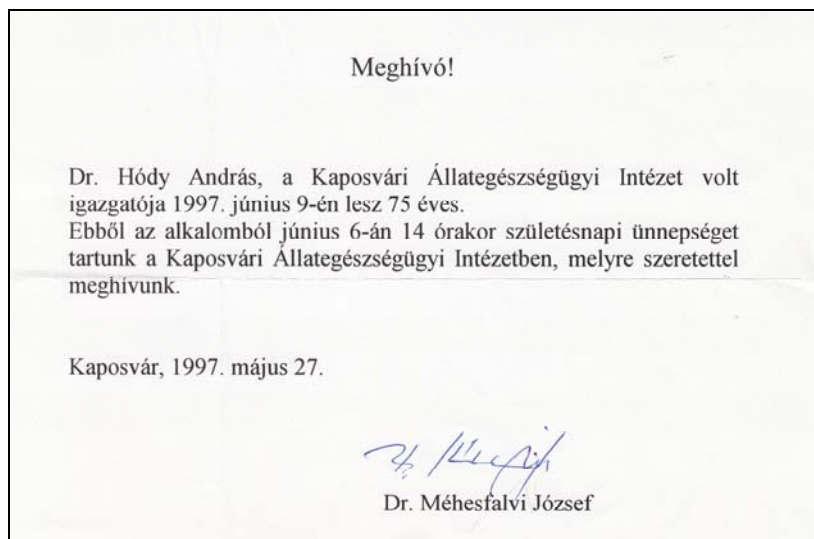
Meg kell említenem még *dr. Tóth Istvánné* asszisztentst, aki alapító tagja volt az intézetnek és 34 év után innen ment nyugdíjba. *Fias Jánosné* asszisztentst, aki 38 évet dolgozott az intézetben, és a jelenlegi munkatársaim közül *Vass Józsefnét*, aki 37 éve, *Ács Máriát*, aki 33 éve és *Ruszka György dr.-t*, aki 30 éve dolgozója az intézetnek, és munkájukkal nagyban hozzájárultak az eddig elért eredményekhez.

Először az 50-es évek elején, majd jelentősebben a 80-as évek végén történt, kellően nem átgondolt, többszöri átszervezések nehezítették a szakmai munka zavartalan ellátását. A korábban tisztán költségvetésből gazdálkodó intézményből, előbb maradványérdekeltségű költségvetési szervvé minősítették az intézetet, majd 1987. július 1-jével a Somogy Megyei Állat-egészségügyi és Élelmiszer-ellenőrző Állomás szervezetébe integrálták. 1988. július 1-jével szervezetileg, majd 1989. január 1-jével gazdálkodás szempontjából is a 8 intézményt, köztük a 6 diagnosztikai intézetet is magában foglaló Állat-egészségügyi és Élelmiszer-vizsgáló Szolgálat (ÁÉSZ) szervezetébe került és eredményérdekeltségű, önálló költségvetési szervként funkcionált. 1991. július 1-jével az ÁÉSZ-t eredményérdekeltségű költségvetési szervből, részben önálló maradványérdekeltségű gazdálkodási egységnek minősítették, a területi diagnosztikai intézetek bankszámláját zárolták, és ezzel részben önálló gazdálkodása is megszűnt. A gazdálkodási rend megváltoztatása és az önálló gazdálkodás megszűnése mérlegkészítésre kötelezte az intézeteket, és az elért eredmények után adózni kellett, ami gazdálkodás szempontjából tovább nehezíti az amúgy is kritikus anyagi körülmények között dolgozó intézetek sorsát. Az első Állatorvos Kongresszus (1991. május 10–11.) határozata alapján küszöbön áll egy újabb átszervezés az ÁÉSZ megszűnésével, ugyanakkor a költségvetési kiadások csökkentése – az összes szakmai indokok ellenére is – veszélyeztetik 40 éves intézetünk létét és fennmaradását.

Mindent el kell követni, követnünk annak érdekében, hogy az Európai Gazdasági Közösség társult tagságával járó magas és igényes állat-egészségügyi követelményeknek megfelelő vizsgáló módszerekkel és eszközökkel rendelkezünk, a jól képzett, specialista szakembereinknek egzisztenciális biztonságot teremtsünk, és ami ennek alapkövetelménye, gazdaságilag fenn tudjuk tartani az intézetet az átalakulóban lévő és jelenleg pénzügyi nehézségekkel küszködő mezőgazdasági környezetben.

Fülessy Emil dr.

Meghívó – Dr. Hódy András 75 éves

Dr. Hódy András 75 éves

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1997. 119 (8). 512

DR. HÓDY ANDRÁS, a Kaposvári Állategészségügyi Intézet nyugállományú igazgatója, egykori alapító tagja június 9-én volt 75 éves. Ebből az alkalomból az intézet aktív és egykori munkatársai bensőséges ünnepség keretén belül, fehér asztal mellett köszöntötték HÓDY DR.-t. DR. MÉHESFALVI JÓZSEF, az intézet igazgatója mondott rövid köszöntőt, melyben a beosztottként együtt töltött 15 év nyugalmát, biztonságát és HÓDY ANDRÁS 28 éves sikeres igazgatóságát emelte ki. Az intézet és a volt munkatársak nevében, megköszönve azt, hogy az intézet 28 évig a nyugalom és a békés munkálkodás szigete lehetett, jó egészséget kívánva veretes zsebórát ajándékoztak HÓDY DR.-nak.

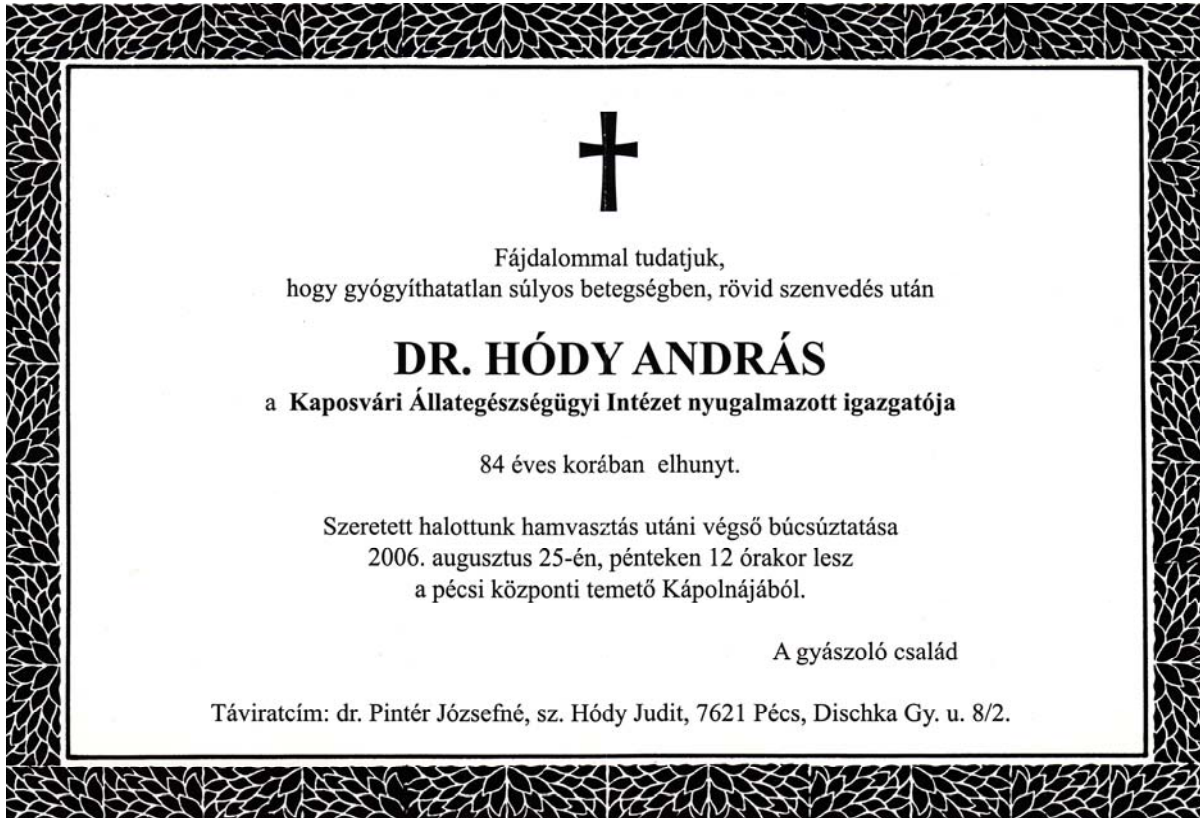
Az ünnepséget megtisztelte jelenlétével DR. SZABÓ ISTVÁN, az Országos Állat-egészségügyi Intézet nyugalmazott igazgatóhelyettese, aki meghatottan emlékezve vissza az együtt töltött évekre, méltatta HÓDY DR. munkásságát, emberi és szakmai rátermettségét. A volt kollégák nevében DR. REINHARDT MIKLÓS, közvetlen utódaként pedig DR. FÜLESSY EMIL köszöntötte az ünnepeltet.

Válaszbeszédében HÓDY ANDRÁS köszönetet mondott a jókívánságokért és meghatottan emlékezett vissza az általa „daliás idők”-nek nevezett évtizedekre.

Dr. Méhesfalvy József

Dr. Hódy András halotti értesítése

2006. augusztus 25.

Fájdalommal tudatjuk,
hogy gyógyíthatatlan súlyos betegségben, rövid szenvedés után

DR. HÓDY ANDRÁS
a Kaposvári Állategészségügyi Intézet nyugalmazott igazgatója

84 éves korában elhunyt.

Szeretett halottunk hamvasztás utáni végső búcsúztatása
2006. augusztus 25-én, pénteken 12 órakor lesz
a pécsi központi temető Kápolnájából.

A gyászoló család

Táviratcím: dr. Pintér Józsefné, sz. Hódy Judit, 7621 Pécs, Dischka Gy. u. 8/2.

A Kaposvári Állategészségügyi Intézete története képekben

Épületek, életképek

*A Kaposvári
Állategészségügyi Intézet
induláskori főépülete
(1951)*

*A Kaposvári
Állategészségügyi Intézet
igazgatói irodája*

*A Kaposvári
Állategészségügyi
Intézet boncolója*

*A Kaposvári
Állategészségügyi
Intézet tengerimalac-
háza*

II. VIDÉKI ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZETEK TÖRTÉNETE DOKUMENTUMOKBAN

*A Kaposvári
Állategészségügyi
Intézet
táptalajkonyhája*

*A Kaposvári
Állategészségügyi
Intézet szövettani
laboratóriuma*

*A Kaposvári
Állategészségügyi
Intézet bejárata
a bővítés után (1973)*

*A Kaposvári
Állategészségügyi
Intézet bejárata
a bővítés után (1973)*

*Az 1973. március 20-21-
én tartott
tapasztalatcsere
részvevői a bejárat előtt*

Cséplő Attila, Erdős András, Hadházi Árpád, Dankó Gyula, Gajdács György, Székely Előd, Palya Vilmos, Antal Árpád, Süveges Tibor, Dombi József, Kádár István, Horn Péterné, Molnár Tamás, Szabó István, Nagy György

*Igazgatói értekezlet
1973. március 20-án
a Kaposvári
Állategészségügyi
Intézetben*

*Hódy András,
Szabó István,
Ványi András,
Prokopovitsch Ottó*

*Igazgatói értekezlet
1973. március 20-án
a Kaposvári
Állategészségügyi
Intézetben*

*Prokopovitsch Ottó,
Nagy Béla,
Szabó István,
Hódy András,
Vörös Lajos,
Áldásy Pál*

*A Kaposvári
Állategészségügyi
Intézet bővítése után a
bejárat előtt az intézet
patológusai (1973)*

Székely Előd (Kaposvár), Dankó Gyula (Debrecen), Antal Árpád (Szombathely), Szabó István (Budapest), Dombi József (Miskolc), Süveges Tibor (Budapest); hiányzik Balogh Tamás (Békéscsaba)

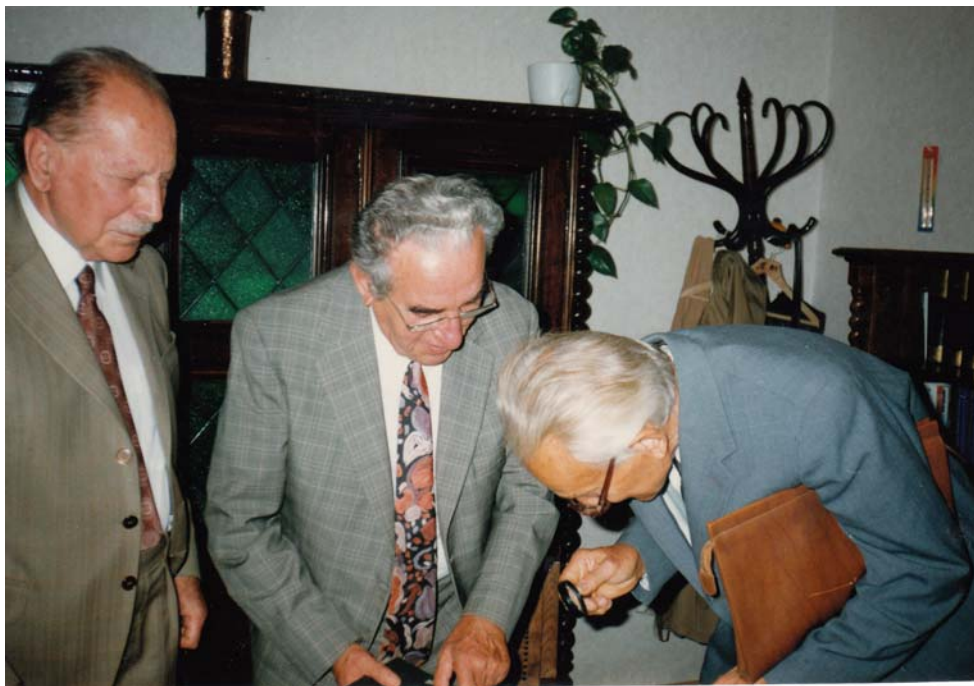

*A Kaposvári
Állategészségügyi
Intézet bővítése után
a bejárat előtt (1973)*

*Szabó István, Áldásy Pál, Prokopovitsch Ottó, Gajdács György, Vörös Lajos, Hódy András,
Ványi András*

Ünnepek

A Kaposvári Állategészségügyi Intézet jubileumi, 45 éves emlékülése (1996)

*A Kaposvári
Állategészségügyi
Intézet jubileumi,
45 éves emlékülése
(1996)*

*Szécsényi István,
Hódy András,
Pintér Sándor
alapító tagok (utóbbi
szerológus)*

*A Kaposvári
Állategészségügyi
Intézet jubileumi,
45 éves emlékülése
(1996)*

*Pintér Sándor
(szerológia)
Nagy Attila
(kórbonctan) és
Héjj László*

*A Kaposvári
Állategészségügyi
Intézet jubileumi,
45 éves emlékülése
(1996)*

*Hódy András,
Héjj László,
Karasszon Dénes
(kórbonctan)*

*A Kaposvári
Állategészségügyi
Intézet jubileumi,
45 éves emlékülése
(1996)*

*Széchenyi Gabriella,
Nagy Attiláné,
Nagy Attila*

*A Kaposvári
Állategészségügyi
Intézet jubileumi,
45 éves emlékülése
(1996)*

*Középen:
Karasszon Dénes
(az 50-es évek elején
rövid ideig a
kórbonctani osztály
vezetője volt), mellette
a felesége*

*A Kaposvári
Állategészségügyi
Intézet jubileumi,
45 éves emlékülése
(1996)*

*Középen:
Székely Előd
(hosszabb ideig
a kórbonctani osztály
vezetője volt)*

*A Kaposvári
Állategészségügyi
Intézet jubileumi,
45 éves emlékülése
(1996)*

*Hódy András az
intézet alapító tagja,
28 éven át igazgatója
és Szécsényi István az
intézet első (alapító)
igazgatója*

*A Kaposvári
Állategészségügyi
Intézet jubileumi,
45 éves emlékülése
(1996)*

*Méhesfalvi József
1992 óta az intézet
igazgatója*

A 75 éves Hódy András köszöntése (1997)

*A 75 éves Hódy
András ny. igazgatót
köszönti Fülessey Emil
ny. igazgató (1982–
1992)*

*A képen még láthatók:
Tóth István ny.
osztályvezető és
felesége Irmuska*

*A 75 éves Hódy
András ny. igazgatót
köszönti Reinhardt
Miklós ny.
osztályvezető*

*A képen láthatók:
bal oldalon
Szabó István,
Hódy Andrásné és
Hódy András;
jobb oldalon
Horn Péterné*

*A 75 éves Hódy
András igazgató
köszöntésekor a volt
munkatársainak egy
csoportja*

*Balról jobbra:
Reinhard Miklós,
Ruszka György,
Székely Előd*

*A 75 éves Hódy
András igazgató
köszöntésekor a volt
munkatársainak egy
csoportja*

*Balról jobbra: Fülessy
Emil,
Horn Péterné,
Tóth Istvánné,
Tóth István,
Benda Tibor*

*A 75 éves Hódy
András megköszöni az
üdvözléseket*

*A 75 éves Hódy
András átveszi Friss
Teréz kémikustól az
ünnepi tortát*

A 75 éves Hódy András feleségével

A 75 éves Hódy András Szabó Istvánnal, aki ugyanannyi ideig (28 év) volt az OÁI igazgatóhelyettese, mint Hódy a Kaposvári Intézet igazgatója

*Dr. Méhesfalvi József
igazgató, aki
korábban (Hódy alatt)
az Intézet felújítását és
bővítését irányította;
az Intézet
vírusdiagnosztikai
osztályát megszervezte
és vezette;
1992 óta igazgató;
a múlt évi (1996)
intézeti jubileumot és
Hódy mostani
köszöntését rendezte*

BÉKÉSCSABAI ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZET

Létesítve: 1953. november 28.

Illetékességi kör: Békés és Csongrád megyék (1955-ig Szolnok megye egy része is)

Épült: 1952–1953

Névváltozások:

1987–1988 a Békés megyei Állategészségügyi és Élelmiszervizsgáló Állomás
Állategészségügyi Intézete

1988–1992 Állategészségügyi és Élelmiszervizsgáló Szolgálat Békéscsabai
Állategészségügyi Intézete

Megszűnt: 2000. december 31., a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter 82/2000.
FVM rendelete alapján

Igazgatók:

1953–1954 Szabó János dr. mb.

1955–1974 Prokopovitsch Ottó dr.

1975–1995 Gyjdács György dr.

1996–2000 Markos Béla dr.

A Békéscsabai Állategészségügyi Intézete története cikkekben

Prokopovitsch Ottó nyugalomba vonult

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1975. 30 (7–8). 582.

Prokopovitsch Ottó dr., a Békéscsabai Állategészségügyi Intézet igazgatója 1975. január 1-én nyugalomba vonult. *Prokopovitsch dr.* a vidéki állategészségügyi intézetek egyik alapító tagja, és a vezetése alatt álló intézet, a 20 évvel ezelőtti kezdeti kibontakozás után, az Ő irányítása mellett lett az ország keleti részének egyik jelentős állategészségügyi centruma.

A nyugalomba vonulásáig eltelt 20 év alatt fáradhatatlanul dolgozott az intézet állandóan növekvő feladatainak maradéktalan teljesítéséért. Minden tevékenységét az egyetemes állategészségügyi szolgálat céljainak vetette alá. Emberi és vezetői magatartásában elsősorban az önzetlenség és a szerénység dominált, és ennek köszönhető, hogy munkatársai előtt, mind az intézeten belül mind a gyakorlatban dolgozó szakemberek körében maradéktalan tisztelet övezi. Szakismereteit, idejét és energiáját elsősorban nem saját előrehaladásának érdekében használta fel, hanem inkább munkatársait, beosztottjait segítette, és az Intézet munkáját igyekezett minden módon előrelendíteni. Irányítása alatt az Intézet mindig lépést tudott tartani a tudomány és a gyakorlat támasztotta újabb követelményekkel. A vezetése alatt álló intézet kutatási tevékenysége eredményeként több tudományos dolgozat jelent meg, és közülük néhány, az egyes állatbetegségek első hazai előfordulását írja le.

Az utolsó három esztendőben fáradságot és erőt nem kímélve munkáját teljesen az Intézet fejlesztésére, az új laboratóriumi épület felépítésének szervezésére összpontosította.

Prokopovitsch dr. szakmai munkája mellett mindig szakított időt a társadalmi és közéleti tevékenységre is. A Közalkalmazottak Szakszervezete Békés megyei Állategészségügyi Bizottságának 1965-től 10 évig elnöke, a MAE Állatorvosok Társasága Békés megyei Szakosztályának 1964-től ugyancsak 10 évig elnöke volt.

Szakmai, vezetői és társadalmi munkásságának elismeréseként 1953-ban és 1961-ben a Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója miniszteri kitüntetésben, 1971-ben a Munka Érdemrend ezüst fokozata kormánykitüntetésben részesült. A Magyar Agrártudományi Egyesület vezetősége 1967-ben aranykoszorús jelvénnel tüntette ki.

Korát meghazudtoló fiatalossága és munkaszeretete reméljük, biztosíték arra – bár nyugalomba vonult – ezután is gyakran üdvözölhetjük köreinkben.

Kívánjuk, hogy jó egészségben élvezze a megérdemelt pihenést.

Gajdács György dr.

† Dr. Prokopovitsch Ottó (1911–1975)

Forrás: *Állategészségügyi és Takarmányozási Közlemények*, 1975. 4. 191–192.

1975. szeptember 15-én 64 éves korában tragikus hirtelenséggel elhunyt *dr. Prokopovitsch Ottó*, a békéscsabai Állategészségügyi Intézet ez év január 1-én nyugalomba vonult igazgatója. Gyászoló családja, rokonai, barátai, munkatársai és tisztelői 1975. szeptember 22-én délután 15 órakor a békéscsabai ligeti temetőben adták meg neki a hamvasztás előtti végtiszteletet. A békéscsabai Állategészségügyi Intézet és az állategészségügyi Intézetek nevében hivatali utódja *dr. Gajdács György* igazgató vett búcsút a nem régen még fiatalosan, jó egészségben az intézeti munkát nyugdíjasként is önként segítő munkatárstól.

Dr. Prokopovitsch Ottó 1911. április 13-án született Szumatra szigetén Medan városban, ahol édesapja mérnök volt. Budapesten érettségizett, ugyanitt 1936-ban állatorvosi diplomát szerzett.

Rövid magánállatorvosi munka után 1938-ban meghívták az Egyetem Parazitológiai Tanszéke tanársegédnek, majd 1941 júniusától a Magyar Oltóanyagtermelő Intézet alkalmazásába lépett. Amikor az Intézet Békéscsabán létesített fióközemet, annak megszervezésével és vezetésével *Prokopovitsch* doktort bízták meg. Az államosítással ez az üzem a Phylaxia Állami Oltóanyagtermelő Intézet telepeként tovább működött, s azt megszűnéséig, 1954. június végéig osztályvezetői minőségben vezette. Ez után a nem sokkal korábban létesített békéscsabai Állategészségügyi Intézet igazgatójává nevezték ki.

A békéscsabai Állategészségügyi Intézetben eltöltött 20 éves munkásságát és Békés megyében kifejtett társadalmi és közéleti tevékenységét a Magyar Állatorvosok Lapjának 1975. évi száma ismertette. Szakmai, vezetői és társadalmi munkásságának elismeréseként két alkalommal a „Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója” miniszteri kitüntetésben, majd 1971-ben a „Munkaérdemrend” ezüst fokozata kormánykitüntetésben részesült.

A Magyar Agrártudományi Egyesületben végzett munkájáért aranykoszorús jelvénnel tüntették ki.

Dr. Prokopovitsch Ottó pontosan 13 évet töltött el az állatgyógyászati oltóanyag termelésben. E szakterület dolgozói – köztük többen volt munkatársai – búcsúznak tőle és tisztelettel őrizzük emlékét.

Dr. Gajdács György a Békéscsabai Állat-egészségügyi Intézet igazgatója nyugállományba vonult

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1997. 119 (3). 186.

DR. GAJDÁCS GYÖRGY, a Békéscsabai Állat-egészségügyi Intézet igazgatója, az állategészségügyi szolgálatban eltöltött 36 esztendő és intézeti igazgatói tevékenységének 21 éve után 1996. január 1-jén nyugállományba vonult.

GAJDÁCS GYÖRGY 1937. április 29-én Békéscsabán született. Középiskoláit a hódmezővásárhelyi mezőgazdasági technikumban végezte és ugyanott 1954-ben érettségizett. Állatorvosdoktori oklevelét 1959-ben szerezte.

Állatorvosi pályafutását a mai Békéscsabai Állami Gazdaság jogelődjében (a Felsőnyomási Állami Gazdaságban) kezdte, és egy szűk éves megszakítással – amikor a Mesterséges Termékenyítő Főállomás szaporodásbiológusa volt – itt dolgozott 1964-ig. Ez a gazdaság a térség jelentős állattenyésztő bázisa volt, így GAJDÁCS DR.-nak módja volt szinte minden jelentős haszonállatfaj orvoslásában gyakorlatot szerezni.

1964. január 1-jétől áthelyezték a Békéscsabai Állat-egészségügyi Intézetbe, ahol az ugyancsak 1996-ban nyugalomba vonult felesége, DR. PÁLINKÁS EMÍLIA is dolgozott. Intézeti tevékenységét a Kórbonctani Osztályon kezdte, amely aktív pályafutása alatt végig fő érdeklődési területét jelentette.

1967-től két évig Kubában tevékenykedett, ahol egy állat-egészségügyi intézet kórbonctani osztályát szervezte meg. 1970-ben spanyolból felsőfokú nyelvvizsgát tett.

1975. január 1-jétől az elődje nyugdíjazása után az intézet vezetésével bízták meg. Vezetése alatt az intézet sok szép szakmai sikert könyvelhetett el: betegségek első hazai megállapítását, azok diagnosztikai, járványtani tanulmányozását. Önállóan vagy társszerzőkkel több közleményt írt elsősorban a Magyar Állatorvosok Lapja számára, melyek közül a fontosabbak: a tehének *Pseudomonas aeruginosa* okozta fertőző tüdőgyulladásáról és annak előfordulásáról az állami gazdasági tehenészetekben, a juh és a szarvasmarha methaemoglobinaemiájáról, a sertés periarteritis nodosájáról, a ludak sertésorbáncáról, a baromfi vibriohepatitiséről, a sertések vírusos hasmenéséről, a kocasüldők ivarérésének szövettani nyomon követéséről, a trichotecén mikotoxinok okozta szaporodási zavarról nagyüzemben.

Szakmai és vezetői munkája mellett 1977-ben igazgatási-szervezési szakállatorvosi másoddiplomát szerzett.

A Debreceni Agrártudományi Egyetem Hódmezővásárhelyi Főiskolai Karán „címzetes főiskolai tanárként” a fertőző állatbetegségek oktatásában is részt vett és „A fertőző állatbetegségek elleni védekezés” címmel két főiskolai jegyzetet is írt.

Az intézetben végzett munkája mellett sok kiszállást végzett, gazdag tapasztalatait, megfigyeléseit a gyakorló állatorvosoknak is átadta. Az intézethálózat ugyancsak gyakran merített gyakorlatából, tudásából intézeti szakemberek találkozásaikor.

Hálásan köszönjük GAJDÁCS DR.-nak emberöltőt meghaladó szakmai és több mint két évtizedes vezetői tevékenységét, amely szűkebb földrajzi és szakmai területén túl is kisugárzott, s amelynek fényében, melegében valamennyien sütkérezhetünk. Szeretnénk, ha sokáig megőrizhetné szellemi és testi frissességét és kollegiálisa, baráti segítségére továbbra is számíthatnánk.

Dr. Tanyi János
a Debreceni
Állat-egészségügyi Intézet igazgatója

Dr. Markos Béla
a Békéscsabai
Állat-egészségügyi Intézet igazgatója

Meghívó az Intézet 50. évfordulójának ünnepi megemlékezésére

2003. október 2.

Új szakember a Phylaxia-Sanofinál

Bemutatjuk dr. Palya Vilmos, tudományos tanácsadót

Forrás: *Ad us. vet.*, 1998. (1). 9.

Az egyetemet 1961-ben kezdtem, így ahhoz a szerencsés nemzedékhez tartozom, amelynek oktatói voltak Kotlán, Sályi, Manninger professzorok is. Úgy érzem, ezek a kimagasló személyiségek és a körükük csoportosult, példájukat követő néhány oktatónk szakmaszeretete, a tudomány iránti odaadása nagy hatást tett nemzedékem számos tagjára.

Diplomám 1966-ban történt megszerzése után összesen két évet töltöttem gyakorlatban üzemi állatorvosként. 1968-ban kerültem a Békéscsabai Állategészségügyi Intézetben, ahol négy év megszakítástól eltekintve húsz esztendő dolgoztam. Ez az időszak is szerencsésen indult számomra, mert az intézetek szakmai szellemét ebben is sokáig a követő időben Szabó István dr. személye fémjelezte. Erős követelménye volt, hogy az intézeti szakemberek sokoldalúan képzetek, és a munkájukban áldozatkészek, igényesek legyenek. A rendkívül érdekes intézeti munka szoros kapcsolatban volt a gyakorlattal és ez megkövetelte és biztosította, hogy a kutatómunkánk is a legégetőbb gyakorlati problémákhoz kapcsolódott.

A két évtized alatt dolgoztam a kórbonctan, a bakteriológia, a kórszövettan és a toxikológia területén, majd 1974-től a virológiát kezdtem, ezt a távozásomig folytattam.

Az országban megjelent új vírusos baromfibetegségek kapcsán a virológián egyre többször kerültem szembe a vakcinás védekezés kérdéseivel. Ez vezetett először új vakcinák kidolgozásában való részvételhez.

1988-ban a Phylaxia meghívását elfogadva a vírusvakcinák részlegében kezdtem dolgozni.

1990-ben a FAO alkalmazásába léptem. Külföldi munkáim sorát 1981-ben dél-jemeni kiküldetéssel kezdtem, ez majd négy végi tartott. A FAO alkalmazásában 1988-ban Szíriában dolgoztam konzultánsként először, majd ugyanitt újabb két esetben. 1990-től a FAO alkalmazásában tartósan Etiópiába kerültem arra a PANVAC projectre, amelynek feladata az afrikai vakcinatermelő intézetek termékeinek ellenőrzése, technológiáik fejlesztése és szakembereik képzése volt. (Ezen munkák során dolgoztam Kenyában, Szudánban, Szenegálban, Egyiptomban, Maliban, Pakisztánban stb.)

Afrikában a szarvasmarhák között legnagyobb veszteséget okozó keleti marhavész ellen ezidőtájt indult mentesítési kampány. Így egyik kiemelt feladatunk volt, hogy ehhez a mentesítéshez.

A Békéscsabai Állategészségügyi Intézete története képekben

A Békéscsabai Állategészségügyi Intézet szerológiai osztályán Stukovszky Jenő szakállatorvos (1950-es évek eleje)

A Békéscsabai Állategészségügyi Intézet kóronctani osztályán Dobai Sándor osztályvezető

MISKOLCI ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZET

Létesítve: 1955. október 1-én a 95/1955. számú FM számú utasítás alapján

Illetékességi kör: Borsod-Abaúj-Zemplén és Heves megye

Épült: 1954–1955

Névváltozások:

1987–1988 a B. A. Z megyei Állategészségügyi és Élelmiszervizsgáló Állomás
Állategészségügyi Intézete

1988–1991 Állategészségügyi és Élelmiszervizsgáló Szolgálat Miskolci Állategészségügyi
Intézete

Megszűnt: 2000. december 31., a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter 82/2000.
FVM rendelete alapján

Igazgatók:

1955–1987 Áldásy Pál dr., Szigeti Gábor dr. mb.

1988–1989 Gabnai Sándor dr.

1990–1992 Hajtós István dr., Máté Zsuzsanna dr. mb.

1993–2000 Dombi József dr.

A Miskolci Állategészségügyi Intézete története cikkeken

A Miskolci Állategészségügyi Intézet

Áldásy Pál igazgató, az állatorvosi tudományok kandidátusa

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1957. 12 (6). 167–168.

1955 decemberében nyitotta meg kapuit Magyarország ötödik állategészségügyi intézete Miskolcon. Az Intézet részére Miskolc város a Dóczy utcában, a közismert „Avas”-sal párhuzamosan húzódó, úgynevezett „Kőporos tető”-n, kissé a város szélén, a város központjához azonban mégis közel jelölt ki csaknem 2 kat. hold területet, ahol 1954-ben kezdődött meg az építkezés, közel 3 millió forintos beruházás keretében. Az Intézet tervezéséhez és kivitelezéséhez mindazokat a tapasztalatokat felhasználták, amelyek a már korábban létesült vidéki állategészségügyi intézetek építése és működése közben előnyösnek ígérkeztek. A korszerű követelmények és gyakorlati igények érvényre juttatása, valamint az említett tapasztalatok felhasználása Héjj László dr. érdeme volt, aki a Békéscsabai Állategészségügyi Intézet építésének befejezése után a Miskolci Intézet építésével kapcsolatos nehéz feladatok ellátását is vállalta.

Az Intézethez a laboratóriumi főépület és a kísérleti állatok elhelyezésére szolgáló épület mellett 3, egyenként 2–2 lakásból álló ikerház tartozik. A 44 m hosszú, elülső frontján földszintes, a hátsó fronton pedig emeletes főépületben vannak az egyes laboratóriumok és az egyéb helyiségek: irodák, könyvtárterem, ebédlő, öltözők és mosdók, fényképezőszoba; az alagsorban pedig a raktárak, az oltott kísérleti állatok, a kazánok, mosókonyha, gépkocsiszín stb. Úgyesen elhelyezett és szigetelt fülke, továbbá nagyméretű hűtőszekrény szolgál a vizsgálatra kerülő vagy a már meg vizsgált anyagoknak az elszállításukig történő szagmentes tárolására, s ekként teljesen elkerülhető, különösen a nyári melegek során, a vizsgálati anyagokból származó kellemetlen bűz is. A kórboncolás, kórszövettan, bakteriológia, parazitológia, szerológia, továbbá a táptalaj-konyha, mosogató, a ládabontó és csomagoló külön-külön tágas helyiségben vagy helyiségekben nyert elhelyezést, s így az Intézet minden szakembere kényelmes munkakörülmények között tud dolgozni. A dolgozók létszáma a többi vidéki állategészségügyi intézethez hasonlóan 15 fő, és pedig 5 állatorvos, 4 laboratóriumi asszisztens, 3 hivatalsegéd, könyvelő, irodakezelő és gépkocsivezető. Az Intézet területén lakó állatorvosok és a telepfelügyelő a munkaidő után vagy ünnepnapokon érkező vizsgálati anyagok átvételét és feldolgozását is elvégzik. Az Intézet működési területként a Földművelésügyi Minisztérium Borsod-Abaúj-Zemplén és Heves megyéket jelölte ki, amelyekhez viszonyítva Miskolc központi helyet foglal el és egyúttal közlekedési gócpont is.

Az Intézet ünnepélyes felavatására 1956. október 5-én került sor. Borsod és Heves megye gyakorló állatorvosainak és számos vendégnek részvétele mellett lezajlott ünnepség keretében *Manninger Rezső dr.* Kossuth-díjas akadémikus tartott „A sertésbetegségek differenciáldiagnózisa” címmel előadást, amely után a vendégek megtekintették az Intézetet.

Az Intézet állatorvosai nemcsak a mindennapos laboratóriumi diagnosztikai, „rutin”-munkát végzik, hanem minden alkalmat megragadnak, hogy a legszorosabb kapcsolat alakuljon ki a

gyakorlatban működő kartársak és az Intézet között. Ezért minél többször a helyszínre is kimegyünk minden olyan esetben, amikor gyakorló kartársaink ilyen kéréssel az Intézethez fordulnak, vagy amikor úgy érezzük, hogy a felmerült kérdések megoldását a helyszínen látottak és tapasztaltak elősegíthetik. Ebben az okoz csak időnként nehézséget, hogy nem rendelkezünk állandóan üzemképes gépkocsival, működési területünk egyes helységeit viszont vasúton vagy más módon megközelíteni nagyon körülményes, vagy nem is lehet.

Az Intézet működésének megindulásakor felmerült, de ma már mindegyre kevesbedő kezdeti nehézségeken túljutva, az Intézet állatorvosai céljuknak tekintik azt is, hogy foglalkozzanak olyan, a gyakorlattal összefüggő tudományos kérdések vizsgálatával, amelyek különösen a diagnosztikában jelentenek gyakran problémát. Az Intézet valamennyi dolgozója mindig szem előtt tartja azt, hogy a gyakorlattal való szoros kapcsolat fenntartásával, önmaga és munkatársai szakmai képzésével mindig tökéletesebbé tegye az Intézet szakmai munkáját, s ezáltal hozzájáruljon a magyar állategészségügy jóhírének további ápolásához.

Áldásy Pál dr. igazgató Eötvös Lóránd-díjas

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1977. 32 (4). 207.

Április 4-e előtt örömmel értesültünk arról, hogy *Romány Pál* dr. miniszter a mezőgazdaság néhány kiváló szakemberének, köztük *Áldásy Pál dr.*-nak átadta az 1977. évi Eötvös Loránd-díjat. Ezt a magas kitüntetést a Minisztertanács 1973-ban alapította a népgazdaság szempontjából kiemelkedő, alkotó, irányító, szervező munka elismerésére.

Áldásy Pál 1928-ban született. Egyetemi tanulmányait 1947–1951 között végezte. Szorgalmával, rendszeretével, meggyerő emberi magatartásával az évfolyam legkiválóbb hallgatói közé tartozott. Diplomája megszerzése után néhány hónapot az Országos Állategészségügyi Intézetben töltött gyakornokként, majd a Járványtani Intézetben *Manninger* professzor aspiránsaként az újszülött borjak bélfelrájával, a coli-vérhas kóroktanával és járványtanával foglalkozott. Azóta is sokszor citált kandidátusi értekezését 1956-ban védte meg.

1955 szeptemberében megbízást kapott a *Miskolci Állategészségügyi Intézet* megszervezésére, és kinevezték annak igazgatójává. Azóta is ebben a beosztásban dolgozik. Az általa vezetett Intézet a gyakorlati problémák rendszeres kutatásával, szervezettségével, pedáns rendjével, megkapó esztétikumával nemcsak hazánk egyik legeredményesebb szakmai bázisa, hanem külföldön is jól ismert.

A vidéki állategészségügyi intézetek közül elsőként szervezte meg a *vírusdiagnosztikai* laboratóriumi munkát. Ez az osztály a vírusos betegségek elleni védekezés terén kifejtett tevékenységével hazánkban azóta is irányító szerepet tölt be.

Tíz évvel ezelőtt *biokémiai-toxikológiai* osztályt szervezett, amely jelentősen hozzájárult a különféle anyagforgalmi betegségek gyakorlati diagnosztikai kérdéseinek megoldásához. Külön figyelmet érdemel a nagyüzemi szarvasmarha-állományokban rendszeresen végzett anyagforgalmi vizsgálatok egész sora. A takarmányok rendszeres vizsgálata, kapcsolatban az azt fogyasztó állományok termelési mutatóival, nagyon meggyőző példája annak, hogy egy állatorvosi intézmény milyen eredményesen foglalkozhat a takarmányok és az anyagforgalmi

problémák közötti kapcsolattal. Nagyon elgondolkoztató ez éppen napjainkban, amikor élénk vita folyik a takarmányvizsgálatok szervezeti kérdéseiről.

Intézetében már az 1960-as években kezdődtek el a mikológiai és mikotoxikológiai kutatások (stachybotryotoxicosis, fusariotoxicosisok). Kezdeményezte és irányította a takarmányok gombák okozta minőségromlásával kapcsolatos vizsgálatokat, és egy munkatársának biztosította a lehetőséget e témakörből egy kandidátusi értekezés összeállításához és eredményes megvédéséhez.

Saját szakmai tevékenységének központjában elsősorban a szarvasmarha-, ill. borjúbetegségek kórtani kérdései állottak. Munkatársaival intenzíven foglalkozik a nagyüzemi borjúnevelés állategészségügyi, higiéniai, technológiai kérdéseivel. Tagja volt annak a kutatócsoportnak, amely elsőként mutatott rá és igazolta a *bovin adenovírusok* kóroktani szerepét a borjak vírusos tüdőgyulladásában. Közös munkával kidolgozták a betegség elleni aktív immunizálás alapjait, vakcinájuk az MTA szolgálati szabadalmát élvezi.

A *nyulak myxomatosisának* hazai jelentkezése után munkatársaival együtt behatóan kezdett foglalkozni e betegség elleni specifikus védekezés kérdéseivel. Nem nyugodván a kezdeti sikertelenségekben, 10 éves kutatómunka eredményeként sikerült Intézetében egy olyan oltóanyagot előállítani, amely minden tekintetben előnyösebb az import vakcináknál.

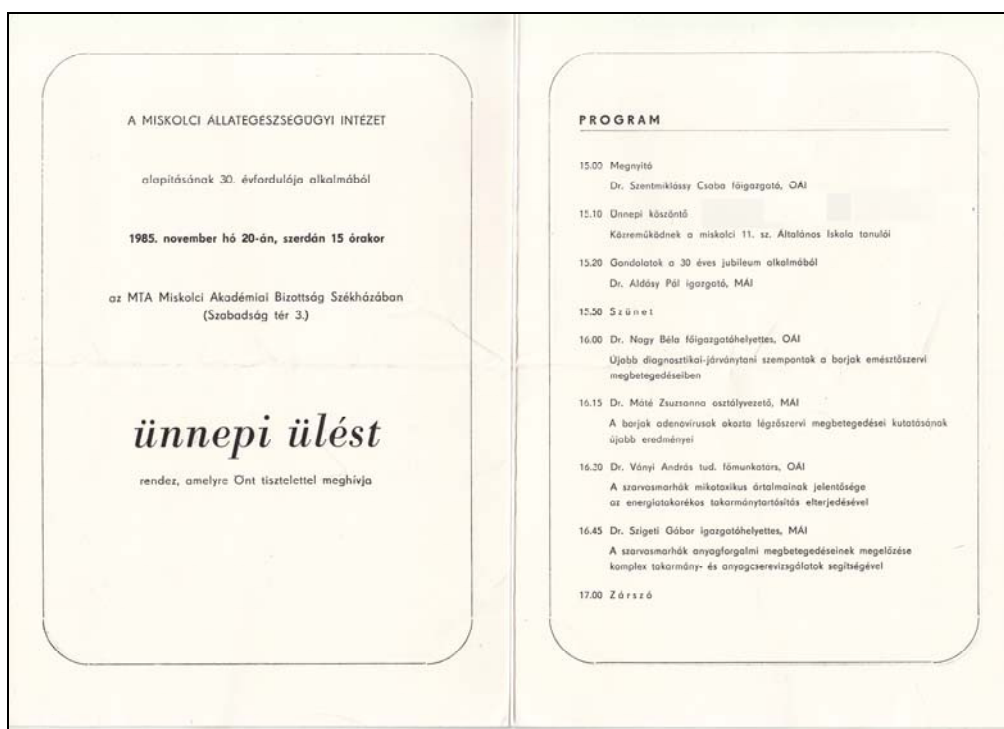
A csak vázlatosan ismertett szakmai tevékenységről eddig számos szakközleményben számolt be, s rendszeres előadója az állatorvosi továbbképzésnek. Ezt ismerte el a Magyar Agrártudományi Egyesület elnöksége a Hutýra Ferenc-émlékéremnek részére történt adományozásával.

Áldásy Pál dr. szervező készségéről is messzemenően bizonyosságot adott. Nemigen van még egy intézetünk, amely annyira rányomná bélyegét a működési területén levő nagyüzemek állategészségügyére. Az Intézet a megyei Állategészségügyi Állomással, az állami gazdaságok megyei főosztályával és ezeken keresztül az egyes nagyüzemekkel példamutató munkakapcsolatban áll. Ennek eredménye, túl a már említett anyagforgalmi problémák megoldásán, egyértelműen mutatkozik meg a gümőkór- és a brucella-mentesítésben, valamint a borjak eredményes felnevelésében is. Az Eötvös Loránd-díj odaítélői méltán vehették ezt figyelembe, hiszen a díj alapítóleveléből kitűnően a várományosok munkájának éppen a gyakorlatot segítő eredményei a legdöntőbbek.

Ezért tölt el bennünket nagy örömmel *Áldásy* kolléga kitüntetése. Személyében egy nagyon eredményes alkotó munka párosul a szerény, meggyerő emberi magatartással, őszintén kívánjuk, hogy a jövőben is hasonló eredményességgel segítse a hazai állatorvosi kutatást és gyakorlatot. Baráti szeretettel kívánunk ehhez nagyon jó egészséget!

Meghívó ünnepi ülésre – 30 éves a Miskolci Állategészségügyi Intézet

1985. november 20.

30 éves a Miskolci Állategészségügyi Intézet

Forrás: *Állategészségügyi és Takarmányozási Közlemények*, 1986. 22 (2). 140.

1955. november 15-én kezdte meg működését az időrendi sorrendben akkor 4. területi állategészségügyi intézet. Működése azóta is a nem kifejezetten mezőgazdasági jellegű Borsod-Abaúj-Zemplén és Heves megyékre terjed ki. Már akkor különbözött ez az intézet a többitől abban is, hogy egészen fiatal – de céltudatosan felkészült – szakemberekkel kezdett dolgozni. A vezetéssel megbízott *dr. Áldásy Pál*, aki nem sokkal előbb az Állatorvostudományi Egyetem járványtani tanszékén *Manninger* professzor mellett szerzett kandidátusi fokozatot, mindössze 27 éves volt, s ma is az intézet élén áll. Jogosan együtt jubilál az intézettel, hisz kettőjük munkája és élete elválaszthatatlanná vált. Csak közben olyan változás történt, hogy ma már a fiatalabbak mellett nagy tapasztalattal rendelkező szakemberek is dolgoznak az intézetben.

1985. november 20-án az MTA Miskolci Akadémiai Bizottsága székházában tartott szűk körű (az intézet dolgozóival együtt kb. 70 fő résztvevő), de igen bensőséges és ünnepélyes szakmai, baráti megemlékezés keretében *Áldásy* igazgató vetett fel néhány gondolatot három évtizedes tevékenységükből. Az intézet két jelenlegi és két korábbi dolgozója pedig rövid előadást tartott a borjak emésztőszervi betegségeinek újabb diagnosztikai és járványtani szempontjairól, a borjak adenovírusok okozta légzőszervi megbetegedéseinek kutatásának újabb

eredményeiről, a szarvasmarhák mycotoxinok okozta ártalmairól és a szarvasmarhák anyagforgalmi megbetegedéseinek komplex takarmány- és anyagcsere-vizsgálatokkal való megelőzésének lehetőségéről. Vagyis olyan témákról és azok egy-két olyan részének a felvillantásával, amelyeknek elkezdésében, megszületésében, eredményes megoldásában a Miskolci Állategészségügyi Intézet szakembereinek úttörő, kezdeményező szerepe, majd azután is folyamatosan jelentős része volt.

Az Országos Állategészségügyi Intézet ajándékát, egy szobrot (*Phanto: Juhos ember*), *dr. Szentmiklóssy Csaba* igazgató adta át meleg szavakkal, jelképezve az intézet munkatársainak másik, a juhegészségügy területén kifejtett kiemelkedő és eredményes tevékenységét. A végzett munka őszinte elismerése és köszönet csendült ki *dr. Glózik András* MÉM-főosztályvezető, *Kopasz Béla*, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Tanács V. B. mezőgazdasági osztályának vezetője és *dr. Écsy Zoltán* főgyógyyszerész üdvözlő szavaiból is.

Dr. Áldásy Pál visszaemlékező gondolatai között említette, hogy az aránylag kis létszámú intézet mintegy 20 szakembere kisebb-nagyobb gyakorlatot, diagnosztikai és kutatói szemléletet szerevezve más munkahelyre távozott. Őket is meghívták e jubileumi ülésre, s a meghívásra a legtöbben el is jöttek. Az intézet jelenlegi és volt dolgozóin, valamint az említetteken kívül a két területileg illetékes megye állategészségügyi és élelmiszer-ellenőrző állomásai és más állategészségügyi intézetek képviselői is megjelentek az ünnepi ülésen.

A közösség ünnepi hangulatát emelte a miskolci 11. számú Általános Iskola tanulóinak köszöntője, amelyben elhangzott *Váci Mihály* „Ha érdemes, ha nem” című verse. Talán ide is illenek és gondolatot ébresztenek ennek a sorai:

„– mindez ma sem volt könnyű,
– s nem lesz könnyű sosem –,
de érdemes volt! – s mindig
érdemes lesz, – hiszem.”

A Phylaxia kiadványa azért is örömmel ad helyt ennek a jubileumi hírnék, mert a Miskolci Állategészségügyi Intézet annak idején részt vett a vállalatunk által forgalmazott Bovin adenovirus vakcina kidolgozásában; a nyulak myxomatosisa elleni védekezésben ma már nélkülözhetetlen Myxovac vakcina pedig elsősorban a 30. évfordulójához érkezett intézet gyakorlati igényekhez igazodó kutatómunkájának eredménye.

(Sz. I. [Szabó István] *dr.*)

30 éves a Miskolci Állategészségügyi Intézet

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1986. 41 (5). 296.

Az MTA Miskolci Akadémia Bizottságának székházában 1985. november 20-án ünnepélyes keretek között emlékeztek a dolgozók és vendégeik az intézet 30 éves fennállására. Az ünnepi ülést *Szetmiklóssy Csaba dr.*, az Országos Állategészségügyi Intézet igazgatója nyitotta meg, majd a miskolci 11. sz. általános iskola tanulóinak színes műsora adott meghitt hangulatot az eseményeknek.

Az intézet 30 éves történetét és azzal kapcsolatos gondolatait *Áldásy Pál dr.*, az intézet igazgatója mondta el szerény szavakkal, amit az esemény kommentátora, az intézet volt dolgozója a maga gondolataival is kiegészít.

A debreceni (1949), a kaposvári (1951), majd a békéscsabai (1953) vidéki állategészségügyi intézeteket követően, sorrendben a negyedikként létesült a miskolci. A tervezésnél és a kivitelezésnél *Héjj László dr.*, az Országos Állategészségügyi Intézet munkatársa szerzett elévülhetetlen érdemeket. *Áldásy dr.* vezetésével az akkori fiatal gárda (*Bálint István, Süveges Tibor, Ványi András* doktorok, *Vöneký Gyuláné* főelőadó, valamint *Kovács János* és neje, laboránsok) sok technikai hiányossággal küszködve 1956. október 15-én nyitotta meg az intézet kapuit. Az első időben a munkatársaknak meg kellett küzdeniük a fiatal koruknak szóló bizalmatlansággal is, amit szorgalmuk, helytálló diagnózisai révén csakhamar leküzdöttek. Borsod-Abaúj-Zemplén és Heves megye állatorvosai, mezőgazdasági nagyüzemei és kistermelői rövidesen elismerték és igényelték közreműködésüket.

A két megye hagyományosan nagy szarvasmarha-állománya az intézet tevékenységét korán a szarvasmarha-betegségek, azon belül pedig a borjak felnevelési betegségei felé irányították. Elsőként a borjak colihusmenésével kapcsolatos kutatások folytak. E téren már számottevő eredményeket könyvelhettek el, amikor a nagyüzemi tartás, az állatok koncentrációja kapcsán az adenovírusok okozta kártételek jelentkeztek. Az Országos Állategészségügyi Intézet mellett – az állategészségügyi laboratóriumok sorában – elsőként a Miskolci Állategészségügyi Intézetben indult meg az adenovírusok kutatásával a vírusdiagnosztikai munka. A törekvéseket hamarosan siker koronázta: *Áldásy* és *Bartha* doktorok kutatócsoportja kidolgozta az adenovírusok ellen ható vakcinát, amelyet a Phylaxia 1972-től folyamatosan gyárt. A kutatói és diagnosztikai tevékenység a borjak és más házi- és vadon élő állatok egyéb vírusok okozta betegségeire is kiterjedt.

1960-tól a mixomatosis okozott országsszerte jelentős gazdasági kárt. Az intézet kutatótevékenysége nyomban ez irányban is elkezdődött. Tízéves kutatómunka eredményeként megfelelően kiválasztott vírustörzsből hatékony vakcinát sikerült létrehozni, amely 1975-től Myxovac néven kerül forgalomba.

Az intézet szakembergárdája kellő időben felismerte a szarvasmarhák anyagforgalmi betegségeinek gazdasági jelentőségét és problémáit is. Elsők között kezdték kutatni a penészes takarmányoknak a szarvasmarhákra, sertésekre és baromfiakra gyakorolt hatását. Több mikotoxin hatását vizsgálták, és jelentőségét számos állatkísérlettel is igazolták. Az intézet működési területén rendkívül gyakran előforduló, szelénhiányra visszavezethető betegségek megelőzése terén számos nagyüzemnek tudtak hatékonyan segíteni.

A keverék, főként pedig a tömegtakarmányok komplex (beltartalmi, mikrobiológiai, toxikológiai) vizsgálatának végzésére az intézetben 1976 óta takarmányvizsgáló laboratórium működik. Munkáját és szaktanácsait számos nagyüzem veszi folyamatosan igénybe, megelégedéssel.

Jubileumi ünnepségükön elsőként Glózik András dr., a MÉM állategészségügyi és élelmiszerhigiéniai főosztályának vezetője méltatta az intézet 30 éves munkásságát. Hangsúlyozta, hogy e tevékenység része a magyar állatorvosi kar kül- és belföldön elért eredményeinek. *Áldásy dr.* átlagon felüli, kivételes képessége, szorgalma és felismerései iskolát hozott létre, amelyben rövidebb- hosszabb ideig a kar néhány jeles tagja is dolgozott, vagy kezdte pályafutását.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Tanács mezőgazdasági osztályának vezetője, *Kopasz Béla* ismertette az intézet együttműködését osztályával, a megyei állategészségügyi és élelmiszer-ellenőrző állomással és a mezőgazdasági üzemekkel. Hangsúlyozta, hogy az intézet 30 éves múltjának időszakára esett a megyében a sertéspestis, a baromfipestis, a szarvasmarhagümőkór, a szarvasmarha- és sertésbrucellosis felszámolása, amelyben az intézet érdemei elvülhetetlenek. A társintézmények nevében is megköszönte a kiváló együttműködést.

A köszöntések után rövid tudományos ülészak következett. Négy, színvonalas előadásban olyan szarvasmarha-egészségügyi témákat ismertettek, amelyek kutatása teljesen, vagy kezdetében az intézet nevéhez fűződött. Ennek keretében elsőként *Nagy Béla dr.*, az Országos Állategészségügyi Intézet igazgatóhelyettese tartotta meg az „Újabb diagnosztikai-járványtani szempontok a borjak emésztőszervi megbetegedéseinek megítélésében” című előadását, amely az ő ide vonatkozó kutatói tevékenységének külföldön is elismert eredményeit villantotta fel a tőle megszokott szerény, mégis kitűnő előadásmódban. Megemlékezett arról, hogy *Áldásy dr.* mindig is igyekezett munkatársaival a jelenségek mögött a lényegyet megláttatni, s ebből a miskolci szellemi műhely egykori és mai tagjai sokat profitáltak. *Máté Zsuzsanna dr.*, az intézet osztályvezetője a borjak adenovírusok okozta légzőszervi megbetegedései kutatásának újabb eredményeit ismertette, beszámolt az adenovírusok elleni vakcina nemkívánatos mellékhatásai kiküszöbölésének módjáról. *Ványi András dr.*, az Országos Állategészségügyi Intézet főmunkatársa „A szarvasmarhák mikotoxikus ártalmainak jelentősége az energia-takarékos takarmánytartósítás elterjedésével” c. előadásában hangsúlyozta az egyes mikotoxinok kártételének jelentőségét. Végül *Szigeti Gábor dr.* az intézet igazgatóhelyettese a „Szarvasmarhák anyagforgalmi betegségeinek megelőzése komplex takarmány és anyagcsere vizsgálatok segítségével” c. előadását tartotta meg. Felhívta a figyelmet a takarmányozás gyakori hibáira, valamint arra, hogy az anyagcserezavarok diagnosztizálása és megelőzése biokémiai és takarmányvizsgálatok nélkül ma már el sem képzelhető.

A jubileumi ülésen és az azt követő meleg hangulatú „állófogadáson” az intézet egykori dolgozói is számosan részt vettek, és felelevenítették az együtt töltött munkás évek emlékeit.

Gabnay Sándor dr.

Búcsúztató dr. Áldásy Pál nyugállományba vonulása alkalmából

Forrás: *Állatorvosi Közlemények*, 1988. 24 (2). 161.

Búcsúztató ünnepséget tartottak a Miskolci Állategészségügyi Intézetben *dr. Áldásy Pál* igazgató nyugállományba vonulása alkalmából. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Állategészségügyi és Élelmiszer Ellenőrző Állomás 1987. november 20-án szűkebb körű búcsúztató ünnepséget rendezett, amelyről részletes beszámolót – *dr. Szabó István* ny. igazgatóhelyettes tollából – a Magyar Állatorvosok Lapja közöl.

Az ünnepségen az alulírottnak jutott az a megtiszteltetés, hogy *Áldásy dr.* csaknem négy évtizedes, eredményekben és küzdelmekben gazdag munkásságát méltathatta. *Áldásy dr.* a Szombathelyi Premontrei Gimnázium érettségi bizonyítványával lépett be a Magyar Agrártudományi Egyetem Állatorvostudományi Karának kapuján, s ottani tanulmányai során először, mint a Járványtani Intézet externistája ismerkedett meg a bakteriológiával és a járványtannal. 1951-ben kitűnő eredménnyel abszolvált tanulmányai után egy évig az Országos Állategészségügyi Intézetben volt gyakornok, majd *Manninger* professzor aspiránsa lett az Állatorvostudományi Főiskola járványtani tanszékén. Itt készítette el a „*Kórokozó colibaktériumok típusainak meghatározása*” című disszertációját, amely azóta is a hazai szakirodalom egyik klasszikus művének számít. A járványtanon és az intézetben eltöltött évek elkötelezték a fiatal állatok fertőző betegségeinek témája mellett s ez időben máig is tartó szakmai barátságok szövődtek korunk legjelesebbjei közül nem eggyel.

Ilyen előzmények után vette át 1955 őszén az újonnan felépült miskolci intézetet, amelynek élén 32 éven keresztül töretlen hűséggel szolgált a magyar állategészségügyet, állattenyésztést és az állatorvosi kart. Élete az intézet életével hamarosan egybeforr. Egykori munkatársaitól tudom, hogy a diagnosztikai munka mielőbbi kibontakozása érdekében szinte éjt nappallá téve dolgozott. Irányított, tárgyalt, vizsgált vagy ha kellett könyvelt. Fáradhatatlanul tanulmányozta a hazai és külföldi szakirodalmat. Mindezekon túl – néha éjnek idején – jutott arra is energiája, hogy asztalosmesternek is becsületére váló szép virágtartókat készítsen, amelyekkel reggelre az intézet folyosóját feldíszítette.

A lelkes munka meghozta gyümölcsét. Az intézeti vizsgálatok száma az első néhány év során exponenciálisan növekedett. A minőséget pedig jelzi, hogy egymást követték a szebbnél szebb esetleírások, hazai első közlések és számtalan olyan megfigyelés, amelyet nem elsősorban közlemény formájában, hanem intézeti jelentésekben és házi referáló üléseken ismertettek. Már a kezdeti években jelentős eredményeket értek el a háziállatok fertőző eredetű elvetélései oktatásának és megelőzésének tanulmányozásában. A vizsgálatok eredményeként – *dr. Hajdu Gusztáv* debreceni igazgatóval – elsőként hívták fel a figyelmet a penész- és sarjadzógombák okozta elvetélésekre. A vetelésdiagnosztika és reprodukciós bántalmak iránti érdeklődése továbbra is megmaradt, s a legutóbbi időkig e területen is szép eredményeket produkált munkatársaival együtt. Munkatársaival hazánkban elsőként jelezte a sertések torzító orrgyulladásának, valamint a juhok sűrűlókórjának a behurcolását. Az új bántalmak felismerése mellett igyekezett a régebbi gondok orvoslásában is új utakat keresni. Az országban elsőként vezették be a borjak higiénikus elletésének és nevelésének módszerét.

Áldásy dr. és intézete már az első évektől igen jó kapcsolatot alakított ki nemcsak a területen dolgozó állatorvosokkal, hanem az állami gazdaságokkal és a legtöbb termelőszövetkezettel,

azok vezetőivel, szakembereivel is. Szakmailag nyitott volt; szívesen elfogadott együttműködési megkereséseket, eredményes kapcsolatot épített ki több külső intézménnyel. Az együttműködésben ideális partnernek bizonyult; soha nem igyekezett magát előtérbe helyezni vagy a témát kisajátítani. Intézetében gyakoriak voltak a külföldi vendégek, akik az itteni szakmai megbeszélések emlékével évek múlva is szívesen gondoltak vissza *Áldásy dr.*-ra. Nevét sok olyan külföldi kolléga is jól ismeri, aki nem is járt Magyarországon.

A diagnosztikai munka mellett *Áldásy dr.* nagy súlyt helyezett a gyakorló kollégák rendszeres továbbképzésére is. Ennek nagy jelentősége volt, hiszen akkoriban jóval kevesebb szakmai rendezvény volt, mint manapság. Ezért a debreceni kedvező tapasztalatok alapján itt is rendszeresen, lelkes, aktív hallgatósággal szerveztek referáló délutánokat, csaknem két évtizeden keresztül. A miskolci intézet első igazgatója élen járt abban is, hogy az újonnan fellépő, komoly állategészségügyi gondokat jelentő betegségek diagnosztizálásának feltételeit megteremtsék. Az 1962-től rohamosan terjedő vírusos borjúbetegségek felismerése céljából az Állatorvostudományi Egyetem járványtani tanszékének segítségével (*Szent-Iványi dr.* és *Bartha dr.*) kialakította az intézeti hálózat első önálló vírusdiagnosztikai részlegét. Ezt követően láttak napvilágot nemzetközi prioritást is jelentő közlemények a borjú-adenovírus izolálásáról, kórokozóképességének bizonyításáról, az elterjedtség felméréséről és a védekezési módszerekről. Nemsokára megfigyelték a nyulak myxomatosisának első jelentkezését működési területükön. E megfigyelést 10 éves kemény, céltudatos munka követte, amely nemzetközi viszonylatban is elsőrendű myxomatosis vakcina kifejlesztéséhez vezetett. (A bovin adenovírus vakcinát – *Áldásy, Bartha, Máté dr.*-ok szabadalma alapján –, valamint a Myxovac vakcinát – *Áldásy és Máté dr.* szabadalma alapján – a Phylaxia gyártja.) A világirodalomban is egyedülálló tanulmányként jelent meg 1969-ben közleményük (*Áldásy és Máté*) a patkány *Aujeszký*-vírust terjesztő szerepének valószínűtlen voltáról. A modern és hálás virológiai témák mellett továbbra sem kerülték el figyelmét az egyszerűbb eszközökkel is diagnosztizálható betegségek, amelyek a nagyüzemekben ugyancsak tömeges veszteségeket okoztak, mint például a malacok vashiányos anaemiája vagy a parasitosisok. A 60-as évek közepén megkezdtek a szarvasmarha brucellosismentesítés előkészítését azzal, hogy felkutatták az alig fertőzött állományokat, s ezekből alakították ki az első mentes telepeket. A nagyüzemi szarvasmarhatelepekről kartotékos nyilvántartást vezettek, amelyre egyéb állategészségügyi adatok is felkerültek, s ezek később nélkülözhetetlen segítséget nyújtottak az állategészségügyi helyzet javításában. Ma már alig emlékeznek arra, hogy *dr. Bánfalvy Erzsébet* lelkes munkájával elsőként könyvelhették el a Borsod-Heves megyei ÁG-ok brucellosis mentességét. 1967-ben – a vidéki intézetek között – *Áldásy dr.* elsőként szervezte meg a kémiai laboratóriumi vizsgálatok beindítását. A „laboratórium”, amelyet kezdetben az intézet könyvtárában kellett berendezni, egy-két év alatt Biokémiai Osztállyá nőtte ki magát. A 60-as évek második felében *Áldásy Pál* (*Dankó Gyulával* közösen) ismét egy új, fontos terület nyitására vett részt, a sertések mycotoxikus eredetű péraduzsanatának felismerésével. A mycotoxinok vizsgálatára később *Szigeti Gábort* tudta megnyerni hűségese és sikeres munkatársnak, aki – támogatásával – ezen a területen nemzetközi elismerésnek örvendő szakemberré lett. A biokémiai és mycotoxikológiai vizsgálatok továbbfejlesztése révén hamarosan eljutottak a takarmányok sokoldalú minőségi vizsgálatáig, valamint a sertés- és szarvasmarha-állományok anyagforgalmának (különösen sav-bázis egyensúlyának) értékeléséig.

A fertőző betegségek azonban továbbra sem maradtak *Áldásy dr.* figyelmén kívül. Irányításával és igen gyakori közvetlen részvételével értékes tapasztalatokat gyűjtöttek a szarvasmarhák és sertések chlamydiák okozta vetéléséről, valamint a *Moraxella bovis* okozta fertőző keratoconjunctivitisről. Folytatták megfigyeléseiket a szarvasmarhák vírusos légző- és emésztőszervi megbetegedéseinek területén. Éveken keresztül ellátták adenovírus vakcinával a működési területüket és néhány távolabbi gazdaság szarvasmarha-állományát.

E közben nagy szakértelemmel és szeretettel irányította, segítette az intézeti munkatársakat, különösen a fiatalokat. Azt hiszem, mi a régi és mostani munkatársai valamennyien mesterünknek mondhatjuk Öt. Intézetének ügyeit példamutató adminisztrációs készséggel intézte, gazdasági és szakmai kérdésekben egyaránt imponáló biztonsággal igazodott el. Kutatóként és irányítóként a legeredményesebbek közé tartozik. Szintetizáló és rendszerező képességét mindenki elismeri.

Igazgatónk – többek között – ahhoz is nagyon jól értett, hogy munkánk iránt hitet és lelkesedést öntsön belénk. Ha jól végeztük feladatainkat, érezhettük őszinte megbecsülését.

A sikerekben gazdag eddigi életpályát jelzi a magas kitüntetések sorozata is: FM *Kiváló Dolgozó* (1956), *Munka Érdemérem* (1963), *Munka Érdemrend bronz fokozat* (1970), a MAE Állatorvosok Társaságának *Hutýra-émlékérme* (1970), amelyet a Társaság hosszú időn keresztül vezetőségi tagságával, a Szarvasmarha-egészségügyi Szakosztály elnöki teendőinek ellátásával is kiérdemelt, majd 1977-ben a kiemelkedő alkotómunkáért adományozott *Eötvös-díj*, végül a *Kiváló Feltaláló aranyplakett* (1979).

Sajnos, ezek a munkás, szép évek elmúltak. Ma azért jöttünk össze, hogy *Áldásy Pál* igazgatónak megköszönjük a több mint három évtizedes munkát, barátságot és segítőkészséget, amelynek mi valamennyien közvetlenül is részesei lehettünk.

Kedves Pali Bátyám, szívből kívánjuk és reméljük, hogy állatorvosi karunknak és a diagnosztikai szakemberek kicsiny táborának – szellemi javaidat velünk továbbra is jó szívvel megosztó – aktív tagja maradsz, tanácsaidal, véleményeddel a jelenlegi gondjaink megoldásában is segítségünkre leszel.

(Dr. Nagy Béla)

Áldásy Pál dr. nyugállományba vonult

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1988. 19 (4). 226.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Állategészségügyi és Élelmiszer Ellenőrző Állomás *Áldásy Pál* nyugdíjba menetele alkalmából 1987. november 20-án bensőséges szakmai-baráti összejevetelt rendezett. A nyugdíjba vonuló *Áldásy Pál dr.* igazgató szakmai és vezetői munkásságát *Nagy Béla dr.* főosztályvezető méltatta, és azt a volt tanítvány, az egykori munkatárs és igazgatótárs, valamint a fiatal barát hálás tiszteletével köszönte meg. *Áldásy Pál* meghatódtan köszönte meg a meleghangú méltatást és köszöntéseket.

Ezen ünnepélyes összejevetelen elhangzottakból és a visszaemlékezésekből egyértelműen az derült ki, hogy *Áldásy Pál* szakmai pályafutása korán ívelt, sajátágosan egyéni és eredményekben igen gazdag volt. 27 éves korában lett és 32 éven át volt a Miskolci Állategészségügyi Intézet igazgatója. Ha az aspiránsi 3 évet nem is számítjuk ide, 33 évig

dolgozott az állategészségügyi intézeti hálózatban. Egyaránt volt igazgató, gyakorlati szakember és kutató. Tevékenységének ezek az oldalai elválaszthatatlanul összefüggtek, egymást kölcsönösen kiegészítették. Az újonnan épült intézet feladatkörét a már korábban működő intézetek tapasztalatainak felhasználásával, de a működési terület adottságaihoz és követelményeihez igazodva látta el. „A kórokozó coli-bacteriumok típusainak meghatározása” című, elsősorban az újszülött borjak colihusmenésével foglalkozó kandidátusi értekezésének témájához kapcsolódóan az első években a felnevelési betegségek okait, főleg a borjúnevelők problémáit tanulmányozta. Az intézethez tartozó két megyében jelentős juhtenyésztés szolgálatának szükségességét hamar felismerte, és erre munkatársainak a figyelmét is ráirányította.

Az intézeti hálózatban 1962-ben elsőnek alakította ki a szövettenyésztésre alapozott vírusdiagnosztikai laboratóriumot, melynek segítségével a borjúbetegségek kutatását is szélesíthette. Intézete élen járt a takarmányok minőségének, főleg mikológiai és kémiai módszerekkel való ellenőrzésében. A területi intézetek közül Miskolcon működött először toxikológiai és biokémiai laboratórium, majd osztály. Az újonnan szervezett és a megüresedett intézeti állásokra e szakterületek iránt fogékony diplomásokat neveztetett ki. Munkatársait a nekik leginkább megfelelő témák kutatására ösztönözte. Ezen belül azonban valamennyiüknek szakmai öntevékenységet biztosított. A társintézetek munkatársaival elsők között mutatott rá a gombák és gombatoxinok állategészségügyi jelentőségére. A nagyüzemi és háztáji nyúltenyésztés legnagyobb veszélyének, a myxomatosisnak a kivédésére olyan hatékony, új vakcinát dolgozott ki, amely nemzetközi viszonylatban is elismerést aratott.

Saját és munkatársainak kutatásaihoz, kísérletes vizsgálataihoz hazai viszonylatban magas szinten megteremtette a kísérleti állattartás feltételeit. Feladatainak, célkitűzéseinek megoldásában nagy előnyt jelentett sokoldalú felkészültsége, technikai készsége és kezdeményező bátorsága. Az éppen időszerű feladatok megvalósítására mindig talált az intézetben megfelelő szakembert, vagy az intézeten kívül segítő, ill. közreműködő partnert. Szoros munkakapcsolatot épített ki a megyei állategészségügyi szolgálattal, annak vezetőivel és területi végrehajtóival, az állattenyésztő gazdaságokkal és a közegészségügyi-járványügyi szervekkel.

Széles körű tudományos-társadalmi tevékenységet is kifejtett. Megalakulása óta tagja a MAE Állatorvosok Társaságának, ennek szarvasmarha- és juhegészségügyi szakosztályának első elnöke volt. Tagja a Magyar Mikrobiológiai Társaságnak, a Miskolci Akadémiai Bizottság Mezőgazdasági-Egészségügyi Szakbizottságának. Több éven át aktív tagja volt az MTA–MÉM Állat-Orvostudományi Bizottságnak. Különböző vezetői funkciókat töltött be a TIT agrártudományi és biológiai szakosztályaiban. Külföldi (főleg szlovák és NDK) intézetekkel is szoros szakmai kapcsolatot alakított ki.

Több mint 50 szakközleménye jelent meg. Számos tudományos és továbbképző előadást tartott. Több tudományos értekezést opponált. Bírálóbizottságokban többször tagként vett részt. A posztgraduális képzés szervezett egyetemi formájának elindítása előtt a miskolci intézetben havonként rendszeresen tartott referálások nemcsak színvonalasak voltak, hanem az adott időszakban hiányt pótoltak, és a résztvevők szakmai tájékozottságát nagyban elősegítették.

Munkásságát Kiváló Dolgozó (1956), Munka Érdemrend (1963), a Munka Érdemrend bronz fokozata (1970), Eötvös Lóránd-díj (1977), Kiváló Feltaláló aranyfokozata (1979) kitüntetésekkel ismerték el. Kortársai közül elsők között, 1970-ben kapta meg a MAE Dr. Hutýra Ferenc-emlékérmét.

Áldásy Pál dr. intézetvezető tevékenysége, diagnosztikai munkája és kutatási eredményei révén az egész állategészségügyi intézeti hálózathoz kötődött. Neve és személye mégis elsősorban a Miskolci Állategészségügyi Intézetel azonosult, nemcsak idehaza, de a Magyarországon járt sok külföldi kolléga emlékei között is. Pedig szakmai munkássága és tekintélye átlépte a Miskolci Állategészségügyi Intézet működési területét. Előadásra és szaktanácsadásra felkérték az ország több megyéjéből. A járványtani gyakorlatukat az Intézetben töltött szigorló állatorvosok 3 évtized alatt az ország minden területére elvitték bemutató oktatásainak tanulságait. Kár, hogy egészségének – elsősorban látásának – fokozatos romlása miatt az utóbbi években összejöveteleinken egyre ritkábban találkoztunk Vele. Mivel azonban a legutóbbi hónapokban – sikeres szemműtétjei után – javult a látása, minden reményünk meglehet arra, hogy 1987. november 20-án csak az intézetvezetőtől köszöntünk el. *Áldásy Pálnak* mint szakembernek és kutatónak a tapasztalataira, tanácsaira, előremutató meglátásaira ezután is számít a magyar állategészségügy. Kívánunk Neki jobb egészséget, erőt és kiegyensúlyozott nyugdíjas éveket.

Szabó István dr.
c. egyetemi tanár

† *Áldásy Pál dr. (1928-1988)*

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1989. 34 (1). 35–36.

„Nem élt hiába, mert gazdagon osztotta másokra élte kincseit”

Megrendülten fogadtuk a hírt, hogy *Áldásy Pál dr.*, a Miskolci Állategészségügyi Intézet nyugalmazott igazgatója, az állatorvistudomány kandidátusa, Eötvös-díjas, a Munka érdemérem, a Munka Érdemrend bronz fokozata, A Hutýra-emlékérem, a Kiváló Feltaláló arany plakett és más kitüntetések tulajdonosa, valamint számos tudományos és társadalmi szervezet tagja, illetve vezetőségi tagja 1988. augusztus 3-án életének 61. évében elhunyt. Nem régen – a nyugdíjba menetele alkalmából rendezett bensőséges ünnepélyen – még együtt voltunk Vele. Visszatekintettünk szakmai és vezetői munkásságára. Munkatársai, pályatársai és tanítványai tisztelettel és szeretettel köszönték meg sajátos pedagógiai érzékkel nyújtott segítségét, irányítását és emlékeztek a közösen végzett munkára. Akkor még reméltük, hogy gazdag tapasztalataira, éles meglátásaira, tanácsaira ezután is számíthat a magyar állategészségügy [Magy. Áo. Lapja, 1988. 43. (4.) 226]. A halál azonban közbeszólt. *Áldásy Pál* személyében nemcsak az állategészségügyi intézetek hálózata, hanem az egész hazai állategészségügy e tudományát átfogóan és összefüggéseiben művelő, nemzetközileg is elismert szaktekintélyét veszítette el.

Végző búcsúztatása és hamvainak elhelyezése 1988. augusztus 23-án a Miskolci Szentpéteri kapui temetőben volt. A gyászszertartáson a Miskolci Állategészségügyi Intézet jelenlegi és volt dolgozóin kívül számos barátja, kollégája, tisztelője – mintegy háromszázan – az ország minden részéről megjelent. Ott voltak az állategészségügyi intézetek, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei és a Heves Megyei Állategészségügyi és Élelmiszer Ellenőrző Állomás, valamint az MTA Állatorvistudományi Kutatóintézet vezetői és munkatársai. Képviseltette magát a MÉM

állategészségügyi és élelmiszer-ellenőrzési főosztálya, a Phylaxia Oltóanyagtermelő Vállalat és Miskolc Város tanácsa is. Az Állategészségügyi és Élelmiszervizsgáló Szolgálat saját halottjának tekintette.

A temetési szertartás áhítatát szavalat és férfikórus előadta gyászénekek mélyítették. A MÉM állategészségügyi és élelmiszer-ellenőrzési főosztálya, az Állategészségügyi és Élelmiszervizsgáló Szolgálat, az Állatorvostudományi Egyetem Tanácsa, a MAE Állatorvosok Társasága, az egész állatorvosi kar, s ezen belül kiemelten az állategészségügyi intézetek jelenlegi dolgozói és nyugdíjasai – a pályatársak és barátok – nevében *Szabó István dr.*, az Országos Állategészségügyi Intézet nyugalmazott igazgatóhelyettese vett búcsút. Az elhunynak három és fél évtizeden át közeli pályatársa és barátja a szeretet, a tisztelet és a hála jegyében méltatta *Áldásy Pál* emberi és szakmai érdemeit. Beszédének néhány gondolata:

„Dr. Áldásy Pál 1928. január 12-én Szombathelyen, pedagógus családban született. Szülővárosában érettségizett és 1951-ben kitűnő minősítésű állatorvosi oklevelet kapott.

Ugyanennek az évnek az őszén került az Országos Állategészségügyi Intézetbe, ahol az emlőskórbonctani osztályon dolgozott. Bár 1952 és 1953 között az Állatorvostudományi Főiskola járványtani tanszékén ösztöndíjas aspiráns volt, az Intézettel és annak dolgozóival szakmai és baráti kapcsolata megmaradt, sőt erősödött, s így 1955. szeptember 1-jével az újonnan épült Miskolci Állategészségügyi Intézetbe való igazgatói kinevezése a folytonosságot tükrözte. Ezt az Intézetet azután nyugdíjba menetelig – 32 éven át – vezette.

27 évesen lett igazgató a szerényen felszerelt és újonnan indult intézetben, új munkaterületen, magához hasonló korú munkatársakkal. Sikeres helytállása annak tulajdonítható, hogy igen jó alapképzettséggel ötvöződött Benne és munkatársaiban is a gyakorlat igényelte laboratóriumi diagnosztika az alkalmazott kutatómunka eredményeinek a gyakorlatban való megvalósításával, sőt – ha kellett – irányításával és átültetésével. Közben az Intézet a mindenkori követelményeknek megfelelően fejlődött, felszerelése pedig gazdagodott, korszerűsödött.

Igazgatói kinevezése után az akkori állategészségügyi intézetek vezetői között hosszú időn át Áldásy volt a legfiatalabb. Mégis szakmai és vezetői megbeszéléseken a tapasztalt idősebbek nagyon odafigyeltek fiatal kollégájuk véleményére, álláspontjára. Kezdeményezéseit nemegyszer követték. *Áldásy* ugyanis igen fogékony volt az újra, az időszerűre és kitűzött céljainak megoldási lehetőségeire. Jó érzékkel irányította az intézet gazdálkodását is: tisztán látta a feladatok megvalósításának gazdasági vonzatait.

Igazi szakterülete a bakteriológia, virológia és a járványtanvolt. Kezdeményező és céltudatos tevékenysége azonban jóval szélesebb területre kisugárzott. Munkássága nem merült ki pusztán a labordiagnosztikában és a vele kapcsolatos kutatásban, hanem gyakran – sokszor észrevétlenül – oktató is volt. Előadásokat tartott az Egyetemen és különböző tanfolyamokon; de ezen kívül itt is, ott is, mind az intézetben, mind a gyakorlati külső munkája közben bőkezűen osztotta meg ismereteit és tapasztalatait. Különös képességgel tudott megvilágítani egy-egy kérdést; ha lehetett, meglepő határozottsággal, ha nem, mértéktartással és a tisztázatlan, vitatható részletek felvetésével. A Miskolci Intézet és *Áldásy* neve ismertté vált külföldön is. A hazánkba érkezett szakemberek és kutatók tapasztalatcsere céljából szívesen keresték fel.

Áldásy Pált többnyire röviden „csak” *Áldásynak* emlegették. Nem azért, mert az állatorvosi névtárban nincsen másik Áldásy, hanem talán inkább azért, mert Borsodtól Baranyáig, Csongrádtól Sopronig mindenki ismerte és tudta Róla azt, hogy

– nemcsak intézetvezető, hanem kutató is,

- nem sokat jár külföldön, de lehet Rá hivatkozni ott is,
- rendkívül jó érzékű és gyakorlati járványtanos szakember, de nem téved el egyéb diagnosztikai és védekezési kérdésekben sem,
- hazánkban először igazodott el és igazított el bennünket a coli okozta betegségekben,
- rendkívül gyakorlatias szakértője a borjúbetegségeknek,
- kidolgozta a nyulak myxomatosisa elleni vakcinát,
- munkatársaival együtt a juhbetegségekkel a legtöbbet és legeredményesebben foglalkozott hazánkban,
- az újonnan létesített Miskolci Állategészségügyi Intézetet 2 évtized alatt minden elismerést megérdemlő színvonalra emelte.

Áldásy Pali szerette az élővilágot, a természetet, a növényeket épp úgy, mint az állatokat. Környezetében – kint és bent – az év minden szakában virultak a növények és a virágok. Szébbé, jobbá, színesebbé igyekezett maga körül tenni a világot. Ezért kertészkedett és barkácsolt. Szakmájának értelmesebbé tétele érdekében pedig ésszerűsített, újított, feltalált és oktatott.

Kedves *Áldásy Pali*! Utolsó búcsút kell Tőled venni! Köszönjük a Sorsnak, hogy Veled dolgozhattunk, hogy pályatársaid és barátaid lehettünk. Köszönjük, amit Tőled kaptunk és tanultunk, amit lényedből ránk és a mi munkánkra kisugározta. Ígérjük, hogy – amíg élünk – nem felejtünk el. Emléked talán csak eddig fog élni, de Neved és munkásságod eredményei biztosan sokkal tovább fennmaradnak, mert

„A derék nem fél az idők mohától,
a koporsóból kitör és eget kér.
Érdemét a jók, nemesek és jövőző
Századok áldják.”

(*Berzsenyi*)

Kedves, felejthetetlen kollégánk, pályatársunk és barátunk! Isten Veled! Nyugodjál békében!”

Az Intézet működési területéhez tartozó két megye állatorvosai, tanácsi és pártvezetői nevében *Fehér József dr.* igazgató főállatorvos tisztelgett *Áldásy* igazgató hamvai és emléke előtt, köszönte meg a három évtizeden át közvetlenül vagy közvetve nyújtott munkáját, segítségét.

A valamikori fiatal munkatársai és tanítványai nevében *Nagy Béla dr.* főosztályvezető emlékezett arra, hogy mit jelentett hosszabb-rövidebb ideig *Áldásy dr.* „Miskolci iskolájába” járni. Kiemelte kivételes pedagógiai érzékét, a fiatalabbak iránti fokozott figyelmét, azok munkájának segítőkész irányítását.

A sírnál *Szigeti Gábor dr.* főosztályvezető, a Miskolci Állategészségügyi Intézet volt és jelenlegi munkatársainak nevében búcsúzott megrendülten az embertől, a baráttól, a tisztelettel övezett tudóstól, aki emberi méltóságból, a hivatás iránti feltétlen alázatból és szolgálatkészségből példát mutatott.

Áldásy Pál hamvait befogadó sírhantot ezután elborítottak a virágok, amelyeknek szirmai és levelei bánatosan hajoltak meg a szakadó eső hideg cseppjei alatt.

Szabó István dr.

† Áldásy Pál dr. (1928-1988)

Forrás: *Phylaxia Állatorvosi Közlemények*, 1989. 4. 345.

Megrendültén és kimondhatatlan szomorúsággal fogadtuk a hírt, hogy dr. Áldásy Pál, a Miskolci Állategészségügyi Intézet röviddel ezelőtt nyugalomba vonult első igazgatója, az állatorvostudomány kandidátusa, Eötvös-díjas, a Munka Érdemérem, a Munka Érdemrend bronz fokozata, a Hutýra-émlékérem és számos egyéb kitüntetés birtokosa, 1988. augusztus 3-án hirtelen elhunyt.

Néhány hónapja csupán, hogy őszinte bizakodással fejezhettük ki jókívánságainkat 32 éves, rendkívül eredményes intézeti igazgatói tevékenysége utáni nyugállományba vonulása alkalmából, és kérhettük arra, hogy szellemi javait velünk továbbra is megosztó tagja maradjon állatorvosi karunknak és az intézeti szakemberek kicsiny táborának.

Ez alkalomból az Állatorvosi Közleményekben is méltattuk munkásságát, emberiségét, szakmai kiválóságát és köszöntük meg mindazt, amit több mint három évtizedes intézeti működése alatt Tőle kaptunk. A sors kegyetlen és kiszámíthatatlan végzése folytán ez év augusztus 23-án már csak hamvaitól vehettünk búcsút. Ezen a napon a miskolci Szentpéteri kapui temetőben – az évszakhoz képest „ítéletidőnek” is beillő hideg, viharos, esős idő ellenére – az ország szinte minden tájáról a kollégák, a barátok, a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium állategészségügyi és élelmiszerellenőrzési főosztálya, az Állategészségügyi és Élelmiszervizsgáló Szolgálat, a Phylaxia képviselői, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Tanács VB. mezőgazdasági és élelmezési osztályának, ez utóbbi, valamint Heves és még számos távolabbi megye Állategészségügyi és Élelmiszer Ellenőrző Állomásának, az MTA Állatorvostudományi Kutatóintézetének vezetői, képviselői, valamennyi állategészségügyi intézet jelenlegi és volt vezetői, munkatársai – mintegy négyszázan – jöttek össze, hogy a család és a Miskolci Állategészségügyi Intézet munkatársainak mély fájdalomban őszinte szívvel osztozzanak, s *Áldásy dr.*-től végső búcsút vegyenek.

Az Állategészségügyi és Élelmiszervizsgáló Szolgálat által rendezett temetésen a gyászszertartást bevezető szavaltat és gyászbeszéd után a Szolgálat nagy halottjától a MÉM állategészségügyi és élelmiszerellenőrzési főosztálya, az Állatorvostudományi Egyetem, a MAE Állatorvosok Társasága, valamint az egész állatorvosi kar, ezen belül a szorosabb értelemben vett pályatársak és barátok nevében *dr. Szabó István* ny. igazgatóhelyettes, c. egyetemi tanár búcsúzott, a megrendítő pillanatban is élethűen felvázolva emberi és szakmai teljességre törekvő egyéniségét, munkásságát, kiemelkedően eredményes életútját. Beszédének főbb részeit a Magyar Állatorvosok Lapja közli.

A miskolci intézethez tartozó két megye állategészségügyi, tanácsai és pártvezetése nevében *dr. Fehér József* igazgató tisztelgett *Áldásy dr.* hamvai és emléke előtt, megköszönve mindazt a továbbképzést és segítséget, amit a terület állatorvosai, állattenyésztő üzemei Tőle közvetlenül és közvetve kaptak.

A valamikori fiatalabb munkatársak, a tanítványok nevében az alulírott emlékeztetett arra, mit jelentett *Áldásy dr.* személye és példamutatása mindazoknak, akik hosszabb-rövidebb ideig a „Miskolci Iskolába” járhattak. Kiemelte kivételes pedagógiai érzékét, a fiatalabbak iránti fokozott figyelmét és tapintatát, irányító segítségét, valamint az igazi emberi barátságra és megértésre való természetes készségét.

Végül a földi hamvak végső nyugalóhelyre helyezése előtt *dr. Szigeti Gábor* osztályvezető tolmácsolta a Miskolci Állategészségügyi Intézet volt és jelenlegi munkatársainak megrendült búcsúját. Búcsúzott az embertől, a barától, a tisztelettel övezett tudóstól, aki emberieségből, a hivatás iránti feltétlen alázatból és szolgálatkészségből a hátrahagyottakat bőséges útravalóval ellátva távozott.

Búcsúbeszédét *Arany János* reményt és vigaszt adó soraival zárta:

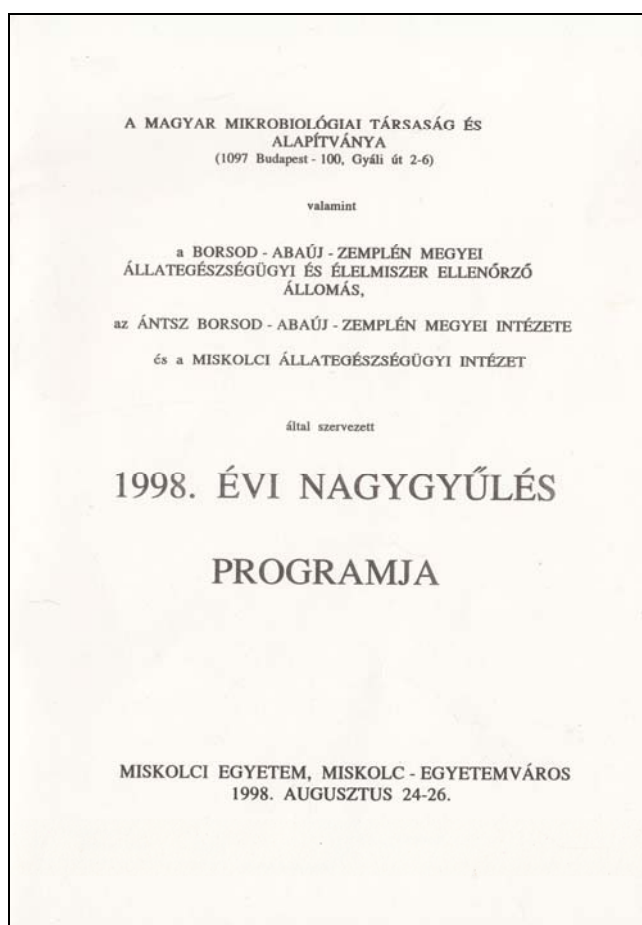
„Nem hal meg az, ki milliókra költi
Dús élte kincsét, ámbár napja múlt;
Hanem lerázván, ami benne földi,

Egy éltető eszmévé finomul,
Mely fennmarad s nőttön nő tiszta fénye.
Amint időben, térben távozik, (...)”

Dr. Nagy Béla

A Magyar Mikrobiológiai Társaság 1998. évi nagygyűlésének programja Áldásy Pál emléküléssel

1998. augusztus 24–26.

Mikrobiológus-találkozó Miskolcon

Magyar tudósok éves nagygyűlése zajlik a napokban

Forrás: *Észak-Magyarország*, 1998. aug. 25.

Miskolc (ÉM-KI) – A Magyar Mikrobiológiai Társaság évente rendezi meg egy-egy vidéki városban éves nagygyűlését. Idén a Miskolci Állategészségügyi Intézet volt vezetőjére, Áldásy Pálra is emlékeztek.

A vírusokkal, baktériumokkal, gombákkal foglalkozó tudomány – a mikrobiológia – mintegy 250 képviselője tanácskozik augusztus 24-e és 26-a közt a miskolci Egyetemvárosban. Az ülés szervezője az 1951-ben alakult Magyar Mikrobiológiai Társaság, valamint a B.-A.-Z. Megyei Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrző Állomás, az ÁNTSZ és a Miskolci Állategészségügyi Intézet.

A mikrobiológia számos szakterületének képviselőit fogja össze a társaság, s bár az orvosok, az állatorvosok, a bakteriológusok és virológusok különböző területeken végeznek kutatásokat, a jelenlegi tudományos módszerek mégis összekötik ezeket. Minárovits János főtitkár szerint a konferencia ezért kiváló terepet biztosít módszertani tapasztalatcserére.

A főtitkár úgy véli, szerencsésnek mondhatják magukat abból a szempontból is, hogy a mikrobiológia elméleti és alkalmazott kutatása közel áll egymáshoz. Magas színvonalú hazánkban az eredmények ipari felhasználása is, gondoljunk csak a mezőgazdaságra, ezen belül is a borászatra, valamint az állattenyésztésre vagy a gyógyszeriparra.

Az idei konferencián – emlékülés keretében – méltatták Áldásy Pál munkásságát, aki a Miskolci Állategészségügyi Állomást az alapítástól, 1955-től 32 éven át vezette.

KI

Mikrobiológusok miskolci kongresszusa

Forrás: *Déli Hírlap*, 1998. aug. 26.

Először tartja Miskolcon évi nagygyűlését a Magyar Mikrobiológiai Társaság. A Miskolci Egyetemen tegnap délelőtt kezdődött és szerdán zárul a program, amelyet Kobold Tamás, Miskolc polgármestere nyitott meg.

Az itt működő intézmények, az azokban dolgozó szakemberek tevékenységének elismerése, hogy Miskolcot választotta ez évi nagygyűlése színhelyéül a Magyar Mikrobiológiai Társaság – mondta megnyitójában *Kobold Tamás*.

A város polgármestere úgy fogalmazott: van valami jelképes abban, hogy e szerteágazó, az egészségügy, a mezőgazdaság és élelmiszeripar számára meghatározóan fontos tudomány művelői most az ugyancsak sok tudományágot oktató Miskolci Egyetemen rendezik meg konferenciájukat.

Tegnaptól emléktábla örökíti meg azt, hogy a 70 éve született és 10 éve elhunyt *Áldásy Pál* 1955 szeptemberében kapott megbízást az akkorra éppen felépült Miskolci Állategészségügyi Intézet vezetésére. Áldásy Pál vezetésével mint az intézet, mind az ott dolgozók szakmai tekin-

télyt vívtak ki maguknak, amely az igazgató 32 évi irányító munkája után is megmaradt – idézte Szabó Istvánt, az Országos Állategészségügyi Intézet vezetőjét Kobold Tamás. A polgármester arról is beszélt, hogy az értékek megőrzésének fontos szerepe van Miskolc jövőjének tudatos formálásában. Annak a Miskolcénak, amely mások mellett műemléki, művészeti és természeti szépségeivel várja e nagygyűlés résztvevőit is.

Dr. Besenyei Lajos, az egyetem rektora a vendégeket köszöntve ugyancsak hasznos és kellemes időtöltést kívánt, pár szóban bemutatva a Miskolci Egyetemet, annak sokirányú oktató-kutató munkáját.

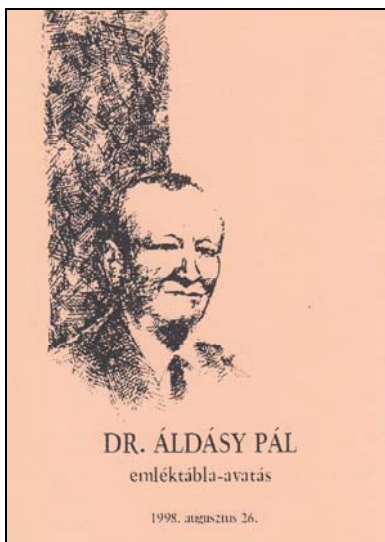
A nagygyűlésen egyebek között a mikológia a molekuláris biológia szintjén, a mezőgazdaság- és élelmiszer-mikrobiológia, a virológia, a bakteriológia témakörökben hangzottak és hangzanak el előadások.

A rendezvény megszervezésében közreműködött a B.A.Z. Megyei Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrző Állomás, az ÁNTSZ B.A.Z. Megyei Intézete, a Miskolci Állategészségügyi Intézet, illetve mások mellett *dr. Sedlák Mária* megyei tisztifőorvos és *dr. Hajtós István*, megyei igazgatóhelyettes, főállatorvos.

Meghívó Dr. Áldásy Pál emléktábla-avató ünnepségére

1998. augusztus 26.

(Dudás Győző grafikája)

Áldásy emlékülés és emléktábla-avatás*

Miskolc, 1998. augusztus 26.

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1998. 120 (11). 643.

DR. ÁLDÁSY PÁLnak a Miskolci Állat-egészségügyi Intézet igazgatójának 70 évvel ezelőtti születése és 10 évvel ezelőtti elhunya alkalmából a *Magyar Mikrobiológiai Társaság* 1998. évi nagygyűlését augusztus 24–26-án Miskolcon, az Egyetemvárosban rendezte. A helyi szervezők a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Állat-egészségügyi és Élelmiszer Ellenőrző Állomás, valamint az ÁNTSZ Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Intézete voltak. A közel 300 résztvevőjű rendezvényt KOBOLD TAMÁS, Miskolc polgármestere nyitotta meg, külön kiemelve a *Miskolci Állat-egészségügyi Intézetnek* és 10 éve elhunyt első igazgatójának az országgrész állategészségügyére nézve meghatározó jelentőségét. A megnyitót ismertető helyi lapok egyikét idézve, a polgármester arról is beszélt, hogy „az értékek megőrzésének fontos szerepe van Miskolc jövőjének tudatos formálásában”.

A nagygyűlés keretében – a Magyar Mikrobiológiai Társaság virológiai és bakteriológiai szekciói, valamint a Magyar Zoonózis Társaság közös rendezésében – félnapos *Áldásy Pál emlékülésre* került sor, melyen orvosi és állatorvosi, diagnosztikai és kutatóintézetek munkatársai előadásaikkal tisztelegtek a Miskolci Állategészségügyi Intézet korán elhunyt, legendás hírű igazgatójának emléke és munkássága előtt. Az ülést megnyitó és a virológiai előadásokat levezető MÉSZÁROS JÁNOS akadémikus (az MMT alelnöke) az alkalomhoz méltó, emelkedett szavakkal emlékezett meg ÁLDÁSY doktorról, akit a jelenlévők közül is sokakhoz mély szakmai, emberi kapcsolatok fűztek, s akinek segítőkészségében sohasem csalatkoztunk. ÁLDÁSY DR. életművének megítélése azonban túlmutat a személyes kapcsolatokon, hiszen a

* Az emlékülésen elhangzott előadások sajtó alá rendezésében DR. NAGY BÉLA volt a szerkesztőség segítségére. Az emlékülése elhangzott tudományos előadások mindegyikét – helyhiány miatt – e számban nem tudjuk közölni. Decemberi számunkban folytatjuk azok közreadását.

szekcióban számos olyan előadó szerepel, aki őt már nem ismerhette, de életműve előtt tiszteleg, mely életmű „mindaddig hat, míg a mikrobiológiának és az arra épülő járványtannak lesznek művelői”.

ÁLDÁSY PÁL eltávozása miatti hiányérzetünket enyhítette feleségének és közvetlen munkatársának, DR. MÁHÉ ZSUZSA osztályvezetőnek jelenléte, akit az elnök és a szépszájú hallgatóság meleg tapssal köszöntött. A virológiai előadásokat követő bakteriológiai ülés elnöke, DR. CZIRÓK ÉVA, az orvostudomány doktora (az MMT bakteriológiai szekciójának elnöke) az ülés megnyitóján elmondta, hogy ÁLDÁSY PÁL iránti tiszteletből – ezen emlékülés igényeihez igazodva – a szekció egyúttal a szokásos évi (nagygyűléseken belüli) miniszimpóziumát tartja.

Az előadások többségét – közöttük a DR. SZIGETI GÁBOR, kandidátus „In memoriam Dr. Áldásy Pál” c. előadását – ezen emlékszámunkban tesszük közzé. Ezért az ülés szakmai ismeretétől e helyen eltekintünk. Megragadjuk viszont az alkalmat arra, hogy a nagygyűlés helyi szervezőinek – különösen DR. HAJTÓS ISTVÁN kandidátusnak – köszönetünket fejezzük ki.

Ugyanezen nap délutánján az intézetet több mint három évtizeden át vezető, iskolateremtő igazgató emlékét megőrkítő tábla és féldombormű avatására került sor. DR. DOMBI JÓZSEF, intézeti igazgató megnyitó beszéde során a több mint 100 főnyi hallgatóság előtt köszönte meg az emléktábla létrejöttét anyagilag is segítő kolléganők, kollégák és intézetek segítségét, majd az alkotó, TÓTH SÁNDOR, Munkácsy-díjas szobrászművész munkásságára is kitért, mivel a művész már eddig is számos alkotással járult hozzá nagyjaink emlékének méltó megőrkítéséhez.

Az emléktábla mellett DR. SZABÓ ISTVÁN kandidátus, ny. intézeti igazgatóhelyettes tartotta meg – a jelen emlékszámunkban ugyancsak közölt – ünnepi megemlékezését, majd a Magyar *Mikrobiológiai Társaság* nevében PROF. GERGELY LAJOS elnök, az orvostudomány doktora helyezte el koszorúját, s méltatta a gyakorlat és a tudomány számára egyaránt sokat nyújtó életteljesítmény jelentőségét, mely bizonyította, „hogy a végeken is lehet maradandót alkotni” (sokunkban felidézve az idekívánczó kiegészítést: „de mennyivel nehezebb”). Ezt követően a *Miskolci Állat-egészségügyi Intézet és az MTA Állatorvos-tudományi Kutatóintézete* koszorúinak elhelyezésére került sor. Végül pedig az ünnepség résztvevői a miskolci intézet – régi hagyományainak megfelelő – szíves vendéglátását és gazdagon megterített asztalát élvezve eleveníthették fel közös emlékeiket és újíthatták meg szakmai, baráti kapcsolataikat.

Ezen események hírnökében óhatatlanul is felmerül a gondolat, hogy a mai, különösen feszített tempójú világban szükség van-e ilyen visszatekintésekre, megemlékezésekre? A válasz újra és újra egyértelmű: *igen!*

ÁLDÁSY PÁL DR. életművének áttekintése és egy évtizedes távlatból való, érzelmektől mentesebb, teljességre törekvőbb értékelése számos olyan tanulsággal szolgálhat, melyek – egy élet által hitelesítve – közvetlenül a mának üzennek. Hiszen lehetnek-e ma is aktuálisabb kérdéseink, mint pl. a tudomány és/vagy a gyakorlat szolgálata? ÁLDÁSY DR. megmutatta, hogy ez egy személyben, egyazon életművön belül is nemcsak lehetséges, hanem egyik a másiknak „sine qua non”-ja. Vagy ha a kisebb intézeteinknek, szakmai és tudományos műhelyeinknek a fennmaradásért folytatott küzdelmére gondolunk, ÁLDÁSY DR. és intézete nem ad-e jó példát számunkra abból, hogy nem az intézet vagy a csoport nagysága, műszereinek, módszereinek korszerűsége, a központi vagy perifériás elhelyezkedése az igazi értékmérő, hanem az általa végzett munka és az iránta támasztott reális igények kielégítésének színvonala,

vagyis az adott időszakban az általa betöltött szakmai és tudományos szerep az, ami egy szakmai kollektíva értékét és társadalmi megbecsültségét meghatározza. Hogy ez – sajnos – ÁLDÁSY DR. korában sem mindig volt így, nem von le semmit a megállapítás igazából, melyet a mostani emlékülés és emléktábla-avatás egy évtizedes távlatból is visszaismer.

A volt munkatársak, tanítványok és barátok számára öröm és megtiszteltetés, hogy ezen emlékülés és emléktábla-avató ünnepség aktív részesei lehettek, s hogy a Magyar Állatorvosok Lapja e jeles eseményeket, s azok szakmai vonatkozású anyagát egy Áldásy Emlékszám formájában megőrökíti.

Dr. Nagy Béla

Dr. Áldásy Pál tudományos munkássága

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1998. 120 (11). 645–647.

Amennyiben az olvasó a Magyar Nagylexikont ÁLDÁSY PÁL nevével felüti, ott a következőket olvashatja:

„Áldásy Pál (*1928. jan. 12. Szombathely, †1988. aug. 3. Miskolc): állatorvos. A Miskolci Állategészségügyi Intézet igazgatója volt (1955–87). Járványtannal, a kólibaktériumok okozta állatbetegségekkel és a juhok járványos betegségeivel foglalkozott. A nyulak myxomatosis megbetegedése elleni vakcina feltalálója. Újításával megteremtette a magyarországi állategészségügyi labor diagnosztika gyakorlati feltételeit.”

A szócikk sajnálatosan több pontatlanságot is tartalmaz. Így aztán az olvasó alig mérheti fel, hogy ki is volt és mit is tett ÁLDÁSY PÁL, akinek az életrajzi adatai röviden a következők.

Az általános iskolát és a gimnáziumot Szombathelyen végezte, majd tanulmányait az Állatorvos-tudományi Egyetem jogelődjein folytatta, ahol 1951-ben summa cum laude minősítéssel diplomázott. Kezdetben az Országos Állategészségügyi Intézet kórbonctani osztályán dolgozott, majd 1952-től a Járványtani Tanszéken MANNINGER professzor aspiránsa lett. 1955-ben az újonnan létesített Miskolci Állat-egészségügyi Intézet igazgatójává nevezték ki. 1956-ban védte meg értekezését és kapott kandidátusi oklevelet a fiatal igazgató, aki ebben a beosztásban dolgozott 32 éven át, 1987 végéig, amikor egészségügyi okokra hivatkozva, nyugdíjba vonult. Éppen 10 éve, hogy nincs már közöttünk, azonban máig ható szellemi örökséget hagyott ránk.

Szakmai munkásságának vázlatát a következőkben foglalható össze.

1. Borjak baktériumos és vírusos eredetű felnevelési betegségeinek járványtana, diagnosztikája, az ellenük való védekezés lehetőségeinek vizsgálata:
 - a borjak colihasménésével kapcsolatos kutatások;
 - kórokozó colibacteriumok típusainak meghatározása (kandidátusi értekezés);
 - borjak vírusos felnevelési betegségeinek tanulmányozása (VD, IBR, adenovírusok);
 - adenovírusok kórtani szerepének igazolása;
 - hatékony adenovírusvakcina kifejlesztése, 30 000 vemhes tehén kísérleti vakcinázása az észak-magyarországi régióban;

- vírusdiagnosztikai osztály megszervezése (1962).
- 2. Szarvasmarhák fertőző és nem fertőző elvetülésének oktani és kórtani tanulmányozása:
 - vírusok, baktériumok, chlamydiák, gombák szerepének vizsgálata;
 - hiányos mikroelem- és vitaminellátással, toxikus ártalmakkal kapcsolatos vizsgálatok.
- 3. Szarvasmarhák anyagforgalmi betegségeinek megelőzése:
 - vérszérum, tej, vizelet kémiai-biokémiai vizsgálata kórmegállapítás és előrejelzés céljából;
 - takarmányok komplex (beltartalmi, mikrobiológiai és toxikológiai) vizsgálatának megszervezése.
- 4. Mycosisok és mycotoxicosisok előfordulása és jelentősége háziállatok között:
 - stachybotryotoxicosisok, fusariotoxicosisok;
 - takarmányok gomba eredetű minőségromlásai.

A 2., 3. és 4. pontokkal összefüggésben (a területi intézetek között elsőként) szervezett meg:

- biokémiai-toxikológiai osztályt (1967);
 - mikológiai és mikotoxikológiai laboratóriumot (1969);
 - takarmányvizsgáló laboratóriumot (1975).
5. Házinyúl myxomatosisainak járványtani kutatása, attenuált vakcinatörzs kialakítása, a *Myxovak* vakcina kifejlesztése.
 6. Juhok, kecskék egyes fertőző megbetegedéseinek tanulmányozása:
 - juhok sűrűlőkorjának hazai diagnosztizálása;
 - juhok, kecskék varas szájfájásának vizsgálata;
 - juhok *Brucella ovis* okozta megbetegedéseinek vizsgálata, az állományok mentesítése;
 - kosok here- és mellékhere-gyulladásainak kórtani vizsgálata.
 7. Egyéb tudományos, kutatási és fejlesztési munkák:

sertés:	megfigyelések a sertéspestis elleni nyúlvírusvakcina, torzító orrgyulladás, TGE, Aujeszky-vírus témákban;
ló:	pyoseptikaemia hajlamosító tényezőinek vizsgálata;
toxikológia:	növényvédő szerek vizsgálata laboratóriumi állatokon
környezetvédelem:	vágóhídi veszélyes hulladékok felmérése, anyagmérlegek, entomophag fonálférgek kutatása.

Az ezeken a területeken elért teljesítmények természetesen teammunka eredményei, amelyekhez az intézet mindenkori munkatársai, a társintézetek szakemberei, a gyakorlatban dolgozó kollégák közvetlenül vagy közvetve hozzájárultak. Kutatásairól és széles körű tapasztalatairól magas színvonalú hazai és külföldi közleményekben számolt be. A publikálásra nem került témákról pedig nagyszámú előadásban – rendszerint felfokozott érdeklődés mellett – tájékoztatta hallgatóságát. ÁLDÁSYra jellemző volt, hogy jól hasznosítható útmutatásokat is adott, amit lényegkiemelő képessége, szabatos fogalmazása, az ismeretközlés és a meggyőzés rá annyira jellemző harmonikus egysége biztosított. Ugyanakkor a gyakorlati megoldások azonnali megvalósításának a képességével is rendelkezett. Amikor felismerte, hogy kiterjedt biokémiai vizsgálatokra egy területi intézetben is szükség lehet, a könyvtár egyik sarkában már inkubálni is kezdte a jövő biokémiai osztályát.

ÁLDÁSY PÁL tudományos teljesítménye saját munkásságán messze túlmutatott: volt munkatársai, tanítványai, a társ- és rokonintézmények számos képviselője szellemiségét követve,

alkotóan szolgálták és szolgálják az egyetemes állategészségügyet, amelyet az emlékülésre bejelentett nagyszámú előadás is jelez.

Itt utalnék ÁLDÁSY DR.-nak a szakmai munkával kapcsolatos felfogására. Ellentétben a hivatalos nómenklatúrával – amelyben alap- és alkalmazott kutatásokat különböztettek meg – ÁLDÁSY szerint van az *ember* és van a *feladat*. A kettő egymással viaskodik, legyen ez elméleti vagy gyakorlati probléma. A dolgok végkimenetele pedig kétesélyes. A szakmai siker minden ember, különösen pedig a „kutató alkatú” ember természetes igénye. ÁLDÁSY szakmailag igen sikeres ember volt, munkatársait is olyan területek és módszerek felé irányította, amelyekkel a siker reményében küzdhettek meg a feladatokkal.

Ez a szemlélet – különösen egy összetett feladatokat ellátó intézmény menedzselő ember számára – azért is hatékony, mert nem kellett különbséget tennie szakmai, gazdasági, adminisztrációs vagy fizikai dolgozók között, és minden területen a feladatok eredményes elvégzésére motivált.

Szabad legyen ÁLDÁSY pedagógiai érzékével kapcsolatban egy személyes történetet megemlítenem. A 70-es évek kezdetén – mint fiatal intézeti munkatárs – *az állat-egészségügyi jelentőségű gombok* tanulmányozását kaptam feladatul, amelynek egyre inkább akadályát képezte egy jó minőségű mikroszkóp hiánya. ÁLDÁSY DR. ennek megszerzésére ígéretet tett, ám központi forrásból mégsem sikerült azt biztosítani, amit így hozott tudomásomra: A mikroszkóp beszerzésére most nem volt lehetőség, de nem kell bánkódnod, mert nem az a legfontosabb, hogy milyen a mikroszkóp, hanem hogy ki néz bele...! Mindez biztatásként volt felfogható, ami jólesett, 3 év múlva pedig a kevésbé fontos feltétel is teljesült, azaz kaphattam végre egy jó mikroszkópot.

ÁLDÁSY soha nem gátolta, sőt minden eszközzel támogatta a fiatal munkatársak tudományos szárnybontogatását. Pali bácsi és aspiránsvezetőm a házi védelem utáni közös megbeszélésen így vallottak saját szerepükről: „A mi feladatunk a jól húzó és küzdő fiatal kollégák felsegítése a tudomány szekereire. A későbbiekben pedig az, hogy ott mi magunk is jól megkapaszkodjunk, olykor megcsördítsük az ostort, megengedjük a gyeplőt, hadd repüljön a szekér mindannyiunk meglegedésére.”

ÁLDÁSY intuitív, az összefüggések belső törvényszerűségeit ösztönösen megérező, elméleti és gyakorlati kérdések iránt egyaránt fogékony, széles látókörű epidemiológus volt kitűnő előadói, szemléletformáló és tanítómesteri kvalitásokkal. Nagyon tisztelte MANNINGER professzort, a tudományalapító óriások közül pedig KOCH és PASTEUR hatott rá leginkább. Jelentős szerepet vállalt a különféle bizottságokban, a tudományos minősítésben, az állatorvostan-hallgatók oktatásában.

Szakmai és tudományos munkásságáért számos elismerésben részesült, amelyek közül a Kiváló Dolgozó, a Munka Érdemérem, a Munka Érdemrend, a Hutýra-emlékérem, az Eötvös Loránd-díj, a Kiváló Feltaláló Arany Fokozata voltak a legjelentősebbek. A címzetes egyetemi tanár elismerést – amelyet titkon és kimondatlanul remélt – az egyetem támogatása ellenére sem kaphatta meg, azonban a környezetében formálódó és szellemiségét követő iskola tagjai mindig is *professzornak* tekintették.

Most, a volt munkatársak, pályatársak, tanítványok, tisztelők itt vagyunk a MMT szekció-ülésén, hogy megemlékezzünk az alkotó, az állat-egészségügyi diagnosztika területén iskolát teremtő tudós szakemberről, aki munkásságával bizonyította, hogy a „végeken” is lehet

maradandót alkotni. Az elhangzó tudományos előadásokkal ÁLDÁSY PÁL szellemi hagyatéka előtt kívánunk tisztelegni.

Dr. Szigeti Gábor

Áldásy Pál mint intézetvezető, pályatárs és barát

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1998. 120 (11). 647–649.

*„Vagyok, mint minden ember: fenség,
Észak-fok, titok, idegenség!
(ADY)*

ÁLDÁSY PÁL 1955 szeptemberében – mindjárt MANNINGER professzor mellett letöltött aspirantúrája után – egészen fiatalon (28 éves korában) kapott megbízást az akkorra éppen felépült Miskolci Állat-egészségügyi Intézet vezetésére. Pályája kezdetét azonban pontosabb 1947-től számítanunk, amikor beiratkozott az egyetemre, ill. 1951-től, amikor állatorvosi oklevelet kapott, és kinevezték az Országos Állat-egészségügyi Intézetbe. Az innen számított és 1987. évi nyugdíjba meneteléig, ill. 1988-ban bekövetkezett haláláig terjedő időtartam egybeesik történelmünk egy társadalmilag, gazdaságilag és politikailag sajátosan ellentmondásos 40 évével. Az ezalatt uralkodó rendszer óriási ellentmondásai – pozitív és negatív vonatkozásaikkal egyaránt – kihatottak az egyes személyek életútjára, lehetőségeire, így ÁLDÁSYéra is.

ÁLDÁSY végig pártonkívüli volt, ami első elhelyezkedésekor – látszólag – hátrányos helyzetbe hozta, nem sokkal később viszont nagyon fiatalon vezetői feladatokkal bízták meg. Ezen munkakörében 32 évig megmaradt, és szóba sem került az alkalmatlansága pártonkívülisége miatt. Mert az intézetet jól vezette és szakmailag figyelemre méltót alkotott. Miközben ezt mindenki tudta, az akkori időszak magasabb elismeréseinek egyike-másika mégsem talált rá.

Munkásságát nagyban befolyásolta – méghozzá szerintem pozitívan – az abban az időben kialakult nagyüzemi gazdálkodás. Az iparszerű állattartás, a sok tenyészállat-import és az intenzív takarmányozás nemcsak új, de sokszor igen nehéz problémákkal járt. Külföldi tanulmányútra, tapasztalatszerzésre azonban csak minimális lehetőség volt. ÁLDÁSY természetesen ebből kimaradt. Az itthoni kutatásokra, kísérletes vizsgálatokra viszont a mainál nagyobb lehetőségek voltak, és kedvezett a rendszer az intézeti hálózat lendületes fejlesztésének is. ÁLDÁSY az utóbbiakat igen jól tudta hasznosítani.

Az intézet indulásakor munkatársai valamennyien fiatalok voltak. Mégis hamarosan mind maguknak, mind az intézetüknek szakmai tekintélyt szereztek. Később az eltávozottak helyére és az újonnan szervezett állásokra ugyanígy fiatal – többnyire kezdő – kollegák kerültek, és néhány kivételtől eltekintve gyakran cserélődtek. Sokuknak az intézetben eltöltött évek jelentették a felkészülést további pályájukra. Közülük nevelődtek azok a kollégáink, akik ma is büszkén tartják magukat a „Miskolci (közelebbről az Áldásy-) Iskola” tagjának. Legalább heten lettek szakmánk vezető beosztású művelői, kutatói. Nem hagyható említés nélkül azt sem, hogy annak idején több gyakorló kollegától hallottam, milyen felejthetetlenül értékes volt számukra a miskolci Intézetben eltöltött néhány hetes járványtani gyakorlat.

A társintézetek és más hazai állategészségügyi intézmények külföldi vendégeikkel szívesen keresték fel a miskolci Intézetet, mert példás vendégszeretet mellett itt mindig kaptak valami olyan szakmai élményt, amellyel kapcsolatban később is emlékeztek a Miskolci Állategészségügyi Intézet és ÁLDÁSY PÁL nevére. Néhányan rövid tanulmányútra egyenesen idetértek vissza. Különösen szoros és közvetlen kapcsolata alakult ki az Intézetnek az eperjesi, a drezdai és a stendali intézetekkel. Egyidőben az eperjesi állategészségügyi intézettel az ilyen jellegű együttműködése szinte rendszeressé vált.

Az állategészségügyi intézetek részére meghatározott – időnként módosított és bővített – feladatkörök ellátásában az Áldásy vezette intézet mindig élen járt, de emellett nem hanyagolta el működési területének sajátos igényeit sem. Az intézethez tartozó két megyében jelentős juhtenyésztés szolgálata érdekében pl. kezdettől fogva intenzíven foglalkoztak juhegészségügyi kérdésekkel, s ezek tanulmányozására ÁLDÁSY mindig ráirányította egy-egy fiatal munkatársa figyelmét. Jelképezi ezt az intézetnek 1973-ban TÓTH SÁNDOR szobrászművész által készített emlékműn látható koskopya is.

Az intézeti hálózatban 1962-ben Miskolcon létesült először szövettenyésztésre alapozott vírusdiagnosztikai és víruskutató laboratórium, amelyet közvetlenül maga ÁLDÁSY DR. indított el és később is irányított. ÁLDÁSY Intézete élen járt a takarmányok minőségének ellenőrzésében, mikológiai, mikotoxikológiai és anyagforgalmi problémák vizsgálatában. Ezekre a munkaterületekre – többször állatorvosi státusz terhére – kezdeményezően alkalmazott nem állatorvos diplomásokat, akik a „Miskolci Iskola” légkörében – legalább is szemléletükben – gyorsan „félállatorvosokká” képződtek.

Az éppen időszerű új feladatok megoldására mindig megtalálta a megfelelő intézeti szakembert, vagy – ha erre szükség volt – az intézeten kívüli közreműködőt. Munkatársainak jó érzékkel jelölte ki a nekik leginkább megfelelő munkakört és feladatot: kinek inkább az aprólékos és pontos odafigyelést kívánó rutin-diagnosztikai munkát, kinek az intenciót, szabad, önálló képzeletszármazást is igénylő fejlesztő-kutató tevékenységet. Mind diagnosztikai, mind a kutató-fejlesztő tevékenységet gyakran segítette az Intézet vezetőjének az állattenyésztő üzemekkel és a közegészségügyi szervekkel példamutató partneri kapcsolata.

Mint igazgató jó érzékkel irányította az Intézet gazdálkodását. Mindig időben felismerte a szükséges beruházások gazdasági lehetőségeit.

Az általánosan ismert és eddig érintett széleskörű szakmai feladatokat mind maga, mind Intézete csak úgy tudta elvégezni, hogy a kezdetben művelt bakteriológiai, majd virológiai szakterületén kívül tájékozottá vált az immunológia, a mikológia és az anyagforgalmi kérdésekben is. Ezekben a területeken maga is dolgozott, de főleg kezdeményezett és munkatársait irányította, buzdította. A jelentkező problémák forgatagában találóan fel tudta ismerni az Intézet és a mezőgazdaság számára lényegeseket. A járványtani és diagnosztikai összefüggéseket élesen látta és felderítésüket kézben tartotta.

ÁLDÁSY PÁL a Manninger-iskolának egyik elit tagja volt. Személyében megtestesült az a diagnosztikai intézeti szakember típus, aki Manninger 1928. évi megfogalmazása szerint nem pusztán kutató, hanem a napi folyó vizsgálatok színvonalát azzal biztosítja, hogy önálló tudományos kutatással is foglalkozik.

Elért kutatási eredményeit, gyakorlati tapasztalatait – mivel ezen a téren igen jó meglátásai voltak – közleményeken kívül egyetemi és tudományos üléseken tartott, valamint továbbképző

előadásával tette közkinccsé. Továbbá azokat hosszabb időn át a szarvasmarha-egészségügyi szakosztály elnökeként is gyümölcsoztette.

Mint az Országos Állategészségügyi Intézet osztályvezetője és/majd igazgatóhelyettese közel 35 éven át voltam ÁLDÁSY PÁL pályatársa, közben egyre inkább barátja. Már aspiráns éve alatt egymás mellett váltottunk színház- (és opera-) bérletet. Amikor gépkocsink lett, a nyári szabadságunkból 1–3 hetet igen gyakran töltöttünk együtt (többnyire kempingezve) a horvát és szlovén tengerpart különböző részein, Erdélyben és Szlovákiában. Együtt másztuk meg a Madarasi Hargitát és kerestük fel a Száva eredését. Persze ilyenkor sem volt beszélgetéseink ritka témája a szakmai tapasztalataink és nézeteink kötetlen cseréje. Ezzel függ össze, hogy ilyen turistaútjaink hasznosságát külföldi intézetek (Eperjes, Zágráb) felkeresésével is gazdagítottuk. Nem nyaraltam a családommal a Mátrában, a Bükkben vagy a Zemplénben anélkül, hogy az ÁLDÁSY házaspár meg ne látogatott volna bennünket. Voltunk együtt néhány külföldi szakmai küldetésen. Már idős fejjel egy hónapot töltöttünk együtt szaktanácsadóként Vietnámban.

ÁLDÁSY PÁL sajátos egyéniség, kimagaslóan jól képzett, széles érdeklődésű és szakmánk széles területét átfogóan művelő szakember volt, aki egyedülállóan jó érzékekkel vezette 32 éven át a rábízott Miskolci Állategészségügyi Intézetet. Szakmai pályánk az Országos Állategészségügyi Intézetbe kerülésétől párhuzamosan futott. Mindkettőnket jellemezte, hogy szerettük és szívesen végeztük a munkánkat. Nagyon kötődünk a magunk intézetéhez, oda mindig haza mentünk és ott többé-kevésbé otthon is voltunk. Összekapcsolt bennünket az is, hogy mindketten szerettük a természetet és „hobbiszinten” kertészkedtünk. Ő ezenkívül sokat és igen ügyesen barkácsolt.

Tíz évvel ezelőtt, ÁLDÁSY PÁL temetésén az fogadtuk, hogy sohasem felejtjük el. Akkor ezt kimondatlanul is úgy gondoltuk, hogy – amíg élünk. Ennek az emléktáblának a felállítása – és ma itt azoknak a megjelenése, akik munkatársai, barátai voltak, akik szerették, tisztelték – azt bizonyítja, hogy valóban nem felejtettük el, de az emléktábla egyúttal azt is biztosítja, hogy a mi „elmenetelünk” után azok, akik majd utánunk jönnek, se felejthessék el Őt, akinek az életpályája egy volt ennek az Intézetnek a kibontakozásával és igen sikeres három évtizedével; akinek a neve egybeforrott a Miskolci Állategészségügyi Intézet nevével.

Természetesen, mint minden életútnak, ÁLDÁSYÉNAK is megvannak a maga tanulságai és üzenetei. Szigeti Gábor megemlékezésében említi egyiket: hogy „a végeken is lehet alkotni”. Egy másikat én is említek: lehet, sőt érdemes nagy feladatokkal megbízni fiatalokat, mert a rátermettek ebben az életkorban tudnak legaktívabban, főképpen pedig hosszú távon alkotni.

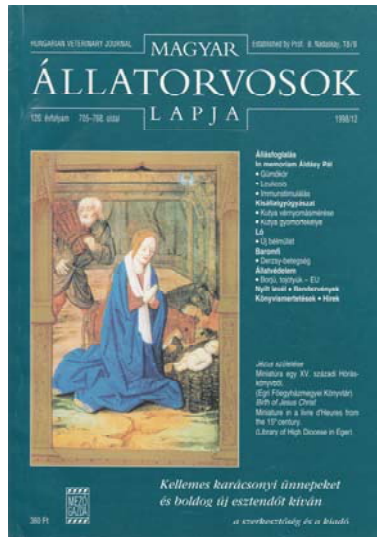
Megemlékezésemet hadd fejezzem be KOSZTOLÁNYI „Halotti beszéd”-ének néhány sorával:

„Okuljatok mindannyian e példán.
Ilyen az ember. Egyedüli példány.
Nem élt belőle több és most sem él,
s mint fán se nő egyforma két levél,
a nagy időn se lesz hozzá hasonló.”

Dr. Szabó István

Áldásy Pál-émlékszámok

Forrás: *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1998. 120 (11). és (12).

A Miskolci Állategészségügyi Intézete története képekben

Épületek, életképek

*A Miskolci
Állategészségügyi
Intézet induláskori
főépülete (1955)*

*Az Intézet eredeti
egyszintes épülete
felújítás után és az
1969–1970-ben
hozzátoldott
háromszintes új
laboratóriumi épület*

*A Miskolci
Állategészségügyi
Intézet megnyitóján
(1955)*

*Balról jobbra háttal
dr. Buzna Dezső, félig
takarja Karátson
Dezsőt, szemben
Manninger Rezső,
háttal Héjj László,
Kádár Tibor, Szabó
István*

*A Miskolci
Állategészségügyi
Intézet kísérleti
állatháza (1955)*

*A Miskolci
Állategészségügyi
Intézet bakteriológiai
laboratóriuma (1955)*

*Áldásy Pál
a laborban (1955)*

*A Miskolci
Állategészségügyi
Intézet szerológiai
laboratóriumában
Bálint István (1955)*

*A Miskolci
Állategészségügyi
Intézet
táptalajkonyhájában
Kovács János (1955)*

Ünnepek

*Áldásy Pál és
Máté Zsuzsanna
esküvője (1967.
április 2.)*

*Az eperjesi
Állategészségügyi
Intézet látogatása
(1973)*

*Dr. Áldásy Pál
emléktáblájának avatása
(1998. augusztus 26.)*

*Az emlékbeszédet tart
Szabó István, mellette
Dombi József*

*Dr. Áldásy Pál
emléktáblájának avatása
(1998. augusztus 26.)*

*Az emlékbeszédet tart
Szabó István, mellette
Dombi József*

Dr. Áldásy Pál emléktáblája az Intézet eredeti épületének falán (1998)

Dr. Áldásy Pál igazgató (1928–1988) és szülei síremléke a miskolci Szentpéteri kapui temetőben

Dr. Áldásy Pál síremléke

SZOMBATHELYI ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZET

Létesítve: 1972. május 1-én a 22/1972 számú MÉM rendelet alapján

Illetékességi kör: Győr-Sopron-Moson, Vas és Zala megye

Épült: 1970–1972

Névváltozások:

1987–1988 a Vas megyei Állategészségügyi és Élelmiszervizsgáló Állomás
Állategészségügyi Intézete

1988–1992 Állategészségügyi és Élelmiszervizsgáló Szolgálat Szombathelyi
Állategészségügyi Intézete

Megszűnt: 2000. december 31. a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter 82/2000. FVM
rendelete alapján

Igazgatók:

1972–1979 Nagy Béla dr.

1980–1988 Kudron Endre dr.

1989–2000 Gönye Sándor dr.

A Szombathelyi Állategészségügyi Intézet története cikkekben

**Meghívó a szombathelyi Állategészségügyi Intézet fennállásának
20 éves évfordulója alkalmával
1992. május 19-én rendezett tudományos ülésre**

<p>A szombathelyi Állategészségügyi Intézet fennállásának 20 éves évfordulója alkalmával 1992. május 19-én (kedden) 10 órai kezdettel</p> <p>TUDOMÁNYOS ÜLÉST</p> <p>rendez, melyre szeretettel meghívja Önt.</p> <p>A rendezvény helye: Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ Szombathely, Ady tér 5. II. emelet Konferenciaterem</p>	<p>A rendezvény programja:</p> <p>10.00 óra Dr. Szabó István díszelnök köszönti az ülés résztvevőit. Dr. Gönye Sándor: Az Intézet 20 éves működésének áttekintése. Cyőr-Vas-Zala megyék főállatorvosai köszöntik a jubiláló Intézetet Dr. Kudron Endre: Az Intézet 20 éves vírus- diagnosztikai tevékenysége. Dr. Mocsári Endre: A vaccinázás árnyékában folyó Aujeszky-mentesítés lehetőségei. 11.20 - 11.30 Szünet Dr. Szalay Dénes: A kórbonctani vizsgálat szerepe az Intézet diagnosztikai munkájában. Dr. Gönye Sándorné: A szarvasmarha-leptospirosis előfordulása és a leucosis-mentesítés tapasztalatai. Dr. Gönye Sándor: A jelentősebb toxikológiai és anyagforgalmi megbetegedések az intézeti vizsgálatok tükrében. Dr. Nagy Béla: A cryptosporidiosis humán és állategészségügyi jelentősége. 13.00 Zárzó</p>
---	---

Tolnay Sándor díj

1992 oklevél

A Szombathelyi Állategészségügyi Intézet története képekben

*A Szombathelyi
Állategészségügyi
Intézet (1972)*

*(1995-re ezek a kis
fenyők elérték az
épület magasságát)*

*A Szombathelyi Állategészségügyi
Intézet bejárata (1972)*

*A Szombathelyi
Állategészségügyi
Intézet (1972)*

*Az ajtón belül
(előtér)*

A hátsó udvar

II. VIDÉKI ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZETEK TÖRTÉNETE DOKUMENTUMOKBAN

Az alapító tagok (Nagy Béla, Antal Árpád, László István, Barcza György, Berta György) az udvar hátsó részét parkosítják (1972)

A Szombathelyi Állategészségügyi Intézet igazgatói irodájában dr. Nagy Béla igazgató (1972)

*A Szombathelyi
Állategészségügyi
Intézet indulásakor
a gazdasági vezető
szobája*

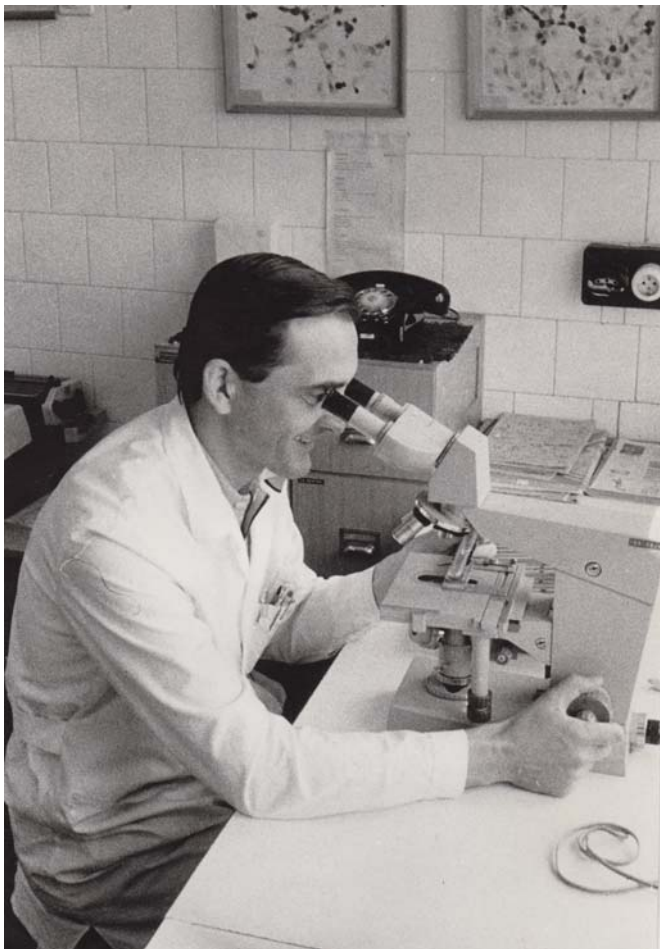

*Dr. Gönye Sándor
osztályvezető*

II. VIDÉKI ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZETEK TÖRTÉNETE DOKUMENTUMOKBAN

*Dr. Antal Árpád
osztályvezető*

*Kudron Endre dr. a virológiai osztály vezetője
(1980–1988-ig igazgató)*

*Dr. Nagy Béla
igazgató a kialakítás
alatt lévő
laboratóriumban
mikroszkópos
vizsgálatot végez*

*A kórbonctani
laboratóriumban
a mikroszkópnál
Antal Árpád
osztályvezető*

II. VIDÉKI ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZETEK TÖRTÉNETE DOKUMENTUMOKBAN

*A toxikológiai
laboratóriumban
Gönye Sándor
osztályvezető*

A műhelyben

*Baráti látogatás a
szombathelyi intézetben*

*Szabó István,
Szalay Csaba Dénes*

*A könyvtárban
Gönye Sándorné,
Kudron Endre,
Nagy Eörsné*